

Et ambivalent møte med morsidealer

En kvalitativ studie av småbarnsmødres håndtering av nye normer og idealer for barneoppdragelse i et senmoderne samfunn.

Marit Dalby

Masteroppgave i sosiologi
Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi

UNIVERSITETET I OSLO

30. juni 2012

© Marit Dalby

2012

Et ambivalent møte med morsidealer

Marit Dalby

<http://www.duo.uio.no/>

Trykk: Reprosentralen, Universitetet i Oslo

Sammendrag

I denne oppgaven vil småbarnsmødre i dagens senmoderne bli studert. Jeg har vært interessert i å undersøke hvordan småbarnsmødre bruker informasjon de finner i foreldre- og mamma-magasiner i forhold til barneoppdragelse, kjøp av utstyr og klær og lignende, og hvordan den informasjon påvirker hvordan de utøver sin morsrolle. Mitt valg falt på å gjøre en kvalitativ undersøkelse på dette temaet, ved å gjøre to fokusgruppeintervju, ett av en gruppe kvinner mellom 30-40 år med små barn, og ett av en gruppe kvinner mellom 50-60 år som nå har voksne barn.

Oppgavens formål er å undersøke disse småbarnsmødrenes erfaringer og opplevelser i møte med morsidealene i «mammablader». Dette kommer til uttrykk ved at de diskuterer seg i mellom i fokusgruppeintervjuet, hvor de legger vekt på idealene om å være lykkelig nok, ammeidealet, likestilling og sjonglering mellom jobb og hjem.

De eldre mødrene jeg intervjuet har et annet forhold til idealene og «mammablader», og legger vekt på hvordan de tror det er for småbarnsmødre i dag, fremfor å fortelle så mye om hvordan det var for dem.

Giddens (1991), Beck (1992) og Beck & Beck-Gernsheims (2001) forståelse av individualisering og nye livsstilspraksiser har en viktig rolle i denne oppgaven. Beck (1992) og Giddens(1991) peker på hvordan avtradisjonaliseringen og globaliseringen av samfunnet har ført til at de faste rammene en hadde før, som for eksempel yrkes-, kjønns- og familieroller, mister sin mening. En må selv lage sin identitet, og det blir opp til enhver å utøve den på best mulig måte. Dersom en feiler, legge alt ansvaret på en selv. Det er da interessant å se hvordan det kan ha en påvirkningsfaktor på hvordan mødre i dagens samfunn gjør dette. Da det ikke lenger er like gitt hvordan en «god mor» skal være, hvordan går en frem for å finne sin morsrolle?

Måten dagens samfunnsborgere bruker ekspertkunnskap i aviser, Internett, blader og lignende for å tilfredsstille til informasjonstrang, er noe som preger samtiden (Giddens, 1991). Giddens viser til at mennesker har høy tillit til ekspertsystemene. Hvordan preger

dette småbarnsmødre i dag? Er det slik at de har mer tillit til ekspertene om barneoppdragelse enn til sin egen mor, eller seg selv?

De yngre mødrene har god kjennskap til «mammabladene» ved at de selv leste mye i dem da de var gravide første gang, men det er ulikt hvor mye de har benyttet seg av dem etter at barnet ble eldre. De var alle opptatt av å samle mest mulig informasjon om graviditet, fødsel og tiden etterpå ved å lese bladene og gjennom andre informasjonskanaler for å være mest mulig forberedt på det som ventet. Samtidig som det har gitt dem mange råd og tips, har spesielt «mammabladene» vært en kilde til utilstrekkelighetsfølelse som mor. De idealene som presenteres har til tider vært umulig å møte. De forteller alle at de hadde tøffe fødsler, og tiden etter fødselen ble ikke helt som forventet. Møte med idealer om fullamming, likestilling med barnefar og det å være en god mor til tross for karriere, er en faktor som spiller inn i deres opplevelse av morsrollen.

De yngre mødrenes måte å beskytte seg fra møte med idealene, blir da å distansere seg fra dem. For eksempel viser de avstand i form av å ikke kjøpe bladene lenger. En annen måte kan være å argumentere for seg selv og andre at det er viktigere for dem å vise barna sine at mamma også vil jobbe, fremfor å være hjemme med barna til de begynner skolen. Ved at de er generelt kritiske til idealene, at de som regel er urealistiske, kan det kanskje minske følelsen av utilstrekkelighet som «god mor».

De eldre mødrene har selvsagt et annet forhold til «mammablader» da deres tid som småbarnsmødre var over for mange år siden. Derimot har de mange tanker om hvordan de tror det kan påvirke dagens småbarnsmødre. Ved flere tilfeller distanserer de eldre mødre seg fra dagens småbarnsmødre generelt. Ved at de antyder at det må være mye mer press om å nå opp til idealene for småbarnsmødre i dag, enn det var for dem har de kanskje en «dt var nok litt bedre før»-holdning.

Forord

Denne følelsen av å endelig kunne levere masteroppgaven, som er det største jeg har gjort hittil i min studietid, er helt fantastisk. Det å kunne fordype seg i noe en selv har valgt har vært annerledes og gøy, men samtidig skummelt da det er opp til meg å prestere. Det har vært en lang vei, men samtidig har året gått fortere enn noen gang.

Jeg vil gjerne begynne med å takke mine informanter for at de var så positive til prosjektet og så åpne under intervjuet. Takk for at dere ga meg så god innsikt i deres liv som mødre.

Jeg ønsker også å takke min veileder, Helene Aarseth, som har gitt meg grundige og gode tilbakemeldinger, og hjulpet meg med å få oversikt og struktur på oppgaven. Din positivitet og engasjement til mitt prosjekt har jeg satt utrolig stor pris på.

Dette siste året har jeg som regel tilbragt på lesesalen i Harriet Holters hus, og jeg må takke dere medstudenter som har vært her med meg. De lange matpausene har vært uvurderlige. Spesielt vil jeg takke Julie som har hele tiden har gitt meg selvtillit til at jeg kunne fullføre oppgaven.

Jeg vil også rette en takk til min søster som var min inspirasjon til både utdanningsvalg og for valg av dette prosjektet om småbarnsmødre.

Og til min kjære kjæreste, tak for støtten da jeg var sliten og lei, korrekturlesing og ikke minst, takk for inspirasjonen til å fullføre prosjektet.

Til mamma og pappa, takk for at dere alltid støtter meg.

Innholdsfortegnelse

1	Innledning	1
1.1.1	Moderne mødre	3
1.1.2	Foreldrepraksiser	4
1.1.3	En ny husmortrend?	5
1.1.4	Barns rolle i endring.	6
1.1.5	Kunnskap og ekspertdiskurser	7
1.2	Samfunnsmessig relevans og problemstilling	9
1.3	Oppgavens oppbygging.	10
2	Senmoderne moderskap: ulike perspektiver.....	11
2.1	Perspektiver på det senmoderne samfunnet.....	11
2.1.1	Individualisering	11
2.1.2	«Fra å leve for andre, til å leve et eget liv»	12
2.1.3	Rene relasjoner	14
2.1.4	Arbeidsfordeling i dagens hjem	14
2.1.5	Kjærlighet og nære relasjoner.....	15
2.1.6	Barnets nye betydning	16
2.1.7	Ekspertsystemer	18
2.1.8	Refleksivitet	19
2.1.9	Livsstilpraksiser.....	20
2.1.10	Refleksive kvinnebladlesere	21
2.2	De «nye» mødrene – endring av idealer og praksiser for dagens småbarnsmødre .	22
2.2.1	Nye moderskapsdiskurser	23
2.2.2	Ammepraksis	24
2.2.3	Mor og karriere?	24
2.2.4	Småbarnsforeldres omsorgsprosjekter	26
3	Metode.....	30
	Utvalg og metode	30
3.1	Metodisk tilnærming	30

3.2	Utvalgets sammensetning.....	30
3.2.1	Utvalgskriterier.....	31
3.2.2	Rekruttering av informanter	32
3.2.3	Intervjuene	33
3.2.4	Utfordringer i intervjusituasjonen	35
3.3	Forskereffekt.....	37
3.4	Informantenes selvrepresentasjon	38
3.5	Fokusgruppeintervju.....	38
3.6	Analysen	41
3.7	Etiske retningslinjer	42
3.8	Kvalitetskrav	42
3.8.1	Troverdighet.....	43
3.8.2	Bekreftbarhet	44
3.8.3	Overførbarhet	44
3.9	Veien videre.....	45
4	Mor og «mammablader».....	46
4.1	Leseerfaringer av mammablader blant de yngre mødrene.	46
4.1.1	Livsstil	51
4.1.2	Kritiske lesere?	54
4.2	De eldre mødrenes opplevelser og ytringer omkring ”mammablader”.	56
4.3	Sammenlikning og distansering fra ”de andre” blant de yngre mødrene.	60
4.4	Sammenlikning og distansering av ”de andre” blant de eldre mødrene.	67
5	Utilstrekkelighetsfølelse rundt morsrollen.....	72
5.1	Tabu å ikke være lykkelig nok i mammarollen	72
5.2	Tabu å ikke være likestilt	78
5.3	Tabu å ikke fullamme.	82
5.4	“Å jobbe fullt og være god mor som er mye med barnet” – idealet	86
6	Konklusjon.....	93
6.1	Utilstrekkelighet	94
6.2	Husarbeidsfordeling etter barn	95

6.3	Ammingens andre side	95
6.4	Ambivalens	96
6.5	Et eget rom	99
Litteraturliste		101
Vedlegg		107

1 Innledning

Småbarnsfamiliers dagligliv har forandret seg betydelig de siste tiårene (Kitterød, 2002). Både mors- og farsrollen er utvidet og endret, da forsørgernormene er i endring (Syltevik & Wærness, 2004). På det ideologiske planet har det vært en rask endring fra at far skulle forsørge hele familien og mor skulle være hjemme og passe huset, til en norm om den likestilte familien. Kvinner har økt sin yrkesdeltakelse betraktelig, og mennene forventes å delta mer i husarbeid og ha mer omsorgsansvar for barna (Syltevik & Wærness, 2004). Samtidig er det fortsatt slik at mange kvinner har hovedansvaret hjemme, mens mange menn prioriterer jobb og andre prosjekter utenfor familien (Aarseth, 2011). Småbarnsmødre jobber mye mer enn før, men det er fortsatt oppsiktsvekkende mange av de som jobber deltid (Kitterød 2005, i Aarseth 2011). Det ser ut til at idealet og praksisen rundt likestilling i hjemmet er på kollisjonskurs, og at det er mest utbredt med en delvis likestilt familiemodell i dagens Norge. Likevel er det svært få som vil kalle seg husmødre (Kitterød & Rønsen, 2011), men det finnes en versjon av henne som utspiller seg i «mammablader» og husmorblogger ved å dele strikke- og kakeoppskrifter og råd til oppdragelse og lignende (Aarseth, 2011).

Unge foreldre forventes også i dag å være eksperter på sine egne barn. For å bli oppfattet som en god forelder, burde en bruke det forspranget en får ved å lese seg opp på alt som er av ekspertkunnskap om barn (Beck & Beck-Gernsheim, 1995). Dersom en ikke utnytter alle rådene en kommer over, vil sanksjonene gå utover barnet, og en kan ødelegge barnets liv (Beck & Beck-Gernsheim, 1995).

Den nyeste barnetilsynsundersøkelsen fra Statistisk sentralbyrå viser at nesten åtte av ti ettåringer, og ni av ti toåringer gikk i barnehage høsten 2010, oftest på fulltid (Kitterød & Horn Bringedal, 2012). Det er i dag bred politisk enighet om at barnehagen er et godt og ønskelig tilbud for barn. *«Den er en sentral arena for lek, læring, mestring og samhandling, og er dermed en viktig sosial og pedagogisk institusjon. Den gir en god forberedelse for skolen og sikrer et godt utgangspunkt i livet generelt. Barnehagen kan dessuten bidra til å utjevne sosiale forskjeller ved at flere vil lykkes i utdanningssystemet og yrkeslivet»* (St.meld. nr. 41:2008-2009). Barnehagen har stor oppslutning blant de fleste foreldre selv om det er

en viss uenighet om hvor tidlig barn bør starte (Moafi & Bjørkli 2011, i Kitterød & Horn Bringedal).

I de siste par årene har jeg lagt mye mer merke til småbarnsmødrene i dagens samfunn, der de triller rundt med barnevognen sin, hvor de ofte må presse vognen sin inn i en allerede stappfull trikk eller buss på vei til eller hjem fra jobb og barnehage. Jeg undrer meg ofte over hvordan det er å være småbarnsmor i dag, hvordan forholder en seg til krav og forventinger når idealet er å være yrkesaktiv men også idealet om å få barn (Beck & Beck-Gernsheim, 2001:119). Jeg har også bitt meg merke til utviklingen av antall ulike «mammablader» når jeg er i matbutikken eller på venteværelser. Ut av nysgjerrighet har jeg kikket i dem, og mitt inntrykk er at de er svært like vanlige livsstilsblader i utformingen og noe av innholdet. Selv om det er barnesentrerte artikler og flere forbrukertester om klær og utstyr til barn, er det også mye reklame og fokus på det «perfekte kvinneidealet» i mammabladene også. Hvordan forholder en seg til dette som nybakt mor? Klarer en å skille mellom hva som er nyttig informasjon og hva som kan gi en dårlig samvittighet for og ikke ha gjort? Jeg er i den alderen nå hvor det er ofte vanlig å snakke om når eller om en skal ha barn, og merker jeg må begynne å ta stilling til det selv. Hvilke nye eller annerledes type utfordringer må dagens småbarnsmødre ta stilling til nå?

Giddens (1991) og Beck og Beck-Gernsheim (2001) tolker samfunnsendringene innenfor senmoderniteten i lys av teori om økende individualisering der måten vi lever på og valgene vi tar i mindre grad påvirkes av og kan forklares ved hjelp av tradisjonelle faktorer som sosial bakgrunn og kjønn. Det enkelte individ settes i sentrum for både hvordan leve og forstå våre liv. I den nye moderniteten mister den gamle modernitetens institusjoner som moderskapet og familien relevans. Den tydelige morsrollen er ikke lenger like tydelig, og det finnes ulike tolkninger av den, ut i fra hvordan en selv ønsker å utøve den. De trygge kollektivene forvitrer uten at de erstattes av nye, og individene overlates i sterk grad til seg selv og sine egne refleksive kapasiteter, når livet skal formes og leves (Krange & Øia, 2005). Dette skaper en ambivalens. En kan velge helt selv hvordan en vil leve livet sitt, for eksempel hvordan en ønsker å oppdra barna sine, men da ligger også alt ansvaret på en selv, og en har ingen en kan legge ansvaret over på dersom noe skulle gå galt.

Ut i fra mine observasjoner, egne refleksjoner og interesse for endring av familien som institusjon, ønsket jeg å utforske morsroller som fins der ute i dagens samfunn. Hvordan ser deres hverdag ut nå? Har senmoderniteten og intensiveringen av sosiale medier en innvirkning på hvordan en utøver sin morsrolle?

1.1.1 Moderne mødre

Det å bli mor i dagens samfunn har endret seg på ulike måter. Gravide kvinner har blitt mer synlige, og det har fått en annerledes betydning for mange vordende mødre. Ideen om romantikk rundt reproduksjonen ser ut til å være viktig for opplevelsen av graviditet og fødselen i dagens moderne samfunn. Graviditeten er ikke lenger noe personlig eller skjult for allmennheten, slik det var før, den tiden er forbi, i følge Thomas (et.al. 2011). Nå viser de fremtidige mødrene gladelig frem kulen på magen, gjerne med spesialsydd klær til seg selv og tilbehør for å fremheve den.

Det å bli mor kan bli sett på som den gangen i livet en totalt endrer sin personlighet, og som binder kvinner sammen med hverandre. Den generelle trenden er at kvinner blir mødre seinere, ofte ved at en venter med barn etter endt utdanning og en har en etablert karriere. Emosjonell stabilitet, finansiell sikkerhet og et stabilt forhold er noe som også må falle på plass for suksesshistorie-jentene før en topper prestasjonene med et barn (Thomas et.al, 2011). Samtidig finnes det også eksempler av de jentene som får barn tidlig, som ikke har utdanning, mindre muligheter og en dårligere sosioøkonomisk status. Disse mødrene møter sannsynligvis voksenlivet på en annerledes måte. I denne oppgaven derimot, er jeg mer interessert i mine informanternes erfaringer uavhengig av spesifikk klassetilhørighet. Likevel ønsker jeg å presentere ulike foreldrepraksiser under, for å vise til ulike måter å utøve sin rolle som forelder. Disse blir gjerne klassedelt, men jeg ser det likevel som relevant å vise til hva som finnes da oppgaven min handler om mødre og deres rolle som forelder.

Moderskap i den moderne tid, er en arena hvor sosioøkonomiske forskjeller mellom kvinner er definerte og kompliserte gjennom etableringen av ulike måter å drive barneoppdragelse på. Dette fører igjen til atskilte utdannelsesbaner (Thomas et.al, 2011, Vincent & Ball, 2007). Dette utspiller seg gjerne som forskjell mellom middelklasseforeldre og arbeiderklasseforeldre ved kjøp av for eksempel klær, leker og valg av fritidsaktiviteter.

1.1.2 Foreldrepraksiser

Resultater fra flere studier tyder på at det finnes ulike morsidealer i ulike sosiale lag. På den ene siden finnes det idealet om et mer intensivt moderskap med økte krav og fokus på ekspertråd, og på den andre siden beskrives et mer avslappet morsskapsideal der fokuset er mer på at barn utvikles i sitt eget tempo. Lareau (2002) kaller de to ulike oppdragelsesmåtene som intensiv kultivering («conserted cultivation») og naturlig utvikling («natural growth»). Dersom barnet blir utsatt for den intensive kultiveringen fra sine middelklasseforeldre, vil de ha store fortrinn når de begynner i skolen (Bourdieu, 1986). Intensiv kultivering, vil ut i fra Lareaus utgangspunkt, si at foreldrene involvere seg aktivt i introdusere ulike aktiviteter som musikk, sport, akademia. Foreldrene er samtidig ute etter deres barns meninger om fremtiden, og oppmuntrer barnets ideer, og betrakter barnet som et individ med stort utviklingspotensial. Foreldrene investerer særdeles mye tid på barnet, da de bruker mye tid på å kjøre og hente til og fra fritidsaktivitetene til barnet, i tillegg til at det kan koste mye penger. Disse barna bruker da mye av sin tid sammen med barn på egen alder og voksne, fremfor slektninger. Da vil de allerede ha muligens lært mer hvordan de skal snakke med voksne, få frem sine meninger, og samtidig føle at de har en rett til å gjøre det. De kan bli flinkere til å formulere seg, siden de har hatt mer kontakt med voksne når de har holdt på med fritidsaktiviteter, og får et fortrinn i fremtidige situasjoner (Lareau, 2002).

Foreldre i arbeiderklassen har et fokus som baserer seg mer på at barnet skal få lov til å utvikle seg naturlig. Foreldrene ønsker at barna skal få lov til å velge hva de vil gjøre selv, som gjerne blir til lek med andre barn på deres egen alder, gjerne slektninger. Her ser ikke foreldrene det som sin oppgave å arbeide for barnets utvikling, fordi det råder en idé om at barnet vil utvikles av seg selv når grunnleggende behov som mat, klær og omsorg er dekket. De tilhører da, i henhold til Lareaus studie, «naturlig utvikling». Så lenge de gir barna sine kjærlighet, trygghet og grunnleggende behov, vil barnet vokse og føle seg bra (Lareu, 2002).

Vincent og Balls undersøkelse om middelklasseforeldre er hentet fra familier i England, hovedsakelig fra London. Dette var foreldre som meldte barna sine på flere fritidsaktiviteter for å utnytte deres fulle potensial, og for å utvikle eventuelle talent så tidlig som mulig. Aktivitetene gikk blant annet ut på musikk, fransk, dans, drama og sport. Den muligheten

disse foreldrene har til å kunne organisere sine barns hverdag på den måten, har å gjøre med de økonomiske, kulturelle og sosiale ressurser som foreldrene har til rådighet. At arbeiderklasseforeldre ikke gjør dette i samme grad skyldes blant annet at de ikke har ressursene til det, mener Vincent og Ball (2007). Poenget til Vincent og Ball er å vise hvordan middelklasseforeldre tar sitt ansvar med å påvirke sitt barns utvikling veldig seriøst, og det er lite som overlates til tilfeldighetene i barnas hverdag. Et eksempel på dette er hva slags leker middelklasseforeldre kjøper til barna sine. De beskriver lekene som «fun with a purpose», når tanken hos foreldrene er å kjøpe leker som vil kunne maksimere barnets utvikling, samtidig som de har det gøy (Vincent & Ball, 2007).

Det er som sagt et spørsmål om økonomiske ressurser, i hvert fall i England. Der koster aktivitetene mye penger, som mange arbeiderklassefamilier ikke har råd til, og dermed hindrer sosial miks. Dette er noe annerledes i Norge, hvor enkelte sportsaktiviteter koster lite, og i noen tilfeller er finansiert ved hjelp av dugnader. Stefansen og Farstad (2008) har da sett på hva klasseulikheter kan ha å si for foreldre i Norge. Klasseulikhetene er mindre synlig i Norge, så på hvilken måte kan det spille inn på oppdragelsesmåter? Stefansen og Farstad fant noen likheter med Lareau (2002) og Vincent og Ball (2007), hvor de som ble plassert i middelklassen valgte oftest omsorgsprosjektet «et ordnet livsløp», og de som valgte «et skjermet rom for omsorg» var som regel de som tilhørte arbeiderklassen. Derimot fantes det også foreldrepar som valgte en blanding av de to omsorgsprosjektene eller verken eller. Det kan være på grunn av at det finnes ulike idealer som kan være knyttet til sosioøkonomisk status, og at en da velger oppdragelsesmåter ut i fra egne verdier som ikke nødvendigvis tilhører en spesiell gruppe.

1.1.3 En ny husmortrend?

Det ser ut til at det finnes en ny idealisering av hjemmearbeidende kvinner som eksisterer i noen miljøer, som har vakre barn, høy økonomisk kapital og et hav av tid og overskudd til å lage designlignende hjem og spennende kaker. I følge Kitterød & Rønsen (2011) derimot, så er om lag én av ti gifte eller samboende kvinner i alderen 25-59 år enten fulltids hjemmearbeidende eller jobber mindre enn 20 timer per uke. En slik «husmortilpasning» er

særlig vanlig blant de med kort utdanning, nedsatt helse, store omsorgsforpliktelser, og blant innvandrere. Husmødre har oftere enn andre kvinner en partner med forholdsvis høy inntekt, men samlet sett har husmorfamilien lavere inntekt enn andre familier. De fleste er likevel rimelig fornøyde med husholdningens økonomi. Husmødre har gjerne hovedansvaret for arbeidet hjemme og er tilfredse med dette. (Kitterød & Rønsen, 2011). Den såkalte «husmorfamilien» hvor mannen var hovedforsørger og kvinnen var hjemmearbeidende, hadde sin glansperiode i Norge på 1950-1960-tallet (Wærness, 2000). Etter hvert som yrkesdeltakelsen økte blant kvinner, oppsto det en viss bekymring for hvem som skulle ta seg av hus- og omsorgsarbeidet i familien. Hva vil skje med det ulønnende familiearbeidet dersom kvinner skal delta i yrkeslivet på linje med menn, spurte man. Hvem skal da stelle barn og andre hjelpetrengende, og hvem skal utføre alle de andre daglige gjøremålene som er nødvendige i en husholdning? Dette har ført til at det er mer vanlig å plassere barna i barnehage og at fedre oftere hjelper til med husarbeidet, slik at mor også kan delta i arbeidslivet. Samtidig ser det ut til å være en trend blant mødre i noen miljøer å være mer hjemme, fremfor å gå tilbake til arbeidslivet på tross av flere års utdanning (Kitterød og Rønsen, 2011). Selv om det ikke er statistisk utbredt, er kanskje dette et ideal som flere forholder seg til?

1.1.4 Barns rolle i endring.

Sosiolog Viviana A. Zelizer beskriver i boka "Pricing a Priceless Child" (1985) barns status i dagens industrialiserte samfunn med disse ordene; "Økonomisk verdiløse, men emosjonelt uvurderlige". Mye tyder på at nøkkelen til innsikt i nåtidens moderskapsdiskurser ligger i samfunnets økende barneorientering. Oppfatningene av barns behov og foreldres forpliktelser i forhold til barnet har endret seg. Historikeren John Gillis (2003) bemerker at samfunnet i vår tid er «besatt av barndom»: Barn er blitt ikoner, de er symbolsk verdifulle, men har mistet sin reelle økonomiske verdi. Andre snakker om et overdrevent fokus på perfektjonering og «maksimering» av barn (Wall, 2001).

«I det moderne samfunnet er mening i økende grad noe vi søker i våre daglige gjøremål, i arbeid og i kjærlighet» (Taylor 1989, i Aarseth 2011:9). Vi søker etter noe som er mer enn

bare det rutinemessige og nødvendige i våre liv, noe som gir livet mening. Tidligere var det å produsere barn nyttig i forhold til det å bruke de som arbeidskraft på jorden og pleie foreldrene når de ble gamle. Men etter at arbeidet flyttet seg ut av hjemmene har barn også fått en ny rolle. Foreldre ønsker å få noe for dem selv gjennom å føde, pleie, oppdra og forsørge et barn. Foreldre håper å kunne oppdage noe nytt med seg selv gjennom barnet. «Nye foreldre» ser etter et sted for å ankre, og ved å få barn får en følelsen av å høre til et sted, mens verdenskartet er i kontant forandring (Dische 1983, i Beck & Beck-Gernsheim, 1995:108). På tross av dette inderlige ønske om å tilhøre et sted, venter en nå lenger med å få barn, slik at barnet vil vokse opp i optimale forhold. I følge Beck & Beck-Gernsheim så orienterer moderne foreldre seg mye mer etter ekspertråd enn deres foreldre og besteforeldre, og det sies at dagens foreldre er smittet av et nytt virus kalt «parenting mania».

Moderne tenkning sier at foreldre er ansvarlige for sine barn uten å gi dem noe rom for feiltakelser. Å elske en partner gir rom for endring, i verste fall skilsmisse, men å elske et barn er et asymmetrisk forhold hvor alle avgjørelser og feiltakelser hviler på foreldrenes skuldre. Og skulle en gjøre feil, er det bare foreldrenes feil dersom barnet ikke har like gode livssjanser. Det forteller i hvert fall ekspertene oss. Sammenliknet med å få familie før i tiden, representerer moderne foreldreskap en enorm økning i emosjonell tilfredsstillelse (Beck & Beck-Gernsheim, 1995).

1.1.5 Kunnskap og ekspertdiskurser

På tross av de nevnte perspektivene til Vincent og Ball, og Lareaus vektlegging av klasseforskjeller i hvordan foreldre utøver sine foreldrepraksiser og idealer, er det også mye som tyder på at ekspertkunnskap har blitt generelt viktigere for alle typer foreldre. Kunnskap om pottetrening, sunn mat, utvikling rundt barn er i følge Beck og Beck-Gernsheim (1995) også blitt veldig viktig for andre enn bare de i middelklassen. Dette er i utgangspunktet positivt, men når blir *for* mye informasjon en uting? Foreldre, og kanskje spesielt mor må til stadighet anstrenge seg for å møte de nye kravene, og få tak i den seneste informasjonen.

Det er hele tiden en trussel om at gapet mellom det en vet og hva man burde vite vil utvides (Beck & Beck-Gernsheim, 1995).

Giddens (1991) teorier om ekspertsystemer legger en litt annen betydning i ordet. Det å ha tillit til ekspertsystemer, er noe vi er nødt til å forholde oss til, både på godt og vondt. For Giddens er det senmoderne samfunnet preget av refleksivitet, som blir beskrevet som aktive beslutninger basert på bevisst informasjonsbearbeiding, som i større grad preger samfunnslivet og inngår som et etablerende element i alle former for sosial aktivitet (Aakvaag, 2008). Refleksiv modernisering innebærer at samfunnet i økende grad består av opplyste mennesker, i følge Giddens (Aakvaag, 2008). Hvordan preger ekspertsystemer småbarnsmødre? Dette vil bli grundigere forklart i neste kapittel.

Thomas (et.al) fant i sin undersøkelse av gravide og deres forhold til ekspertråd i «mammablader» og bøker, at mødrene hadde samlet opp mengder av informasjon i tiden mens de ventet på at barnet skulle komme. Thomas et.al. (2011) hadde i utgangspunktet forventet at de ventende mødrene skulle ha samlet mest informasjon gjennom deres egne mødre og bekjente, men fikk en overraskelse da de oppsøkte disse «nye mødrene». De fant blant annet ut at det å være så godt informert rundt graviditeten og hva som følger etterpå, kunne ikke bare være informativt, men det kunne i noen tilfeller være unyttig informasjon, og gå imot sin hensikt. «Mammablader» presenterer seg selv som en kilde til informasjon og som en kanal for andre kilder til informasjon. Nøkkelinformasjon om graviditet, fødsel og nye morsroller blir presentert i hvert nummer, bare i noe ulike former. Generelt ligger hovedvekten på «common sense»- informasjon og «dersom det føles riktig for deg, så er det riktig»- holdning.

Alle «mammablader» har som regel et panel av eksperter som ofte består av leger, jordmødre, parterapeut, spesialpedagog og psykologer som kommer med kunnskapsrike svar på eventuelle spørsmål lesere har. De blir også gjerne presentert med bilde i magasinet, som gir leseren en følelse av komfort, beroligelse og autoritet (Thomas et.al 2011). Dette kan kanskje være tilfelle for mine informanter også?

1.2 Samfunnsmessig relevans og problemstilling

Det å bli mor er noe som har eksistert så lenge menneskene har funnets, men normene, idealene og rollene har en tendens til å endre seg i takt med utviklingen. Nyere forskning på disse endringene av blant annet Ellingsæter (2005), Aarseth (2011), Kitterød (2002, 2011), Peskowitz (2005) viser til at dette er høyst dagsaktuelt, og de ulike forskningsresultatene blir ofte omtalt i dagspressen.

Jeg var først interessert i å sammenlikne dagens småbarnsforeldre med generasjonen før dem som et hovedfokus, men etter arbeid med datamaterialet bestemte jeg meg for å ikke legge like stor vekt på hva som var spesifikt annerledes før, da de eldre mødrene snakket om det som var tilbakelagt, hadde de ikke like god detaljkunnskap fra da de var småbarnsmødre. Jeg valgte heller å fokusere på hva de to ulike fokusgrupper fortalte meg og hvordan de sa det, uten å direkte sammenlikne svarene deres med hverandre. Oppgaven min har da hovedfokus på de yngre mødrene da jeg er interessert i å se på hvordan det er for småbarnsmødre nå, men velger da å bruke de eldre mødrene som eksempler på hvordan disse eldre og mer erfarne mødre opplever dagens småbarnsmødre i lys av sine erfaringer.

Ut i fra det, havnet min problemstilling ned på; ***Hvordan håndterer dagens småbarnsmødre det de opplever som idealet om den gode mor? Hvordan håndterer de eventuell avstand mellom samfunnets og egne morsidealer?***

- Hvordan opplever de morsidealet i dagens samfunn slik det for eksempel kommer til uttrykk gjennom «mammablader»?
- Hvordan beskriver de sine egne erfaringer med moderskapet?
- Hvordan håndterer de eventuell avstand mellom det de ser som idealene og hvordan de selv erfarer å være mor?

For å forsøke å finne noen svar på dette har jeg intervjuet ti kvinner. Disse ble det opp i to fokusgrupper med fem i hver gruppe. Jeg har da valgt en kvalitativ tilnærming, da jeg er interessert i disse mødrenes tanker og følelser rundt morsrollen i dagens samfunn. Valget av intervjuform, ble gjort på grunn av at jeg så for meg at det ville være enklere for informantene å dele sine følelser med andre kvinner i samme situasjon, fremfor foran bare meg som ikke har noe erfaring med det å være mor. Dette vil jeg gå nærmere inn på i metodekapitlet.

1.3 Oppgavens oppbygging.

I det neste kapitlet vil teorier og tidligere empiri bli presentert grundigere. Deretter vil jeg i kapittel 3 legge frem valg av metode og fordeler og ulemper ved det. Videre i kapittel 4 og 5 vil hoveddelen av oppgaven ligge, nemlig på analysen. I kapittel 4 legges det vekt på hvordan informantene forholder seg til ekspertdiskurser i blader og lignende, distanseringer eller sammenlikninger med «de andre». I kapittel 5 er det i hovedsak fokus på informantenes møte med ulike idealer om å være lykkelig og likestilt nok. Til slutt, i kapittel 6, vil jeg trekke sammen trådene og presentere eventuelle funn og tanker om hva som kunne vært interessant i eventuell videre forskning.

2 Senmoderne moderskap: ulike perspektiver

Mange teorier er lansert for å forklare endringer i familiemønstre og livsstil, og i følge Ellingsæter og Leira (2004) er det teorier om økende individualisering i samfunnet som har hatt størst innflytelse det siste tiåret. Temaet i denne oppgaven er småbarnsmødres perspektiver på deres rolle som mor i dagens samfunn. Det virket da fornuftig å se mine funn i lys av blant annet Beck & Beck – Gersnheims (1995, 2001) og Giddens (1991, 1997, 2002) teorier knyttet til deres syn på den rolle individualisering har hatt for familieliv i det senmoderne samfunn. Deretter vil jeg presenterte tidligere forskning av blant annet Ellingsæter og Leira (2004) Ellingsæter (2005), Kitterød (2011), Stefansen og Farstad (2008, 2010) og Peskowitz (2005) som omhandler perspektiver som vil bli relevant for de spørsmålene jeg skal diskutere i denne oppgaven.

2.1 Perspektiver på det senmoderne samfunnet

2.1.1 Individualisering

Avtradisjonisering og globalisering av samfunnet har ført til at faste ting som yrkesroller, arbeid, sosiale klasser, utdanning og kjønnsroller, tappes for mening (Beck, 1992). En er ikke lenger like fastsatt som en var tidligere, og en må definere seg selv. Dette er en kontinuerlig prosess hvor en må være sjef over sin egen identitet. I følge Beck er dette «et samfunn hvor individet stilles overfor den formidable eksistensielle oppgaven å sette seg selv i sentrum» (Beck, 1992). En er stilt overfor utallige motstridende krav i et globalt rom av usikkerhet, og livsførselen må være aktiv (Beck, 1992). De gamle determinerende institusjonene blir ikke lenger sett på som handlingsanvisende på de ulike arenaene, og dette fører til at en blir nødt til å velge sine roller bevisst. Dette at en tvinges til å sette seg selv i sentrum i alle livets sammenhenger, er definisjonen på individualisering i følge Beck (1992).

Dette skaper da gjerne en ambivalens. Det er en frihet å kunne plukke og velge hva som passer best for en selv, men den nye friheten skaper også utrygghet. Vi blir ikke satt i bås ut fra hvor vi kommer fra, eller hva vi gjør eller ikke gjør. Men hva er da det rette for *meg*? Hva er den beste løsningen for *meg*? Hva er den beste måten å takle denne situasjonen? Det finnes ingen fasitsvar, og det er opp til en selv å lykkes. Med dette øker samtidig sjansen for å ikke lykkes.

2.1.2 «Fra å leve for andre, til å leve et eget liv»

Da jeg har gjort en undersøkelse av mødre, blir det relevant for meg å se spesielt på hvordan individualiseringen av kvinner har bidratt til endrede idealer. Dersom en sammenlikner nåværende generasjonen med tidligere, kan det være en fare for at de ulikhetene mellom kvinner og menn som fortsatt eksisterer, vil bli byttet ut med en penere innpakning som fremhever de små endringene som faktisk har skjedd. Men har man det i minnet, så har det vært en stor utvikling for kvinners rettigheter i løpet av de siste 50 årene. Beck og Beck-Gernsheim har i sin bok «Individualization» (2001) fokusert på de små tingene i hverdagen som har endret seg for kvinner, og som ofte blir glemt. Ebner- Eschenbach, (sitert i Beck og Beck-Gernsheim 2001:55) sa; "the women's questions came into being when a woman learnt how to read". Alle de små stegene innen utdanning, familie og arbeid har gitt kvinner fra de fire siste tiårene muligheten til virkelig å gjøre endringer i samfunnet. Det er små endringer i den store sammenheng, men store for kvinners rettigheter. Et slags gjennomgående tema i denne utviklingen er hvordan kvinner har beveget seg fra å leve for andre, til å leve et liv for seg selv, spesielt knyttet til moderskap og familieliv. Ettersom kvinner har fått flere rettigheter, spesielt gjennom å kunne ta utdanning, har det gitt dem større frihet til å eventuelt velge bort familie, og heller leve alene. Den største endringen skjedde på 1960 tallet. Utvidelse av utdanningssystemet, obligatorisk skolegang økte, og urettferdighetene for jenter i skolesystemet ble anerkjent som et sosialt problem fremfor naturlig. Jenter ble sett på som en av hovedgruppene i det nye utdanningssystemet, og det ble mange flere utdannende kvinner i løpet av kort tid. Denne endringen har også vært synlig gjennom generasjoner, ved at jenter blir i utdanningssystemet lengre enn de gjorde for fire tiår siden (Beck & Beck-Gernsheim, 2001)

Dette har igjen ført til at ekteskapet mellom menn og kvinner har endret seg en hel del. Etter at kvinner har fått flere rettigheter og mer uavhengige, bygger ikke lenger ekteskapet på at hun er avhengig av ham på grunn av økonomi, og han av henne for å ha et harmonisk familieliv. Kvinner er nesten i like stor grad ute i arbeidslivet, og menn har fått mye større ansvar både for husarbeid og barneoppdragelse. I dag er ekteskapet i hovedsak kilden til emosjonell støtte, et bånd mellom to mennesker som tjener sine egne penger og søker etter en partner som kan tilfredsstillere deres innerste behov. En er som regel gift på grunn av romantikk og kjærlighet fremfor avhengighet eller lignende. Dette gjør det igjen, i følge Beck og Beck-Gernsheim (2001), enda mer sårbart, for dersom det livet de har sammen ikke er tilfredsstillende nok, er det mer logisk å bo alene. Økonomisk uavhengighet og eget nettverk gjør det mulig mye lettere å ta steget ut i singellivet enn å leve ulykkelig i et ekteskap (Beck & Beck-Gernsheim, 2001). Samtidig skal en ikke overse det faktum at menn som regel fortsatt tjener noe bedre enn kvinner. Dersom to har levd som partnere i flere år, og hun kanskje har valgt å bli mer hjemme på grunn av barn, eller valgt å jobbe deltid, kan det ha påvirket hennes karrieremuligheter. I sin tur tjener hun som regel mindre enn han, og dersom de to da separeres, kan det bety at hun vil få det mye vanskeligere økonomisk sett enn mannen, og andre mulige risikoer. Beck og Beck-Gernsheim kaller det "independence without adequate preparation" (2001:73). Dette igjen har muligens ført til en endring i livsstil blant unge, som for eksempel det at en velger å bo sammen uten å gifte seg og utsetter å få barn, eller ikke får barn i det hele tatt, og heller følger karrieren så lenge som mulig. Individualiseringen ser også ut til å ha endret hvordan en forholder seg til hverandre og de aller nærmeste.

Måten foreldre forholder seg til sine barn og partner er annerledes i dag enn hvordan det var i det pre-industrielle samfunnet. Forholdet er mindre økonomisk og mer personlig og privat, og avhengig av de økende emosjonelle behovene for alle parter (Beck & Beck-Gernsheim, 2001:105-106). Da alle mine informanter tilhører det moderne samfunnet, ser jeg det som hensiktsmessig å nevne kort hvordan Giddens ser på denne endringen og utvikling av kommunikasjon mellom nære relasjoner nedenfor.

2.1.3 Rene relasjoner

I følge Giddens (2002) har emosjonell kommunikasjon, altså intimitet, erstattet de gamle måtene for å knytte mennesker sammen i det personlige livet. Han ser spesielt på foreldre-barn forhold, kjærlighetsforhold og vennsforhold. Giddens (2002) illustrerer dette ved å sammenlikne denne ideen han kaller "pure relationships" eller rene relasjoner på norsk, med demokrati. "Pure relationships" avhenger av en prosess av aktiv tillit, og å åpne seg opp til hverandre. Det avhenger at de er likestilt, de må kunne snakke sammen, og det må være tillit begge veier (Giddens 1991, 2002). Den gevinsten en får ved å ha en slik åpen kommunikasjon, er hovedgrunnen til å fortsette forholdet (2002). Deltakerne i den rene relasjonen søker bare etter hva en kan få ut av den relasjonen, som igjen fører til at det blir mye spenning i forholdet, og dersom noe går galt, kan dette true forholdet i noe sterkere grad enn mindre nære relasjoner (Giddens, 1991). Allikevel er det i følge Kitterød og Rønsen (2010) fortsatt ulikheter mellom mann og kvinne, for eksempel på arbeidsmarkedet når et par får barn. Far jobber ofte mye mer enn mor, og dersom mor jobber mer er det ofte fordi far er sykemeldt. Jeg ser det da som nødvendig å trekke inn Lynn Jamiesons (1999) kritikk til Giddens rene relasjoner i neste avsnitt.

2.1.4 Arbeidsfordeling i dagens hjem

Jamieson (1999) retter kritikken mot Giddens optimisme i forhold til kjønn og likestilling. Giddens teori om rene relasjoner går ut på at forholdet eksisterer kun på hva det forholdet kan gi, og at forholdet fortsetter så lenge begge parter er tilfredsstilt nok (Giddens, 1991). Jamieson syntes Giddens forenkler den psykologiske teorien om ontologisk sikkerhet og tillit til andre, slik at det passer inn i hans tese. I boka «The Transformation og Intimacy» legger hun frem muligheten for likhet og intimitet i det private, generelt demokratisering av kjønnsforholdet. Jamieson henviser da til at det finnes flere empiriske studier av heteroseksuelle par hvor de stadig finner at menn utøver mer makt enn kvinner i kjærlighetsforhold. Allikevel ser man på seg selv som likestilte, selv om det de ofrer for hverandre gjerne er veldig forskjellig (1999). Det er par som føler de er fritatt fra ulikhetsspørsmålet på grunn av faktorer som de ikke har kontroll over, som muligheter på

jobbmarkedet, det at barneoppdragelse ikke går opp dersom begge jobber 100 prosent og lignende. Andre ser på den tradisjonelle ordningen som det beste, «fordi det var slik vi vokste opp». Det er tatt for gitt at et godt forhold er likestilt og intimt, og Jamieson ser for seg at mye kreativ energi går ut på å forkle ulikheten, ikke undergrave det. Teoretisk sett vil rene relasjoner mellom kjærester og- eller samboere være umulig. Husarbeid og økonomi vil alltid være en faktor som spiller inn. Dette manifesterer seg gjennom kommunikasjon, likhet eller hierarki, omsorg eller forsømmelse og enhet eller oppdeling (Jamieson, 1999). Hennes hovedpoeng med kritikken er at det er et stort gap mellom ideal og virkelighet. Idealet i dagens samfunn er at par skal vær likestilte, og dersom en ikke er det, kamuflerer en sannheten ovenfor andre slik at de andre ikke skal dømme en som gammeldags eller umoderne. Så selv om det ser ut til at «alle» er likestilte par, er dette noe som i realiteten sannsynligvis ikke vil stemme.

2.1.5 Kjærlighet og nære relasjoner.

Ved å se på Beck og Beck-Gernsheims teorier om endringen av nære relasjoner og deres perspektiver på troen på kjærlighet, skal jeg forsøke å se om det er noen sammenheng i hva mine informanter sier. Dette gjøres fordi jeg er opptatt av deres synspunkter i forhold til idealene for et godt parforhold i tillegg til moderskapet.

Kjernefamilien, bygget på kjønnsstatus, faller fra hverandre nå som frigjøring og like rettigheter ikke lenger setter en stopper for oss utenfor privatlivet (Beck & Beck - Gernsheim, 1995). Beck og Beck-Gernsheim ser for seg at kjærlighet vil nå være enda viktigere for å holde familier samlet, samtidig som det blir vanskeligere. Kvinner og menn er på evig jakt etter den rette måten å leve på, og prøver gjerne ut samboerskap, skilsmisse for å prøve ut alt. I tillegg strever de med å sjonglere familie, karriere, kjærlighet og ekteskap, nye mors- og farsroller, vennskap og bekjente. Beck og Elisabeth Beck- Gernsheim (1995) skriver om hvordan vi i vår kultur har emosjonelle forventninger til hverandre, en forventning om at relasjonen kan være noe stabilt å forholde seg til i en ellers flyktig verden. Vi søker å realisere oss selv og følge våre livsprosjekter, men dette forutsetter våre intime relasjoner er intakt (Beck & Beck-Gernsheim, 1995). I vårt avtradisjonaliserte samfunn, blir kjærligheten limet i forholdene våre og de emosjonelle sidene blir stadig viktigere. Det er

ikke lenger økonomiske årsaker som gjør at vi holder sammen, vi er blitt mer individualiserte (Beck & Beck-Gernsheim 1995). Før var det religionen som fylte livene våre med mening, nå er det kjærligheten vi tror på (Beck & Beck-Gernsheim 1995). De nære relasjonene våre får økt betydning i denne subjektiveringsprosessen og kjærligheten skaper felleskap og orden i «kaoset» som er preget av nye kjønnsnormer og former for solidaritet. Vi har tro på kjærligheten; vi ser at mange går fra hverandre, men søker på nytt og prøver å finne kjærligheten (Beck & Beck-Gernsheim 1995). Den nye familiesituasjonen påvirkes av nye krav til enkeltindividet om større fleksibilitet i arbeidslivet, noe som igjen setter større press på intimiteten og kjærlighetsrelasjonen. Men samtidig er det i hjemmet vi i stadig større grad trenger å lade opp for å utføre disse kravene. Parforholdet blir dermed viktigere for å unngå følelsen av anomie, en fremmedgjøring av tilværelsen. Både arbeidslivet og familien krever mye, men gir oss samtidig mye.

2.1.6 Barnets nye betydning

Min kilde for interessen for dette prosjektet, ligger nettopp i at barn har fått en veldig annerledes betydning for de fleste nå.

I det tradisjonelle samfunnet ble ikke barn sett på som individ, men mer som arbeidskraft og kilde til økonomisk vekst. Kvinner kunne ofte gå gravide opptil 10 ganger, noe som er uvanlig i den vestlige verden nå. Mangel på prevensjon hadde selvsagt mye å si, men dette var da «vanlig» på den tiden (Giddens, 2002). Vestlige land vil kalle familielivet som var på 1950-tallet det tradisjonelle familielivet. Det var fortsatt ikke så mange kvinner i arbeidslivet og det var tabu å skille seg, spesielt for kvinner. Likevel var kvinner og menn mer likeverdige enn før, både juridisk og ellers, og romantikken, fremfor en økonomisk kontrakt, ble basen for ekteskap. Nå er det derimot mange skilsmisser og samboerskap, og flere velger å ikke få barn. Giddens (2002) nevner her spesielt Skandinavia. Giddens kaller familieinstitusjonen en skallinstitusjon. Det blir kalt det samme, men formen har endret seg drastisk. For eksempel, var ekteskapet i det tradisjonelle samfunnet bare én del av den store familien. Barn, besteforeldre, tanter og andre familiemedlemmer var likeverdige deltakere av familien. Nå er paret, enten de er ugift eller gift, kjernen eller holdepunktet i hva familie er.

Rita Liljeström (1978, i Arnlaug Leira 2004) presenterte en familiemodell på slutten av 1970-tallet som forutsatte at familien hadde to forsørgere og omsorgspersoner, og hvor foreldrene var medborgere og begge hadde fritid. Denne modellen brøt på det tidspunktet med normen om den klare kjønnsdifferensieringen av foreldrenes oppgaver. Modellen var inspirert av den nordiske debatten om den samfunnsmessige likestillingen mellom kvinner og menn. I Skandinavia ble det argumentert for økt offentlig innsats i omsorgen for små barn, slik at mødre lettere kunne komme ut i arbeid. I følge Leira (2004) tok moderniseringen av moderskapet fart i begynnelsen av 1970-tallet, men med liten støtte fra offentlige politikk i startfasen. Både i politikk og offentlig debatt var det synlig ambivalens i forhold til mødres yrkesarbeid, og den politiske støtten til barnehager var lavere enn i nabolandene. Både i Danmark og i Sverige ble barnehage oppfattet som noe bra, både for barn og for økonomien som trengte mødrenes arbeidskraft. I Norge var det noe mer motstand, og det tok lenger tid før det ble en skikkelig satsning på den offentlige barnehagen. Likevel økte antallet yrkesaktive kvinner, de ventet ikke på hjelp fra fedre eller offentlig støtte til barnepass. Da lov om barnehage ble vedtatt i 1975, var over 45 prosent av mødre med barn under skolealder registret som yrkesaktive, sju prosent av barna hadde plass i barnehage, og mors permisjon ved fødsel var 12 uker, mens far ikke hadde noe selvstendig omsorgsrett.

Barns posisjon i samfunnet har også endret seg enormt. De blir satt utrolig høyt, delvis fordi det er færre av de enn før, og begrunnelsen for å få barn har endret seg i stor grad. Som nevnt tidligere, så var barn i det førmoderne samfunnet en økonomisk fordel, mens i dagens vestlige samfunn er det som oftest en økonomisk belastning. Det er et spesifikt og oftest gjennomtenkt valg, og som regel er styrt av psykologiske og emosjonelle behov (Giddens 2002, Beck & Beck-Gernsheim 1995). En kan se dette i sammenheng med Viviana Zelizer sin tese om at barn har blitt en økonomisk belastning, men samtidig fått en helt nye emosjonell betydning, som ble nevnt innledningsvis.

De som velger å få barn har gjerne flere motiver for det, for eksempel at barnet vil styrke forholdet mellom foreldrene. Det å få barn er i økende grad koblet med et håp om å finne et rotfeste, at livet blir meningsfullt, og en vil bli lykkelig på grunn av sitt nære forhold med

barnet (Münz 1983, i Beck & Beck – Gernsheim 1995). I et industrialisert samfunn er folk trent opp til å opptre rasjonelt, være effektive, raske og suksessfulle. Et barn representerer det motsatte, de er den naturlige delen av livet. Å oppdra et barn vil hjelpe dem til å oppdage noen av de egenskapene de ikke får brukt like mye i det høy-teknologiske livet, som å være tålmodig, kjærlig, sensitiv og åpen. Det å være mor ser ut til å gi en alternativ flukt fra arbeidslivet, hvor en hele tiden må opptre seriøst og ikke vise følelser (Beck & Beck – Gernsheim 1995). Å hengi all sin tid til et barn betyr da å motsi den kognitive siden av livet, og slippe unna mange av de kjedelige rutinene.

2.1.7 Ekspertsystemer

Ved å bruke Giddens teori om ekspertsystemer, kan det kanskje ses i sammenheng med hvordan mine informanter velger oppdragelsesmåter, og hvordan refleksiviteten gjør at de hele tiden må ta stilling til den kunnskapen om barn de har ervervet. Giddens (1991) trekker frem «disembedding mechanisms» og «reflexivity» som spesielt skiller seg fra det tradisjonelle. Et av systemene innenfor «disembedding mechanisms» kan forklares ut fra begrepet "ekspertsystemer" på norsk. Dette går ut på den økende tendensen til at vitenskapen legger stadig flere felt under sine kunnskapsfelt som fører til flere abstrakte kunnskapsområder. Ekspertsystemer handler om alt fra familieterapi og kurs i personlighetsutvikling til moderne kommunikasjon med tele- og datanettverk og andre teknologiske nyvinninger. Alt dette går rundt på grunn av tillit (Giddens, 1991). Giddens mener denne tilliten stammer fra hvordan vi lærte å ha tillit til omsorgspersonene vi hadde da vi var barn. Giddens bruker begrepet «basic trust» fra den psykoanalytiske tradisjonen hos Erickson. Gjennom "basic trust" som barnet knytter til sine omsorgspersoner, dannes det et fundament for mer generell tillit til verden rundt en, som en ikke nødvendigvis har direkte relasjon til (Giddens, 1991). Giddens (1997) antar at aspekter ved tillit og enkelte prosesser i personlighetens utvikling forekommer i alle kulturer, førmoderne som moderne, og ønsker å se på forbindelsen mellom tillit og ontologisk sikkerhet. Ontologisk sikkerhet er bare én, men til gjengjeld en svært viktig form for trygghetsfølelse i den vide forstand (Giddens, 1997:70) Ontologisk sikkerhet refererer til den tillit mennesker har til sin selvidentitets stabilitet eller de omgivende sosiale og materielle handlingsmiljøers stabilitet.

En fornemmelse av personens og tings pålitelighet, som er så sentral for begrepet tillit, er essensiell for følelsen av ontologisk sikkerhet.

Den moderne utviklingen fører til at ekspertkunnskap blir mer fragmentert og differensiert, som igjen vil stille mennesker ovenfor nye situasjoner, problemer og utfordringer. Ekspertsystemer blir noe det moderne mennesket må leve etter, på godt og vondt. Samtidig er det en forutsetning at de har tillit til ekspertsystemene for at en kan leve i den moderne verden. Dette produserer også da nye former for risiko. For Beck (1992) hadde risiko en konkret betydning, som faren for miljøkatastrofer og lignende på grunn av menneskelige feil. Giddens legger nok også vekt på at det er en risiko for at ekspertsystemene kan feile. Men hos Giddens handler begrepet også om hvordan det er med å forme det moderne menneskets syn på livet og deres virkelighetsoppfatning (Krange 2004). Ved å trekke inn Giddens ekspertsystemer kan jeg kanskje si noe om hvordan mine informanter, spesielt de yngre mødrene, gjør valg om oppdragelsesmåter og livsstil. Under intervjuet ble det lagt mye vekt på hvordan de forholder seg til ekspertdiskurser i «mammablader» og lignende, og jeg ser det på som relevant å trekke frem Giddens da.

2.1.8 Refleksivitet

«Det moderne samfunnslivs refleksivitet består i at sosiale praksiser konstant undersøkes og omformes i lys av innkommende informasjon om de samme praksiser, og følgelig endrer sin karakter på grunnleggende vis» (Giddens, 1997:35) I vår tid skjer det ofte at mennesker i mange situasjoner stilles overfor ulike og ofte konkurrerende kunnskapsbaserte handlingsalternativer (Krange, 2004). Det kan dreie seg om sammenhenger mellom næringsmidler og helse, om hvordan man bør opptre på arbeidsmarkedet, hvilke miljøhensyn det er verdt å ta, hvordan man bør oppdra sine barn også videre. Når en da står ovenfor et valg eller en situasjon, må en til slutt ta en avgjørelse. En tvinges til å ha et bevisst og aktivt forhold til kunnskap. Dette gjelder ikke bare til menneskers forhold til omverdenen, men en må også ha et refleksiv forhold til seg selv. Slik er det senmoderne samfunnet kjennetegnet ved refleksivitet. Folk som lever i denne æraen er *selvrefleksive*, det vil si at

folk på en helt ny måte blir nødt til å reflektere over seg selv og sine egne livsprosjekter (Krange, 2004) for eksempel i forhold til foreldreskap eller morskap.

2.1.9 Livsstilpraksiser

Ifølge Giddens (1991) har begrepet livsstil fått en langt viktigere betydning i det moderne sosiale liv. Han hevder at jo mer tradisjonen mister taket og jo mer dagliglivet reetableres på bakgrunn av det dialektiske samspillet mellom det lokale og det globale, dess større press legges det på individene om å velge livsstil blant mange forskjellige muligheter. Videre hevder Giddens at livsstilsvalg blir stadig viktigere i etableringen av selvidentitet og daglig aktivitet (1991). Dette velger jeg å se i likhet med hvordan mine informanter må forholde seg til hverdagen i dagens samfunn. Det er ikke gitt at de skulle få barn og en vanlig jobb etter endt utdanning, men dette er et valg de tok som gjenspeiler deres identitet. Dette ser jeg på som hensiktsmessig å legge vekt på i denne oppgaven, da jeg er interessert i småbarnsmødre i det senmoderne samfunn. Giddens definerer livsstil som at det er et mer eller mindre integrerte sett av praksiser, som følges av individet. Ikke alene fordi slike praksiser oppfyller nyttige behov, men også fordi de gir en materiell form til en særskilt fortelling om selvidentiteten (1991). Livsstil er et begrep som har oppstått i moderniteten fordi det handler om valg innenfor et mangfold av muligheter. Videre er livsstil noe som adopteres mer enn det går i arv, slik det ofte gjøres i tradisjonelle kulturer. Livsstil er en rutinepreget praksis, der rutinene blir til gjennom klesvaner, spisevaner, handlemåter og foretrukne møtestedet. Men ifølge Giddens er disse rutinene åpne for forandring i lys av selvidentitetens mobile karakter. Alle de små beslutninger en person tar i løpet av en dag, som for eksempel hvordan man skal opptre på jobb og hvem man skal møte, bidrar til slike rutiner. Giddens hevder at disse valgene er beslutninger som ikke bare dreier seg om hvordan man handler, men også om hvordan man vil være (Giddens, 1991). Livsstil er altså ikke noe som en er fastlåst i, men noe som hele tiden kan forandres. I dag har de fleste mennesker store valgmuligheter når det gjelder hva man anser som viktig å fylle livet med, og hvor man ønsker å bruke sin tid og energi. Man må likevel ta forbehold om at ikke alle har like store valgmuligheter, noe Giddens også til en viss grad gjør. Han sier at selv om han

mener at det er et mangfold av valg, betyr det ikke at alle valg er åpne for alle, eller at enhver person tar beslutninger med full bevissthet om alle mulighetene en har (1991).

2.1.10 Refleksive kvinnebladlesere

I begynnelsen av analysen vil det bli lagt vekt på informantenes leseerfaringer og inntrykk av magasiner som «Mamma» og «Foreldre & Barn». Jeg ønsker å se dette i sammenheng med Brita Ytre-Arne (2011) sin analyse av kvinnebladlesing da hun også ser det i likhet med Giddens og Becks individualiseringsprosesser. Jeg bruker hennes artikkel for å kunne se det i lys av min analyse.

Ytre-Arne vil med sin artikkel se på hvordan kvinnebladleserne relaterer kvinneblader til identitet, og sammenlikner sine funn med Giddens og Beck (et.al) sine samtdiagnoser om identitet. Giddens (1991) beskriver det moderne selvet som et refleksivt prosjekt, ikke noe som er naturgitt. I følge Giddens (1991) og Beck (1992) er det moderne samfunn preget av refleksivitet, usikkerhet, (for) mange valgmuligheter og abstrakte systemer, og en må konstant bevise hvem man er. For å da oppnå sin identitet, tar en deler fra ulike opplevelser og prøver å integrere disse inn i én identitet, som igjen må utvikles gjennom hele livet. Det er da interessant å se om det å lese magasiner som kvinneblader eller mammablader, er et livsstilsvalg for disse kvinnene, om det er en del av deres identitetsprosesser.

Ytre-Arne har gjort en kvalitativ undersøkelse om hvordan og hvorfor kvinner i Norge leser kvinneblader. I følge Ytre-Arne (2011) er ukepressen den tydeligst kjønnsdelte mediekanalen i Norge. Mens de fleste andre medier, som TV, radio, Internett og aviser henvender seg til begge kjønn, er store deler av ukepressen delt opp i kvinne og manneblader, i følge Ytre-Arne (2011). Det har vært noe tekstanalytiske studier om representasjoner av kjønnsroller i ukepressen. Men leserens tolkninger, meninger om og erfaringer har det vært lite forskning på i Norge. Hun stiller da spørsmålet; om det å lese kvinneblader har noe å gjøre med leserens oppfatninger om det å være kvinne i Norge i dag.

I flere av de tekstanalytiske studiene av kvinneblader har det kommet frem velfortjent kritikk til stereotyper og innsnevring av kvinneroller (Ytre-Arne, 2011). Samtidig har dette ført til

antakelser om at kvinnebladlesing har en skadelig påvirkning uten at det finnes empiriske bevis på dette, og muligens undervurdert leserens kritiske sans. Elizabeth Frazers (1987, i Ytre-Arne 2011) studie av jentebladet "Jackie" viste nemlig at Jackie-leserens tolkninger var langt mer varierte og sofistikerte enn hva en enkel påvirkningsmodell skulle tilsi, som igjen da viser at en må ta lesererfaringer mer på alvor (Ytre-Arne 2011).

Informantene til Ytre-Arne var voksne kvinner over 30 år, som leste kvinneblader relativt hyppig, og som oppgir ulike grunner til hvorfor og hvordan de leser bladene. Blant annet nevner noen at det holder dem oppdatert på hva som er "in" og sosialt og kulturelt akseptabelt på ulike områder. For eksempel gode matretter, hva slags mat en skal spise, mote og interiør. Spesielt en kvinne på 70 år syntes det er viktig å følge med på trender, for å være en del av *livet*. Andre nevner at det er interessant å lese portrettintervjuer eller historier fra livet til noen som har hatt det tøft. De kan da kjenne seg igjen, eller reflektere og føle empati over livet til andre. Noen setter av «egentid» for å lese bladet fra ende til annen, mens andre ser på det som en enklere form for underholdning som en kan plukke opp og legge fra seg uten at det krever noe særlig tankevirksomhet.

Likevel var de opptatt av at det skal være verdt å bruke pengene på, og ble skuffet dersom de følte de ikke fikk noe ut av bladet. De ville som nevnt, bli oppdatert på hva som er "in", men kunne være noe kritiske til mengden mote- og skjønnhetsstoff og til skjønnhetsidealene som ofte ble presentert i bladene. Men kritikken gikk ikke først og fremst ut på om skjønnhetsidealene var usunne eller undertrykte, men at de var urealistiske. De ønsket heller mer naturlige modeller, og ikke bare dyre designerklær. De ønsker heller motetips som passet til alle former og størrelser, lommebøker og aldre.

2.2 De «nye» mødrene – endring av idealer og praksiser for dagens småbarnsmødre

Jeg har nå presentert Beck & Beck-Gernsheims og Giddens sine perspektiver på samfunnsendringer i forhold til individualisering og refleksivitet, og hvordan de mener dette har endret mye av familieinstitusjonen. Jeg skal senere, i analysen, prøve å knytte dette til

hvordan mine informanter forteller om hvordan de utøver sin morsrolle, og hvordan de håndterer ulike idealer og normer i det senmoderne samfunn.

For å sette mine funn i et dagsaktuelt lys, vil jeg nå presentere tidligere forskning som omhandler flere av de samme temaene jeg diskuterer i analysen. Det vil også gjøre mine funn mer solide og mer fruktbart å diskutere.

2.2.1 Nye moderskapsdiskurser

Det har vært mye forskning i de siste årene på fedre og deres rettigheter. Samtidig er det også et fornyet fokus på nye normer for mødre. Moderskapet som institusjon har endret seg på minst like mange grunnleggende måter som farskapsinstitusjonen. Ser en nærmere på etter, kan en finne flere moderskapsdiskurser og prosesser der regler for den gode mor etableres (Ellingsæter, 2005) *Moderskapsdiskurser er samfunnets normative metaspråk om mødre, kan vi kanskje si.* (2005:374). Dette metaspråket formes av fortolkninger av mødres praksiser i offentlig politikk og samfunnsdebatt. Ulike fremstillinger av fakta, beskrivelser og lignende er med på å forme kollektive forståelser av hva som blir sett på som normalt, ønskelig eller tatt for gitt. Medisinske eksperter uttrykker ofte sin bekymring og kritikk av ulike mødrepraksiser som belyser mye av den offentlige debatten. En får for eksempel ofte høre at nåtidens mødre venter for lenge med å få barn, og når en får barn møter en et hav av anbefalinger om hvordan en skal innrette seg både under graviditeten og etter barnet er født (Ellingsæter, 2005). Når barnet er født, er det gjerne ammepraksisen det blir fokusert på, hvor det ofte sies at mødre bør amme lenger, på grunn av helsegevinsten for barnet.

Oppmerksomheten rundt foreldrerollen har økt, og omsorg for barn oppfattes nå gjerne som både mødrenes og fedrenes ansvar. Dette opphever likevel ikke de grunnleggende kjønnsulikhetene. I følge Ellingsæter (2005) har en sentral bekymring i familiepolitikken vært rundt foreldrenes moderne livsstil, høye skilsmissetall og annerledes tidsorganisering. Dette mener hun kan føre til sosiale problemer for barn. Kritikken rundt det at foreldre bruker for lite tid på barna, er det først og fremst mødrene som plukker opp (Ellingsæter & Leira 2004).

2.2.2 Ammepraksis

Historisk sett har norske mødre ammet for lite i forhold til myndighetenes anbefalinger (Ellingsæter, 2005). I følge Carol Smart (1999, i Ellingsæter 2005) har ammepraksisen gjennom hele den moderne epoken blitt formet og omformet i forhold til endrede sosiale og kulturelle betingelser. Men som nevnt ovenfor, har det gjennom mange år alltid vært slik at kvinner har ammet for lite i tråd med myndighetenes anbefalinger. På 1950- og 1960- tallet var ammefrekvensen lavere enn noensinne. Mødre hadde lært å sterilisere melk, flaske og smokk, og spedbarnsdødeligheten falt stadig. Etter hvert som multinasjonale barnematprodusenter kom inn i bildet, som nærmest gjorde alt arbeidet med sterilisering overflødig, startet en del kvinner Ammehjelpen i 1968. Dette er en frivillig organisasjon som fremdeles er aktiv. De hadde sett at nedgangen av amming fikk alvorlige konsekvenser i utviklingsland, og de ønsket dermed at kvinner skulle ta kontroll over spedbarnsnæringen tilbake, og de arbeidet ofte mot datidens etablerte medisinske rutiner. Senere har det blitt opprettet et nasjonalt kompetansesenter for amming (Ammesenteret) som besitter medisinsk og ernæringsfaglig ekspertise, og gjør forskningsbasert arbeid for å fremme amming og kunnskap om morsmelk. Ammeanbefalinger inngår også i kunnskaps- og handlingsgrunnlaget for den institusjonaliserte omsorgen for mor og barn. Barselavdelinger og helsestasjoner over hele landet er forventet å iverksette den offisielle ammepolitikken. I Norge er vi på ammetoppen, og det er bare 1% som ikke ammer i det hele tatt. Allikevel ammes det ikke nok i forhold til helsemyndighetenes anbefalinger, følge Ammesenterets eksperter.

2.2.3 Mor og karriere?

I følge Miriam Peskowitz er egentlig ingen mødre lykkelige (2005). Hjemmeværende mødre kjeder seg, er ensomme og er misunnelige på mødrene som jobber. Arbeidende mødre stresser over at de ikke er nok hjemme, og misunner hjemmeværende mødre. De føler seg mislykket over at de ikke klarer alt, som om det er noe feil med dem. De snakker om det med venninner, men *snakker* de virkelig om kjernen? Myten om moderskapet er en godt holdt hemmelighet, i følge Peskowitz, 2005. Langt færre kvinner jobber heltid enn en tror.

Alle typer foreldre har lyst til å snakke om frustrasjonen rundt barn og jobb, men det blir sjeldent gjort.

Peskowitz har studert mødre i USA, og der er diskusjonen om å være hjemmeværende eller arbeidende mor spesielt hett. Mødre der har også det vanskelige valget, enten være mye med barna når de er små og jobbe mindre eller ikke i det hele tatt. Eller en kan velge å holde kontakten med arbeidsmarkedet, ved å gå tilbake til jobb etter endt permisjon, og da få noe mindre tid med barna når de er små (2005). Hun henviser til en diskusjon som oppsto da Lisa Belkin skrev en artikkel som ble publisert i New York Times nettavis i 2003. I artikkelen skrev Belkin om kvinner som utdanner seg mye mer enn før, men som ikke fortsetter karrieren i like høy grad som forventet. Mange stopper opp når de får barn. Belkin (2003) spør om feminismen er på vei i en ny retning, eller om det er snakk om en tilbaketrekning. Hun viser til statistikk fra 2003, hvor kvinner med høy utdanning i økende grad har minsket sin arbeidstid og karriereutvikling, og at dette ikke bare skyldes at arbeidsmarkedet har sviktet kvinnene, men også at kvinnene selv avviser arbeidsplassen. Selv om de har like gode forutsetninger som menn, velger flere og flere bort tilbud om høyere stillinger.

Samtidig har en de andre høyt utdannende mødre som fortsatt jobber fullt. Blant de er det noen som tror at grunnen til at de fortsatt er i full jobb, er fordi de har valgt "riktig" yrke. Dette kan være innen medisin, akademia eller kunst, og de vil derfor ikke gi opp jobben for familielivet. Da finner de heller løsninger for å få til begge deler. Samtidig viser Peskowitz til de mødre som er veldig lidenskapelig opptatt av sitt yrke, men som fortsatt ikke får dagene til å gå opp. *"Passion only goes so far, and not far enough to explain the problem"* (Miriam Peskowitz 2005: 91)

I 2009 henviser David Leonhardt i en annen artikkel i New York Times til Belkins artikkel. Han mener denne utviklingen ikke er så økende, men vedkjenner at den er der. Hans forslag til dette er å fokusere mindre på det at kvinner velger å være hjemme eller ikke, og heller se på hvordan en kan overtale firmaer til å lage bedre løsninger for å jobbe deltid, både for kvinner og menn. Hva kan en gjøre for at en ikke ødelegger for sin eventuelle karriere dersom en har

valgt jobbe deltid, eller har vært hjemme med barn over en lengre periode? Hvordan ser situasjonen ut i Norge?

De siste tiårene har det vært en tilrettelegging for at kvinner i Norge skal mest ut i arbeid, og for at menn skulle kunne hjelpe til mer hjemme. I dag arbeider de fleste kvinner enten heltid eller deltid, i store deler av livet (Kitterød & Rønsen, 2011). Så er også politikken og samfunnsidealene annerledes i dag enn tidligere. Trygder og andre økonomiske rettigheter knyttes tett opp mot deltakelse i arbeidsmarkedet, og likestillingspolitikken oppfordrer kvinner til deltagelse i arbeidslivet på lik linje med menn. Få kvinner betrakter seg i dag som husmødre (Danielsen 2002, Wærness 2000). De fleste barn går i barnehage før skolealder, og skolebarn deltar ofte i skolefritidsordning eller aktivitetsskole etter skolen. Mens mange deltidsarbeidende kvinner tidligere oppfattet seg selv primært som hjemmearbeidende, ser stadig flere seg først og fremst som yrkesaktive (Bø & Molden, 2000).

I følge Kitterød og Rønsen (2011) har det i det siste vært en ny interesse for husmorrollen i den offentlige debatten og i media. Det kan virke som om noen har gitt et inntrykk av at det er trendy å være hjemmearbeidende i visse miljøer, spesielt blant høyt utdannende kvinner. Hvordan går det overens med tilretteleggingen av at kvinner skal mest ut i arbeid?

Som nevnt, er de fleste kvinner i Norge i dag yrkesaktive på hel- eller deltid i store deler av livet. Fulltidshusmoren er blitt en sjeldenhet, og få betrakter seg selv som hovedsakelig hjemmearbeidende. Dette er i tråd med den familie- og arbeidsmarkedspolitikken som har vært ført de siste tiårene, der det har vært klare insentiver til at kvinner skal delta i yrkeslivet, gjerne på fulltid. Men de mødrene som er hjemmearbeidende, er som regel de med lite utdanning, og som har satset lite på jobb og karriere (Kitterød & Rønsen, 2011).

2.2.4 Småbarnsforeldres omsorgsprosjekter

I begge samtalene jeg hadde med mine informantgrupper, ble det snakk om permisjonstiden deres, og jeg ønsker dermed å kunne knytte måten mine informanter snakket om dette opp mot Stefansen og Farstads (2008, 2010) undersøkelser om ulike omsorgsprosjekter.

Ifølge Stefansen og Farstad (2010) er den norske familiepolitikken dualistisk.

Staten ser ut til å stole på norske foreldre til å finne gode løsninger for barnets omsorg.

Samtidig setter den stopper for foreldrenes kreativitet når det kommer til når barnet skal begynne i barnehagen. Når er det passe å begynne i barnehagen? Da det ble innført at alle barn fra ett år skulle få barnehageplass, sendte dette et sterkt signal om at dette ikke bare er akseptabelt, men også fortrukket. Dersom en ønsker å vente litt lenger, kan dette gå mye utover familiens økonomi. Stefansen og Farstad (2010) mener middelklassen og arbeiderklassen har ulike syn på barnets modenhet. I Stefansen og Farstads artikkel «Småbarnsforeldres omsorgsprosjekter» fra 2008, så de på hvilken betydning klasse har for valg av omsorgsprosjekter når barna er i småbarnsfasen. Slike prosjekter har å gjøre med foreldrenes forståelse av barnets behov knyttet til den alderen de er i, og hvordan deres oppfatninger av ulike omsorgsarenaer kan ivareta disse behovene. Stefansen og Farstad (2008) fant de ulike omsorgsprosjektene gjennom en analyse av hvordan foreldre bruker velferdsstatens ulike omsorgstiltak til å lage en «pakke» som passer best for dem. Dette mener de utviser ulike kulturelle forståelser av omsorg, og kobler det opp mot klasse.

I deres undersøkelse oppfatter de omsorg for barn som en kompleks sosial praksis som innebærer produksjon av og forhandling om kulturelle verdier. Valg av omsorgsløsning kan ikke bare forstås som hva som er mest praktisk for foreldrene. Fokuset i deres artikkel ligger på å se på hvordan klasse gjøres på mikronivå, hvordan foreldrenes jobber for å prøve å gjøre det beste for sine barn. Stefansen og Farstad gjør dette innenfor et Bourdieu-inspirert perspektiv. Dette perspektivet retter oppmerksomheten mot hvordan sosial ulikhet reproduseres gjennom kulturelle prosesser som er integrert i spesifikke typer av sosioøkonomiske praksiser. Med andre ord, klasse er noe som kontinuerlig reproduseres, og ikke en gitt struktur (Stefansen & Farstad, 2008).

For å plassere foreldrene skiller de i dette tilfellet mellom ulike klasser basert på foreldrenes utdanningsnivå og yrkesbakgrunn. En kort beskrivelse av det vil være at de foreldrene de kaller middelklasse er kvinner og menn med utdanning fra høyskole eller universitetet, og et yrke som krever høyere utdanning, mens de som tilhører arbeiderklassen er foreldre som

ikke har de tilsvarende kvalifikasjonene og har vanlige «arbeiderklassejobber» (Stefansen & Farstad, 2008).

Jeg velger her å beskrive de ulike omsorgsprosjektene da det vil være interessant å se hvor mine informanter vil plassere seg, selv om jeg legger mindre vekt på klassebetydningen i min analyse.

Et ordnet livsløp, er et omsorgsprosjekt hvor foreldrene er opptatt av at både mor og far skal ha bruke sine permisjonsrettigheter, og deretter plassere barnet i barnehagen fra de er rundt ett år slik at mor og far kan komme ut i arbeid igjen. Det er måten de forklarer hvorfor de gjør det sånn, som er interessant. Fordi disse er det viktig at ettåringen deres å få flere utfordringer ved å begynne i barnehagen. Blant de foreldrene som valgte denne var det først og fremst middelklassefamilier, med unntak av et par.

For de foreldrene som prøver å ivareta barnets behov for trygghet i hjemmet, velger omsorgsprosjektet *et skjermet rom for omsorg*. Barnets behov for å være hjemme er viktigere enn å ordne seg sånn at far skal ha pappapermisjon. Et annet sentralt element med denne forståelsen er at barnet må utstyres med noen grunnleggende ferdigheter hjemme før det er klart for barnehagen. De foreldrene som slutter seg til denne forståelsen gjør hva de kan for å la barnet være hjemme etter den lønnede permisjonen sammen med en av dem. I praksis vil det for det meste si mor. Dette gjaldt da for det meste arbeiderklassefamilier.

Andre familier valgte å gjøre litt av begge deler. De syntes det var viktig at far skulle ha en egen relasjon til barnet, men samtidig syntes de ikke at barnet er klar til å begynne i barnehagen fra det er ett år. En annen måte noen valgte å gjøre det på var å plassere barnet i barnehagen fra de var ett år. De syntes barnet trengte denne utfordringen da, mens det ikke var like viktig at far skulle ha så mye pappaperm som han hadde rett på. Det fantes også foreldrepar som var noe uenige i hvordan det skulle gjøres. Disse foreldrene i «*både og*» - praksisen var ofte foreldre som tilhørte et lavere middelklassesjikt eller blandede klasser.

Der ser da ut til at det finnes idealer som kolliderer med hverandre, da det er vanskeligere å kunne plassere seg selv eller andre i spesifikke klasser.

Jeg har nå gått igjennom blant annet Giddens og Becks samfunnsperspektiver omkring senmodernitet, individualitet og ekspertsystemer, og tidligere forskning som omhandler moderne morskap for å legge grunnlaget til hva det vil bli fokus på i analysen av mine data.

I neste kapittel vil jeg forklare hva slags metode jeg har brukt for å finne svar på mine problemstillinger.

3 Metode

Utvalg og metode

Dette kapitlet vil jeg beskrive det metodiske opplegget for masteroppgaven. Jeg vil redegjøre for valgene jeg har tatt, og reflektere over de utfordringene som har oppstått under arbeidet med oppgaven.

3.1 Metodisk tilnærming

“Før jeg ved, hvad jeg skal undersøge, kan jeg ikke vide, hvordan jeg skal gjøre det”, skriver den danske samfunnsforskeren Jette Fog (i Holme og Solvang, 1996:72). Det markerer at en har flere valgmuligheter i en samfunnsforskning. To hovedformer for forskningsmetoder er kvalitativ og kvantitativ metode, som både kan anvendes alene eller kombineres. I forhold til mitt mål om å studere småbarnsmødres opplevelser, meninger og følelser rundt morsrollen, mener jeg at en kvalitativ metode passer klart best, da det er det den kvalitative metoden legger mest vekt på (Holme & Solvang, 1996). Jeg valgte å benytte meg av fokusgruppeintervjuer, da denne metoden egner seg særlig godt til å produsere empirisk data som sier noe om betydningsdannelse i grupper, som ellers er taus eller tatt for gitt. (Halkier, 2010). Deltakerne får mulighet til å oppmuntre hverandre til å si hva de egentlig mener når de forhandler med hverandre. Samtidig er metoden egnet til å produsere data om hvordan sosiale prosesser fører til bestemte fortolkninger, som belyser normer for gruppers praksiser og fortolkninger. Derimot er den mindre egnet for å finne data om personers livsverdener, men dette var heller ikke mitt fokus i denne oppgaven. Kjennetegnet på en fokusgruppe er kombinasjonen av en gruppesamhandling og forskerstyrt emnefokus. (Halkier, 2010)

3.2 Utvalgets sammensetning.

Det ene utvalget mitt består av fem småbarnsmødre mellom 30 og 45 år med middelklassebakgrunn som er gift eller samboende med barnefaren. Det andre består av fem yrkesaktive kvinner mellom 50 og 60 år som har voksne barn, og som er gift med

barnefaren. Dersom fokusgruppene hadde hatt flere deltakere ville det antakeligvis blitt vanskelig for alle å få ordet, og muligens ville det skapt en anspent stemning. Dersom jeg hadde rekruttert til enda en fokusgruppe ville jeg kanskje problemer i forhold til tidsaspektet og omfanget av masteroppgaven.

3.2.1 Utvalgskriterier

Ettersom det i tidligere forskning har blitt vist til at det er visse klasseforskjeller i mødres utforminger av foreldreskapet, er klassekriteriet sentralt i forhold til å få et likt utvalg. Jeg har valgt å følge en generell definisjon av middelklasse og arbeiderklasse for å plassere mine informanter, slik Stefansen og Farstad (2008) gjør i sin artikkel «Småbarnsforeldres omsorgsprosjekter». For å kunne plassere sine informanter klassemessig, har de valgt en pragmatisk tilnærming, hvor de skiller mellom ulike klasser basert på informantens utdanningsnivå og yrkesbakgrunn. Det blir ikke tatt hensyn til hva slags familie de har vokst opp i. Det de kaller middelklassekvinner - og menn-, er kvinner og menn med utdanning fra høyskole eller universitet, og et yrke som krever høyere utdanning. Arbeiderklassekvinner og menn, har ikke tilsvarende kvalifikasjoner og har vanlige «arbeiderklassejobber» (Farstad & Stefansen, 2008)

Et annet kriterium er alderen til de yngre mødrenes barn. Disse mødrene måtte ha minst ett barn mellom omtrent ett år og opp til seks-sju år, ettersom jeg ønsket å fokusere på den tiden hvor jeg innbiller meg det er mest hektisk med barn, jobb og parforholdet.

Det ble også et kriterium at begge gruppene skulle bo i omtrent samme område, slik at det er mest mulig sammenlignbart. På den måten kunne det kanskje være mulig å se likhetstrekk i deres utsagn forutsatt at de hadde samme utgangspunkt.

Samtidig var det essensielt at mødrene bodde med en partner, slik at de hadde de samme utfordringene. Hvis én eller to var alene om ansvaret, da hadde utgangspunktene vært særdeles annerledes. Et annet viktig poeng med ønsket om at de skulle ha en partner, var at jeg ønsket å se på hvordan idealet om å opprettholde et godt parforhold også kan være en påkjenning i småbarnsfasen.

Jeg valgte å bruke bladene "Foreldre & Barn" og "Mamma" i begge gruppeintervjuene som et redskap for å sette i gang diskusjonen i begynnelsen av intervjuet. Da kunne de se litt i bladene, snakke seg i mellom om artikler og lignende slik at det løsnet opp stemningen litt før jeg gikk på med spørsmål. På den måten kunne de forberede seg til hva det skulle snakkes om. Samtidig ser jeg på slike blader som en av informasjonskildene som blir mye brukt av mødre med små barn, da de er lett tilgjengelig og innbydende.

Kort introduksjon av informanter

I denne oppgaven har jeg valgt å gjøre fokusgruppeintervju av en gruppe mødre mellom 30 og 42 år, med barn på minst 10 måneder og som er bosatt i ulike småbyer på Østlandet. Dette er kvinner som har minst tre års utdanning etter videregående, og som bor med en partner som også er i jobb. Alle har enten omsorgsyrker eller jobber i det offentlige. Ut i fra dette utgangspunktet vil de bli plassert som middelklasse (Stefansen og Farstad, 2008). Jeg vil ikke diskutere klasseskille i særlig stor grad, da jeg ikke finner det spesielt relevant ut i fra min innfallsvinkel i denne oppgaven. Jeg er mer opptatt av dem som mødre uten at klassetilhørighet behøver å spille så stor rolle, men jeg vil komme inn på det i sammenlikning med Stefansen og Farstads (2008) artikkel som henvist over, i andre analysekapittel.

Den andre fokusgruppen jeg har valgt å intervju, er voksne kvinner i alderen 50 til 60 år som har voksne barn. Disse kvinnene blir da generasjonen over den førstnevnte gruppen. De er også bosatt på Østlandet, og har oppdratt sine barn der. Disse mødrene bor med en partner og er i arbeid, men det er ulikt hvor mye utdanning de har etter videregående. Men de har jobber som krever utdanning, noen i offentlige, noen privat sektor. De kan jeg også klassifisere de som middelklasse.

3.2.2 Rekruttering av informanter

Da jeg skulle finne informanter ut i fra kriteriene ovenfor, oppsøkte jeg noen innfor mitt eget nettverk som hadde flere venninner som oppfylte kravene til de yngre mødrene. Vi har å gjøre med et strategisk utvalg, da jeg brukte min søsters kontakter (Thagaard, 2003). Jeg var

klar på hva slags kriterier jeg hadde, og ved hjelp av min søsters nettverk fikk jeg navnene deres, og sendte de først en melding på Facebook. Jeg spurte opp til sju kvinner, hvor alle var interesserte, men det ble til slutt bare fem som hadde anledning å møtes samtidig. Disse fem sendte jeg informasjonsbrev til før de takket ja.

For å finne kvinner med voksne barn, spurte jeg også tre kvinner også innenfor egent nettverk. Disse hadde jeg kjennskap til fra før, men jeg hadde ingen tette bånd til dem, så jeg så det slik at det var etisk forsvarlig å bruke dem som informanter. De to andre kvinnene fikk jeg kontakt med gjennom de tre første informantene, da også gjennom strategisk utvalg (Thagaard, 2003). Jeg tok kontakt med de via epost, hvor jeg også sendt med informasjonsbrevet.

3.2.3 Intervjuene

I det kvalitative forskningsintervju er forskeren interessert i å høre hva intervjupersonene selv har å si om sin verden, sine synspunkter og meninger (Kvale 1996).

Ettersom det å intervjuer er et håndverk man kan trene seg opp i, bør man gjøre prøveintervjuer før man setter i gang. Da kan man finne ut av hva som fungerte bra og hva som fungerte dårlig (Wideberg 2005). For å føle meg godt forberedt til fokusgruppeintervjuene, valgte jeg å gjøre en test tidlig i høstsemesteret, av tre småbarnsmødre i 30-årsalderen som jeg hadde kjennskap til gjennom søsteren min. Jeg tok opp mange av de samme temaene jeg presenterte i de faktiske fokusgruppeintervjuene, og jeg fikk mange av de samme diskusjonene. Prøveintervjuet ga meg mange gode tips til hva jeg kunne gjøre bedre, og tro på at prosjektet var gjennomførbart.

Da jeg i utgangspunktet skulle intervjuer de eldre mødrene, ble det avlyst to timer før vi skulle møtes på grunn av at en hadde blitt syk. Jeg var redd intervjuet ville blitt amputert, så jeg ringte alle og utsatte intervjuet. Heldigvis tok resten av gjengen dette veldig fint, og vi avtalte et nytt intervju uken etter. Jeg fikk erstattet hun som ikke kunne, med en venninne av en av informantene.

Intervjuene med de eldre mødrene ble gjennomført i november 2011 og fant sted hjemme hos foreldrene mine da de bor nærmere informantene mine.

Det er gjennomgående mye enighet blant de eldre gjennom hele intervjuet, men det er som regel én eller to av informantene som leder samtalen. Samtidig får alle si sitt, men underveis i intervjuet blir det til tider litt kamp om ordet og de snakker litt i munnen på hverandre. Dette skiller seg litt fra de yngre mødrene. Der stopper den ene å snakke dersom to begynner å snakke samtidig. De eldre mødrene har ved to anledninger flere samtaler samtidig, to og to.

Til tider er de eldre mødrene mer opptatt av å fortelle om hvordan de tror det er nå, fremfor å snakke så mye om seg selv og sine erfaringer. Dette er gjennomgående i fokusgruppeintervjuet med de eldre mødrene. De deler kort sine erfaringer, hvor resten er enig i utsagnet, og deretter går det ofte over i at de sammenlikner seg med hvordan de tror småbarnsmødre føler det nå. Dette endret på mange måter min innfallsvinkel på oppgaven. De eldre mødrenes sammenlikning og distansering til mødre i dag, fikk en mye større plass enn jeg hadde trodd det skulle få i utgangspunktet. Da de kom inn på vanskelige følelser de hadde da barna var små, var det lite detaljer eller synlige emosjonelle øyeblikk. Dette kan ha ulike årsaker, men en av dem kan ha med at erfaringene ikke ligger så friskt i minne som det gjør hos de yngre mødrene. Eller kanskje de gikk ut i fra at jeg ønsket å snakke om småbarnsmødre i dagens samfunn, fordi jeg ikke presiserte godt nok at jeg ønsket *deres* erfaringer. Det kan også være at det er måten de snakker på, det er lettere for dem å fortelle om sine opplevelser ved å sammenlikne seg med noe de ikke er.

Fokusgruppeintervjuet med de yngre mødrene fant sted i januar 2012, også hjemme hos foreldrene mine. Jeg hadde i utgangspunktet et ønske om å gjennomføre begge intervjuene før jul, men det var umulig for småbarnsmødrene å samles én kveld i desember. Alle hadde ulike juleavslutninger og lignende de måtte delta på. Da vi til slutt møttes, var det en lett tone gjennom hele intervjuet, og de var raskt ute med å fortelle om sine erfaringer. Da de hadde fått utlevert informasjonsskrivet en god stund før intervjuet, hadde de kanskje forberedt noen tanker om hva de ville snakke om, og hva de så for seg jeg var interessert i å høre om. De er for eksempel tidlig ute med å opprette betegnelser og metaforer på ulike type mødre som blir presentert i mammablader. Det kan ha farget hvordan samtalen gikk under intervjuet, at de trodde jeg ønsket denne diskusjonen ved at jeg tok med bladene.

Samtidig var det også en god isbryter som førte til at alle deltok mye under intervjuet da de alle hadde en del erfaringer og synspunkter om bladene og idealene i bladene.

De virket veldig komfortable i settingen og gruppen, og det kan det virke som om de ikke la bånd på seg når det kom til å si hva de egentlig mente og følte. Dersom de var uenige i hva de andre tenkte, sa de i fra. Samtidig var det ikke de heftigste diskusjonene hvor de hadde helt motsatte oppfatninger, og de var veldig forståelsesfulle overfor hverandres meninger.

Hva er det med denne settingen som gjør at de ønsker å dele sine historier om utilstrekkelighet, når de, som de sier selv, sjeldent har gjort det før? Sannsynligvis ønsker de en større åpenhet rundt det, siden de føler det er litt forbudt å snakke om de vanskelige følelsene rundt moderskapet. De har også hatt tid til å prosessere opplevelsene siden flere av dem har utøvd morsrollen i flere år nå. Og når først én deler, er det lettere for resten å formidle sine tanker og følelser. Alle kvinnene i gruppen er i liknende familiesituasjoner, og de føler kanskje et fellesskap ved å være deltakere i et gruppeintervju. Dette gjør at det muligens føles frigjørende å snakke om "det det ikke snakkes om", men som de alle tenker og føler.

Tre av de eldre mødrene er venninner av moren min, og noen av de yngre mødrene er venninner av søsteren min, så jeg kjente dem litt fra før. Det gjorde det noe lettere å i det hele tatt få tak i dem, og jeg kunne gå ut i fra at de hadde noe å si om temaet, og at de ville tørre å fortelle om sine erfaringer siden de kjente hverandre og meg. På en annen side, kunne det tenkes at de ikke ville åpne seg like mye opp på grunn av at jeg faktisk kjente dem. Kanskje de ville holde litt tilbake fordi de var usikre på om det de sa ville bli holdt anonymt. Samtidig er ikke dette et spesielt sensitivt tema, så jeg gikk ut i fra at det ikke ville bli noe problem for dem å fortelle om sine erfaringer og følelser.

3.2.4 Utfordringer i intervjusituasjonen

Det var en utfordring å gjennomføre to fokusgruppeintervjuer helt alene, da jeg bare har gjennomført gruppeintervju med fire andre medstudenter tidligere. Da var jeg observatør, og stilte ikke spørsmålene, men tok bare notater. Nå måtte jeg gjøre begge deler alene, og

samtidig prøve å skape en god og trygg stemning. Jeg valgte derfor å bruke en intervjuguide med flere ulike temaer jeg ønsket at de skulle diskutere, samt eventuelle spørsmål dersom de skulle sitte fast i samtalen. Intervjuguiden var til god hjelp blant de eldre mødrene da samtalen ikke gikk like lett i begynnelsen. Samtidig merket jeg at de spørsmålene jeg hadde planlagt på forhånd ikke ville gi svar på det jeg faktisk lurte på, og jeg måtte derfor improvisere. Mens de eldre mødrene snakket seg i mellom, skrev jeg ned noen spørsmål som jeg ville stille senere, som gjorde at jeg ble noe uoppmerksom på hva de sa. Men lydopptaket mitt var såpass bra, at jeg fikk med meg detaljene når jeg transkriberte.

Samtalen mellom de yngre mødrene gikk noe lettere, og jeg var mindre avhengig av intervjuguiden. Intervjuet med de yngre mødrene var også det andre fokusgruppeintervjuet, og jeg husket mange av spørsmålene uten å se på arket. Da samtalen gikk så lett, var det også enklere å komme med flere spørsmål underveis. De yngre mødrene var også mindre avhengig av at jeg stilte dem spørsmål. Jeg var mer observatør, som noen få ganger rettet dem inn på sporet igjen dersom jeg syntes samtalen havnet for mye ut på siden av temaet.

På samme tid var jeg redd for at jeg skulle glemme viktige poenger jeg kom på mens de pratet, og at jeg skulle miste oppmerksomheten til deltakerne da jeg skrev egne notater. Men som jeg nevnte over, pratet de yngre mødrene mest med hverandre, og la nok ikke spesielt merke til at jeg mistet noe av oppmerksomheten på den som snakket.

Jeg var redd for å lede informantene for mye dersom jeg skulle stille utdypende spørsmål. Spørsmålene ble noe kronglete, og deltakerne kunne kanskje falle litt av dersom de ikke helt forstod spørsmålet mitt. Dette gjaldt spesielt de eldre mødrene, da det var vanskeligere å få fyldige historier fra dem. Det virket som om de ville svare raskest mulig, og det ble til tider lite fruktbare historier. De endret ofte samtaleemne også, og de hadde ofte korte kommentarer fremfor historier.

Dersom en av dem kom med et sterkt utsagn, ble det sjeldent lange diskusjoner ut av det, men bare enighet i form av «ja, m-m» etc. Dette kan være fordi de faktisk ikke så nødvendigheten av å supplere med andre fortellinger, fordi en av dem oppsummerte det med sitt utsagn. Det kan også være at de ikke ønsket å dele sine erfaringer i like stor grad som de yngre gjorde.

3.3 Forskereffekt

«Kvalitative data vil alltid være farget av intervjusituasjonen og forskerens antagelser. Data er aldri helt "naturlige", men heller aldri utelukkende et produkt av forskningsopplegget»

(Stewart, Shamdasini og Rook 2007: 40-1) Kjønn, alder og sosial klasse kan ha betydning for hvordan informanten ser på forskeren (Silverman, 2001). Det er derfor viktig at jeg som forsker reflekterer over hvilken betydning det kan ha hatt for intervjusituasjonen, ettersom relasjonen mellom forsker og informant kan ha innvirkning på hva som blir sagt under intervjuet og hva slags tolkninger jeg gjør i analysen.

De eldre mødrene var over 30 år eldre enn meg og hadde voksne barn, de yngre var nesten 10 år eldre og hadde i motsetning til meg, barn. Disse kvinnene deler en livsendrende erfaring som kan danne grunnlag for felles forståelse mødre i mellom, som jeg ikke forstår eller får ta like stor del i.

Det er også likheter mellom meg og informantene. Når intervjuer og intervjuobjekt er av samme kjønn og har samme klassebakgrunn, slik det var i mitt tilfelle, kan dette bidra til et det skapes en velkjent tone (Vincent & Ball, 2006). Jeg er oppvokst på et liknende sted som informantene, og kan kjenne meg igjen i de forskjellene de påpeker mellom by og land, og reagerte antakeligvis på en gjenkjennende måte. Det at jeg hadde kjennskap til flere av informantene på forhånd, kan ha bidratt til tillit og åpenhet i intervjusituasjonen.

Det er i mitt tilfelle både positive og negative sider ved å være barnløs. Dersom jeg hadde hatt barn selv, hadde jeg hatt større innsikt i deres hverdag og kanskje hatt flere relevante spørsmål om deres opplevelser som de selv ikke kom inn på. Spesielt kunne dette vært tilfelle blant de eldre mødrene der jeg følte samtalen stoppet litt opp til tider. På en annen side var jeg ikke farget av hverdagen til en småbarnsmor, og jeg fokuserte kanskje på andre ting enn hva en mor ville gjort. Og ikke minst så ville mine tolkinge av funnene trolig endret seg til en viss grad. Som Thagaard (2003) fremhever er det imidlertid ikke utelukkende en fordel at forsker og informant befinner seg i en liknende situasjon. Det kan føre til at begge parter tar ting for gitt, at jeg problematiserer emner som ellers ville bli sett på som selvfølgeligheter.

Likevel vil det være vanskelig å få fullstendig oversikt over hvilken betydning likheter og forskjeller mellom meg og informantene har hatt for funn og tolkninger. Men jeg ser at det kan ha hatt en påvirkning, og jeg har et kritisk blitt på mitt eget arbeid.

3.4 Informantenes selvrepresentasjon

Mitt inntrykk er at de yngre mødrene ønsket å fremstille seg som gode mødre, ut i fra hva som er sosialt og moralsk akseptert, samtidig som de ønsket å sette spørsmålstegn ved hva som er «vanlig» for småbarnsmødre i dag. Det ble en slags blanding av å være «kule» og ironiske, ha ting litt på avstand, men samtidig være veldig åpne og ærlige på vanskelige temaer som kan utfordre den «gode mor» - rollen.

De eldre mødrene ønsket også å vise sin side som gode mødre, men på en annen måte. De så på deres tid som småbarnsmødre som noe klart forskjellig fra hvordan det er nå, og at «det var bedre før». De forholdt seg til hva som var moralsk og sosialt akseptert da, ikke nå. Det de eventuelt gjorde «feil» da, kunne forsvares med at «det var bare slik det var»

3.5 Fokusgruppeintervju

I faglitteraturen er det stor enighet om at fokusgrupper stammer fra 1940-årene (Bloor et al. 2001, Morgan, 1997). Paul Lazarfeld, Robert K. Merton og Patricia Kendall begynte på den tiden å arbeide med fokuserte gruppeintervjuer i sine analyser av publikums respons på regjeringens krigspropaganda på radio og på film (Halkier, 2010). Metoden ble da for det meste brukt innenfor kommunikasjons- og medieforskning og markedsføringsforskning, frem til i 1980-årene da fokusgrupper fikk en renessanse innenfor sosiologi, med David Morgan i spissen (Halkier, 2010).

Fokusgrupper er først og fremst egnet til å produsere data om innholdsmessige betydningsmønstre i fortellinger, vurderinger og forhandlinger i en gruppe (Halkier, 2010). Derimot er det mindre egnet for å finne data om personers livsverdener, men dette var heller ikke er mitt fokus i denne oppgaven. Kjennetegnet på en fokusgruppe er kombinasjonen av en gruppesamhandling og forskerstyrt emnefokus. (Halkier, 2010) Denne metoden egner seg særlig til å produsere empirisk data som sier noe om betydningsdannelse

i grupper. Fokusgruppeintervju er fordelaktig når *interaksjonen* mellom deltakerne er det en er ute etter, eller dersom deltakerne er like og samarbeidsvillige og tiden er knapp. (Creswell, 2007). Det er også en fordel dersom enkeltintervju vil forårsake at informanten holder tilbake informasjon med hensikt, eller ubevisst. Dersom det er flere som snakker rundt et tema, kommer det gjerne opp opplevelser en har glemt, eller at en blir mer komfortabel med å snakke om det dersom noen andre tar det opp først. Samtidig er det viktig å motivere alle deltakerne til å delta i diskusjonen, og legge merke til hvem som dominerer samtalen (Creswell, 2007). I begge fokusgruppeintervjuene jeg arrangerte, var det sjelden noen dominerte samtalen blant de yngre mødrene. Blant de eldre mødrene på derimot, la jeg merke til at det var spesielt tre som deltok mest i samtالene, og en utpekte seg aller mest. Hun hadde som regel alltid noe å si, enten om det var en erfaring eller en mening. I ettertid kan det tenkes at grunnen til at jeg la spesielt merke til henne, var at hun satt rett overfor meg, og nær opptakeren. Til tider var det en dialog mellom henne og ei til som var enige, mens resten repliserte med nikk og mye «m-m», «ja». Alle var med i samtالene, men ikke alle delte like mye. Likevel var det de med høyest røst som oftest fikk ordet. I situasjoner hvor to snakket i munnen på hverandre, var det den med den kraftigste stemmen som fikk fullføre sin setning først. Dette skjedde flere ganger, utenom en gang hvor to og to hadde en dialog samtidig tvers over bordet, her var det ingen som ville vike. Fordi tre av dem har vært venninner i mange år, går jeg ut i fra at de allerede har en egen dynamikk når det kommer til gruppesamtaler. Det var den som var gjeldende under intervjuet også. To av informantene var i slekt, så de to har nok også en egen sjargong i hvordan de opptrer i slike situasjoner.

Erving Goffmann studerer hvordan sosial samhandling blir gjennomført i praksis i mellommenneskelig kommunikasjon (Halkier, 2010). Goffmann har to hovedpoenger når det kommer til fremstilling av seg selv når en ønsker å fremstille seg selv strategisk ovenfor de fleste mennesker (front stage), mens ens såkalte sanne jeg bare kommer frem rundt svært få mennesker (back stage) (Goffmann, 1959). Nå har det derimot blitt vanligere å argumentere for en annen tolkning, nemlig at folk fremstiller seg i alle mulige kontekster, nære eller mindre nære (Halkier, 2010). Å fremstille en fortelling om seg selv i selskap med andre, er i våre dager den måten de fleste skaper sin egen identitet på (Branaman 1997, i Halkier, 2010). Goffmans perspektiver kan være til hjelp til ikke å stirre seg blind på innholdet i det

som deltakerne i fokusgruppen sier til hverandre. Når en deltaker bestemmer seg for å si noe, dreier det seg kanskje også mer å opprettholde sin selvfortelling i gruppen enn selve innholdet i utsagnet. Det samme kan gjelde når gruppen sier seg enige om et bestemt innhold - den kan like gjerne dreie seg om å gjenopprette en del av de sosiale relasjonene i gruppen (Halkier, 2010).

Å kombinere metoder med fokusgrupper gir ofte mer utfyllende og sikre svar. En kan for eksempel bruke intervju som pilotmetode til fokusgruppen(e) for å bli bedre kjent med området rundt det en skal forske på, eller få mer utfyllende svar fra hver enkelt ved å gjøre enkeltintervju etter fokusgruppeintervjuet (Halkier, 2010). Det hadde kanskje vært interessant å snakke med noen av informantene mine etter fokusgruppeintervjuet, da de noen ganger ble avbrutt midt i en interessant fortelling, som ikke ble fulgt opp senere i intervjuet. Som moderator ville jeg heller ikke bryte inn for ofte, og det kunne ødelegge gruppens samtale om jeg brøt inn midt i deltakerens resonnementer. Samtidig tok det lang tid for alle informantene å møtes samtidig, og jeg ønsket ikke å bruke mer tid på datainnsamling enn nødvendig da prosjektet hadde begrenset tidsramme.

Dersom deltakerne ikke kjenner hverandre, er det muligens større rom for å si hva de egentlig mener, siden de ikke har noe ansvar ovenfor hverandre da eller i ettertid. Fordelen ved at de kjenner hverandre, kan være at det blir lett å delta i samtalen siden det er trygt, og de kan utdype hverandres perspektiver på grunn av felles erfaringer og opplevelser. Mine informanter blant de yngre mødrene hadde alle én felles venn, Silje. Silje kjente alle, men de andre kjente ikke hverandre like godt. De fleste hadde møttes før, men ikke så mye mer enn det. Likevel så det ut til at de var veldig komfortable med hverandre, kanskje nettopp fordi de alle hadde Silje til felles, og at de visste om hverandre fra før. Det kan også være fordi de hadde mange liknende erfaringer med barneoppdragelse og fulgt noenlunde samme type livsforløp. De har alle vokst opp på tettsteder, studert i større byer, flyttet tilbake til tettstedet de vokste opp, valgt utdanning innenfor helse og fått en mannlig partner. Og da alle er venninner av Silje, er det mulig å anta at hun også velger venninner som til en viss grad er lik henne selv. På en annen side var det kanskje en fordel at ikke alle kjente hverandre like godt, fordi det da var enklere å si hva de faktisk mente uten at de måtte ta så mye hensyn til de andre. De ble kanskje ikke like farget av de andres erfaringer siden de ikke

visste så mye om hverandres opplevelser fra før. Silje derimot, følte nok et ansvar overfor de andre for at intervjuet skulle gå bra, og hun hjalp ofte til med å fullføre andres setninger dersom de satt fast. Hun kjente muligens til deres historier på forhånd, og var kanskje mer forsiktig med å komme med kraftige utsagn. Allikevel var det hun som ofte har de mest treffende fortellingene, og blir ofte sitert i oppgaven.

3.6 Analysen

Wolcott (1994) hevder at analyse er en sorteringsøvelse, den kvantitative delen av kvalitativ forskning. Analysen foregår gjennom bruk av systematiske prosedyrer. Måten jeg systematiserte mine data på, var først å transkribere intervjuene, deretter skrive ut, og finne hoveddiskusjonene fra intervjuene. Jeg la vekt på hva informantene mine faktisk sa, og hvordan de sa det, for å finne de ulike temaene jeg ønsket å utbrodere, og hvilke teorier jeg ville se det i lys av. Jeg tok for meg tema for tema, og de yngre og de eldre mødrene hver for seg for å holde det adskilt så lenge som mulig, hvor jeg til slutt satte det sammen i samme dokument.

Beretningsanalyse bygger på intervjuer og tekster der informantene fremstiller erfaringer og hendelser i form av fortellinger og beretninger (Johannessen, Tufte, & Kristoffersen, 2006). Det finnes en rekke ulike tilnærminger til beretningsanalyse. Forskeren kan både legge vekt på innholdet og på formen, det vil si måten fortellingen blir fortalt på, og hvilke ord og metaforer som benyttes for å beskrive hendelsesforløpet. Det kan også legges vekt på selve strukturen i beretningen, altså måten den er bygd opp på.

I analysen av oppgaven vil fokuset være å presentere hva informantene faktisk sa i gruppeintervjuet og deretter prøve å finne ut hvordan de sa det, og hva som ligger til grunn for utsagnene deres. I første kapittel av analysen vil det bli lagt vekt på å legge frem de sitatene som best beskriver hva som kom frem under intervjuprosessen. Dette blir gjort ved å vise til sitater, og deretter diskutere hva de mener med det de sier. Samtidig vil jeg se det i sammenheng med andre studier. Ved å legge vekt på hvem kvinnene distanserer seg fra eller sammenligner seg med, kan jeg se på *hvordan* de sier det de sier. Hvem identifiserer de seg med, og hvem tar de avstand fra? I den andre delen vil det bli lagt vekt på informantenes utilstrekkelighetsfølelse rundt morsrollen, og ulike idealer de må strekke seg etter.

3.7 Etiske retningslinjer

Etiske problemstillinger oppstår når forskningen direkte berører mennesker, spesielt i forhold til datainnsamling, enten den foregår gjennom deltakende observasjon, intervjuer eller eksperimenter (Johannessen, Tufte, & Kristoffersen, 2006).

I følge forvaltningsloven er all informasjon som kan føres tilbake til enkeltpersoner taushetsbelagt. En skal være forsiktig med å utlevere informantene, og en må derfor anonymisere de så godt en kan. Den som deltar skal gi uttrykkelig informert og frivillig samtykke til å delta, og deltakerne skal kunne trekke seg fra deltakelsen på hvilket som helst tidspunkt, uten noe form for negative konsekvenser. Dette er det min oppgave å informere mine informanter om, noe jeg gjorde både i informasjonsskrivet¹, og før jeg begynte intervjuet. Jeg brukte båndopptaker under begge intervjuene, og transkriberte deretter hva de sa ord for ord. Det har da vært viktig at ikke andre har hatt tilgang til opptaket, og at jeg har endret navnene til informantene slik at det de har sagt ikke skal spores tilbake til dem. Allikevel kan de som har vært med i intervjuene kunne gjenkjenne seg selv og de andre ved at jeg bruker direkte sitat fra intervjuene, men dette gjorde jeg dem bevisst på før intervjuet.

Forskningsprosjekter har meldeplikt, og skal meldes til NSD (Norsk samfunnsvitenskapelig datatjeneste). Dette har jeg gjort, og mottatt prosjekt ble godkjent. Jeg har ingen sensitive opplysninger som rasemessig eller etnisk bakgrunn, helseforhold, seksuelle forhold eller politisk, religiøs oppfatning, og trengte ikke å søke om konsesjon (Johannessen, Tufte, & Kristoffersen, 2006).

3.8 Kvalitetskrav

Innenfor kvantitative undersøkelser, er det vanlig å definere validitet om en måler det vi tror vi måler. I følge denne definisjonen er ikke kvalitative studier valide fordi de ikke kan kvantifiseres (måles) (Johannessen, Tufte, & Kristoffersen, 2006). Validitet kan imidlertid dreie seg om en metode undersøker det en har til hensikt å undersøke. Sagt på en annen måte; «*..validitet i kvalitative undersøkelser dreier seg om i hvilken grad forskerens funn på*

¹ Se vedlegg nr 1

en riktig måte reflekterer formålet med studien og representerer virkeligheten»
(Johannessen, Tufte & Kristoffersen, 2006:199).

3.8.1 Troverdighet

I følge Johannesen, Tufte & Kristoffersen (2006) knytter reliabilitet seg til undersøkelsens data. Hvilke data som er blitt brukt, måten det samles inn på og hvordan det bearbeides.

Tove Thagaard bytter ut ordet reliabilitet med troverdighet. *«Troverdighet er knyttet til at forskningen utføres på en tillitsvekkende måte. (..) Forskeren må argumentere for troverdighet ved å redegjøre for hvordan dataene er blitt utviklet i løpet av forskningsprosessen»* (2003: 178)

Hensikten med min studie var å undersøke hvordan småbarnsmødre opplever sin hverdag i forhold til ulike idealer og kunnskapspress. Jeg så det som hensiktsmessig å bruke fokusgruppeintervju for å få en diskusjon på de ulike temaene, fremfor å ha enkeltintervju hvor det da kanskje hadde blitt mindre av de gode fortellingene. Dersom jeg hadde hatt veldig konkrete spørsmål, og visste akkurat hva jeg ville hatt svar på, hadde muligens mye av det samme kommet frem. Men ut i fra tidsrammen jeg hadde, tror jeg ikke at dette ville blitt tilfelle. Fokusgruppeintervjuene var veldig åpne, informantene stilte hverandre spørsmål og kom inn på nye temaer selv, og jeg fikk mye god data som jeg sannsynligvis ikke ville fått fra enkeltintervju. Fokusgrupper er også godt egnet til å produsere data om hvordan sosiale prosesser fører til bestemte innholdsmessige fortolkninger (Halkier, 2010). I min undersøkelse for eksempel, så bekrefter både de eldre og de yngre mødrene hverandres distanseringer og de blir styrket.

For å kunne imøtekomme kvalitetskravet, har jeg måtte redegjøre for de valg jeg har gjort, og hvilke utfordringer jeg har stått overfor. Samtidig har jeg måtte tenke over min rolle som forsker, og relasjoner til mine informanter. Var tilgjengelighetsutvalg den beste måten å finne informanter på? Hva har det å si at jeg kjente noen av informantene fra før? Ga det informantene mer eller mindre ønske om å dele private detaljer med gruppen?

3.8.2 Bekreftbarhet

Tove Thagaard bruker begrepet bekreftbarhet istedenfor validitet. «*Mens troverdighet er knyttet til fremgangsmåter for utvikling av data, er bekreftbarhet knyttet til tolkningen av resultatene. Bekreftbarhet innebærer både at forskeren forholder seg kritisk til sine egne tolkninger og at prosjektets resultater kan bekreftes av annen forskning*» (2003: 179-180).

Det er viktig at man som forsker er klar over at man er den som former analysen, og at det vil være andre måter å tolke data på. Ved at jeg er den jeg er ut i fra kjønn og bakgrunn og andre «variabler», så vil mine tolkninger bli farget av det. Dersom informantene kjenner seg igjen i oppgaven, kan det være et godt tegn på bekreftbarhet. Det styrker også oppgavens kvalitet om en sammenlikner sine funn med andres funn fra tidligere studier som har tatt for seg liknende temaer. Med tanke på at jeg har et relativt lite utvalg, har det vært viktig å kunne se på annen forskning for å kunne se likheter med min egen forskning.

3.8.3 Overførbarhet

Kan resultater fra ett forskningsprosjekt overføres til likende fenomener? Ved kvalitative undersøkelser er det snakk en om overføring av kunnskap istedenfor generalisering, fordi generalisering kan gi oss assosiasjoner til statistisk generalisering og kvantitative studier (Johannessen, Tufte, & Kristoffersen, 2006). En undersøkelses overførbarhet dreier seg om en har lyktes i å opprette beskrivelser, begreper, fortolkninger og forklaringer som kan være brukbare i andre sammenhenger.

Overførbarhet vil i mitt tilfelle være vanskelig, da min oppgave går ut på å fortelle om disse mødrene i et norsk, senmoderne samfunn, i *deres* situasjon. En kan kanskje bruke min oppgave til å se likheter i forhold til andre mødre med samme kriterier og vilkår. Men jeg kan fortsatt ikke si noe om hvordan middeklassemødre på landet er generelt.

Ved å vise til at prosjektet er gjennomført på en troverdig måte, og ved å søke bekreftelse i tidligere forskning, kan en diskutere hvorvidt den forståelsen en har oppnådd, og de tolkningene en har kommet frem til, kan sies å gjelde for andre personer med tilsvarende familiesituasjon, bakgrunn etc. (Thagaard, 2003)

3.9 Veien videre

Videre i oppgaven vil jeg presentere mine funn gjennom en analyse på to kapitler. Først, i kapittel fire, vil fokuset ligge på de yngre mødrenes uttalelser om «mammablader» og deres forhold til dem. Jeg har valgt å ha med mange sitater, da jeg synes mange av dem er svært treffende, istedenfor at jeg skal prøve å gjenfortelle hva de sa på en mindre spennende måte. Videre ser jeg på deres ytringer i sammenlikning med en artikkel av Brita Ytre Arne om hennes undersøkelser av livsstilsbladet KK, i lys av Giddens og Becks perspektiver på identitet og refleksivitet. Deretter retter jeg blikket mot de eldre mødrene og deres synspunkter på «mammablader», og hvordan de ser for seg at bladene kan påvirke hverdagen til dagens småbarnsmødre. Utover i første analysekapittel ønsker jeg å se nærmere på måten de yngre mødrene distanserer seg fra, og til en viss grad sammenlikner seg med, en gruppe mødre de betegner som «kaffe latte-mødre», og til slutt hvordan de eldre mødrene sammenlikner og distanserer seg fra dagens småbarnsmødre generelt.

I andre og siste analysekapittel legger jeg vekt på ulike idealer og roller de yngre mødrene må forholde seg til. Først tar jeg for meg idealet om det å være en lykkelig mor, og hvordan de yngre mødrene opplever idealet om å være i likestilte forhold, ammepraksis, og til slutt hvordan de takler karriere og omsorg for barna. I dette analysekapitlet fokuserer jeg på hvordan de yngre mødrene forholder seg til idealer og praksiser i dagens senmoderne samfunn. Jeg nevner kort i hvert delkapittel hvordan det var for de eldre mødrene, for å se på eventuelle likheter eller forskjeller.

Til slutt vil det bli et avslutningskapittel hvor jeg presenterer hva jeg ser på som hovedfunn for denne oppgaven.

4 Mor og «mammablader»

I analysen av oppgaven vil fokuset i dette tilfellet være å presentere hva informantene faktisk sa i gruppeintervjuet og deretter prøve å finne ut av hvordan de sa det, samt hva som ligger til grunn for utsagnene deres. I første kapittel av analysen blir lagt vekt på å legge frem de sitatene som beskriver godt hva som kom frem under intervjuprosessen. Dette vil bli gjort ved å vise til sitater, og deretter diskutere hva de mener med det de sier, samtidig som det ses det i sammenheng med andre studier. Ved å legge vekt på å se hvem kvinnene distanserer seg fra eller sammenligner seg med, kan jeg se på *hvordan* de sier det de sier. Hvem ønsker de å sammenlikne seg med, og hvem vil de ta avstand fra? I den andre delen blir det lagt vekt på informantenes utilstrekkelighetsfølelse rundt morsrollen, i lys av uoppnåelige idealer som det å være lykkelig nok, likestilt nok, amme nok og idealet om å kunne være mye med barna og samtidig være opptatt av karrieren.

4.1 Leseerfaringer av mammablader blant de yngre mødrene.

Mange moderne vordende mødre samler opp mengder av informasjon omkring graviditet, fødsel og hva som kommer etterpå (Thomas et.al, 2011). Informasjonskildene kan være alt fra sine egne mødres erfaringer eller venners gode tips, men mange velger også å følge ekspertråd gjennom «mammablader» og ulike bøker som omhandler kunnskap om nettopp graviditet, fødsel og hva som kan forventes etterpå. Etter analyse av flere slike mammablader fant Thomas (et.al) at mye av bladene la mye vekt på «common sense»-informasjon og en holdning som tilsa at en skulle stole på sine instinkter. Hvordan opplever mine informanter bladene «Mamma» og «Foreldre & Barn» og deres ekspertråd?

I dette delkapitlet omhandler mye av min analyse om mine informanters bruk av og opplevelse av «mammamagasiner», og ønsker å se på noen likheter med artikkelen til Brita Ytre-Arne (2011) som har gjort en kvalitativ undersøkelse om hvordan og hvorfor kvinner i Norge leser kvinneblader. Ytre-Arnes undersøkelse gikk mer ut på livsstilsmagasiner som

Kvinner og Klær, som har et større fokus på mote og livsstilsråd enn barn, men formatet og måten de ulike rådene blir presentert på er ganske likt. Det er da interessant for meg å se Ytre-Arnes artikkel i lys av mine informanters lesevaner. Samtidig var det et kriterium at Ytre-Arnes informanter var abonnenter av bladene, mens i mitt tilfelle var det ikke et krav at de leste eller hadde lest «Mamma» eller «Foreldre & Barn».

Begge fokusgruppeintervjuene, startet opp med at jeg delte ut magasinene «Mamma» og «Foreldre & Barn» til informantene, slik at de skulle få litt hjelp til å starte samtalen dem i mellom uten at jeg som intervjuer trengte å stille så mange direkte spørsmål.

De yngre mødrene i fokusgruppen, har mange like erfaringer med mammaplader, men Silje var den eneste som abonnerte på et av bladene, "Foreldre & Barn".

«Jeg abonnerer på det, på Foreldre og Barn da, ikke Mamma. Men Foreldre og barn har jeg lest lenge, siden (første datter) ble født. Jeg har egentlig fått god nytte ut av det altså. Da med litt sånn der «Jeg skal gjøre alt riktig»- mamma fokus, «jeg skal bli verdens beste mamma». Anstrengt, litt sånn panisk kanskje? Vet ikke.» (Silje).

Ut i fra hvordan de ser i bladet og snakker om det, ser det velkjent ut for dem. Det ser ut til at alle av de yngre mødrene har nok erfaring med bladet til at de vet hva de diskuterer om.

«Men med et sånt blad så blir det litt sånn.. du forholder jo deg til det som står inni der, enten om du er interessert i utgangspunktet eller ikke, enten om du egentlig trenger å vite noe mer om det eller ikke. Det skaper jo bare behov for å bli bedre og flinkere..» (Line)

«Burde jeg ha gjort dette?!» (Silje)

«Ja, litt sånn: «Å, det har jeg ikke tenkt på! Det kan jo sikkert være lurt.»»(Line)

«Skulle jeg ha tenkt på det? Det har jeg ikke tenkt på... Det burde jeg kanskje ha tenkt på»(Sara)

«Shit, liksom. «Er det sånn folk gjør det?» (Silje) latter

Det ser her ut til at alle har et forhold til mammablader og at de føler at de gir dem en følelse av å måtte prestere bedre som mor i forhold til idealene som blir presentert i bladene, og at de ikke gjør det som alle andre gjør.

Mødrene er også gode på å skille mellom de to bladene. Silje er raskt ute med å presisere at hun abonnerer på «Foreldre & Barn», og ikke «Mamma». Bladet «Mamma» ser ut til å ha et større fokus på interiør og fine klær til barn, enn bladet «Foreldre & Barn». Ellers er de begge under kategorien «mammablader» i dette tilfellet, hvor det står informasjon om oppdragelse, utstyr, kakeoppskrifter, tips til leker og lignende. Allikevel er spesielt Silje opptatt av at det er et visst skille mellom bladene.

«Men de prøver litt, i motsetning til sånn som "Mamma" og det, det føler jeg det bare er det der interiør, klær, kos deg med babyen...» (Silje)

De andre i fokusgruppen er enige i dette skillet, og dersom de skal kjøpe mammablader, er det som regel "Foreldre & Barn" de kjøper, som de har mest tillit til. Utover i intervjuet blir skillet mellom bladene mer flytende, og de snakker mer generelt om "mammablader". Flere nevnte at de kunne bli litt provosert av noen artikler i bladene, og at det kan stå mye unødvendig i bladene.

«Jeg kjenner mer at jeg blir provosert, at jeg blir sånn ; «Nei, det driter jeg i, OG DET DRITER JEG I, OG DET DRITER JEG I!» (latter) Og så, kan jeg selvfølgelig det hender jeg blir litt sånn, får dårlig samvittighet. At liksom «det er sant det, det er vi ikke så flinke til, vi. Å gud. Barna tar skade. De tar skade. Har de allerede tatt skade? Er det noe vits å gjøre noe nå? Er det for sent?»» (latter) (Line)

De andre viser med både kroppsspråk og tale at de er enige, ved at de ler og anerkjenner med nikk. Det virker som om Line forteller noe de alle har tenkt selv til tider. Samtidig forteller de at de nå er mer avslappet i forhold til det å gjøre feil, da flere av dem har hatt barn i noen år nå, og dersom de leser bladet nå så er det mer for å få tilleggstips.

«Men der tenker jeg, at det er jeg mindre redd for slike ting nå. At i begynnelsen leste jeg bladet fra perm til perm, hvor jeg følte for at det var større risiko for å gjøre noe skade da. Nå er jeg mer avslappet, nå er det liksom mer tips». (Nina)

Allikevel har de mange erfaringer fra hvordan de brukte bladet før, som er med på å forme inntrykket de har av bladene. Da Line forteller om at hun er redd for at barna skal ta skade dersom hun ikke får gjort alt som blir anbefalt i bladet hun leser, kan det tyde på at hun har kjent på en dårlig samvittighet ved flere anledninger, som igjen kan ha gått utover hvordan hun ser på seg selv som mor. Måten resten av fokusgruppen viser sin enighet, kan igjen tyde på at dette har de også opplevd flere ganger.

«Man tar det til seg bildene, og det det kanskje gjør med meg, er litt dårlig samvittighet noen ganger. For alt det de andre liksom får til. Sånn i Jule-Foreldre & Barn, kom nå før jul, var sånne fine pynta jenter i røde julekjoler, med foreldre som hadde den ene og andre ledige jobben, som absolutt hadde tid til å bake med barna, selvfølgelig! Også føler jeg da at det burde jeg gjort også da, men så hadde jeg ikke tid, eller tok meg ikke tid da, og det syntes jeg blir litt sånn.. Jeg tenker at «det er vel noe alle gjør da, men jeg gjør ikke det!» Så får jeg dårlig samvittighet da..» (Silje)

Den dårlige samvittigheten går her ut på at hun ikke hadde så mye tid før jul til å gjøre juleforberedelser med barna sine som hun kanskje ønsket, eller som hun trodde var forventet av henne. Da hun fikk dette bladet i posten, ble hun kanskje påmint de tingene hun allerede har dårlig samvittighet for, som å bake julekaker og andre juleforberedelser, som hun ikke har tid til fordi hun jobber mye.

Silje ser da for seg at slike blader kan være en negativ faktor spesielt for førstegangsmødre når de ikke helt har funnet sin rolle som mor enda, og en føler babyen trenger alt av utstyr.

«Men jeg tenker sånn for nybakte mødre, tenker jeg at det er skikkelig felle liksom. Og kanskje særlig i byer og. Jeg bodde jo i en storby da jeg fikk min første datter, og da gikk jeg på barseltreff i storbyen, og gikk forbi masse flotte butikker hver dag, og det poppet jo opp med den ene etter den andre " lille my og ma", og "mussen og dussen og lussen" liksom (latter) Dyre, dyre flotte klær til barn, små bodyer i "Holly" vettu, og alt det der. Nydelig mønster flott organisk materialet til liksom tusenlappen, og tenkte «å jeg skulle ønske jeg kunne kjøpe sånn»».

Det er stor konsensus om at de leste det mye mer under svangerskapet og den første tiden etter at barnet ble født, men at det ble litt mindre etter hvert som at de erfarte at det som stod i bladene ikke alltid stemte overens med hvordan de opplevde barseltiden og lignende.

«Men jeg og var sånn under svangerskapet. Da var jeg mer sånn sugen på å finne ut av ting. Men når først ungen kom, da bare sånn... Da bare oppdager, da finner en egentlig ut hvordan sin egen unge er, «det stemmer jo ikke med dette som står her» også til slutt så bare driter du i det egentlig»(Ida)

De andre mødrene er imponert over Ida over at hun turte å legge bort bladene helt i begynnelsen da de er mye hjemme alene med barnet, og at hun bevisst valgte det bort fordi hun følte det ikke stemte med hvordan hun opplevde barseltiden. Flere av de andre mødrene derimot, brukte «Foreldre & Barn» mye under svangerskapet, og Sara forteller hun noterte opp alle ting bladet mente hun burde ha og hva hun måtte huske på av stimulering etc. Hun var veldig opptatt av å stimulere på den «riktige» måten, slik at hun ville få det aller beste utgangspunktet og lignende.

«Jeg følte meg nesten litt i fammel da, før i svangerskapet og, noen ganger at jeg leste bladet som en manual nesten. «Det burde jeg ha hatt, det må jeg huske, tenke på». Nesten sånn at man noterer seg. jeg må huske når babyen er født, så må jeg stimulere det og det, for det er bra for en eller annen sans.» (Sara)

Det ser ut til å være stor enighet at disse bladene det er snakk om her, kan være en kilde til mer dårlig samvittighet eller urolighet over å ikke gjøre alt som står anbefalt. Allikevel er de fortsatt opptatt av å innhente informasjon om barn og utvikling og lignende, men at de finner det på alternative måter, ved for eksempel Internett eller aviser og lignende. Det er bare Silje som fortsatt abonnerer på "Foreldre & Barn", men Nina "innrømmer" gjerne at hun er en flittig bruker av Internett ved å sjekke forbrukertester til utstyr til sønnen sin og lignende.

«Forbrukertester. Det er jo jevnt besøkt. Bruker aftenposten.»(Nina)

Selv om de har fått mange erfaringer og er mer trygge på seg selv som mødre nå, kan det virke som om de til tider fortsatt kanskje oppsøker informasjon i blader eller Internett

dersom de er usikre på noe, fremfor og kanskje spørre sin egen mor eller venninner. Eller at de gjør begge deler, men det å søke etter informasjon på egen hånd, har blitt en vane. Dette kan en se i likhet med Thomas et.al (2011) sine informanter, som brukte mye tid på å finne informasjon om barn og oppdragelse gjennom «mammablader» og bøker. Mine yngre mødre oppsøker ikke informasjon i like stor grad lenger, men det kan være vanskelig å komme utenom det som står i aviser, nettaviser på TV og lignende.

Nina kommer også med kritikk til at det er så tilgjengelig med slike magasiner, helt fra du er hos legen på sjekk, så inne på sykehuset, hvor de ligger de klare på venterommet, i tillegg til at de er lagt frem på helsestasjonen etter fødselen.

«Men vi begynner jo, altså vi føres jo kanskje da, da vi begynner borte hos helsestasjonen, også ligger jo bladet klart! På venterommet. Og når du kommer ut, jeg gikk sånn rugerunde, kom inn på sykehuset, inn den, så rundt hele runden, også kommer du att med babyen. Når du starter på utsiden der, så ligger jo dissa her, når du da har født, så ligger dem jo ferdig klare.». (Nina)

De yngre mødrene har et bevisst forhold til mammabladene da de ønsker å være mest mulig forberedt på hva som kan komme av uvante situasjoner og lignende, men samtidig har de også opplevelser fra bladlesingen som gjør dem irriterte og frustrerte, som igjen kan føre til å gi dem dårlig samvittighet. På hvilke flere måter kommer dette til uttrykk, og kan mammablader ha en innvirkning på de yngre mødrenes livsstilsvalg?

4.1.1 Livsstil

Bruken av reklame og skjønnhetsstoff var noe som begge mine informantgrupper så på som noe som tok opp unødvendig mye plass, og at bladene derfor ikke går dypt nok inn på de alvorlige temaene. Dette var noe Ytre Arne (2011) også fant i sin undersøkelse. Hennes undersøkelse gikk ut på livsstilsmagasinet KK (Kvinner og klær), hvor innholdet er rettet mye mer mot klær og lignende enn barn og oppvekst, men de har samme format og oppsett, og begge er rettet mot kvinner mellom 30-40 år. Informantene i Ytre- Arnes undersøkelse ville bli oppdatert på hva som er «in», men kunne være noe kritiske til mengden mote- og

skjønnhetsstoff og til skjønnhetsidealene som ofte ble presentert i bladene. Kritikken gikk ikke først og fremst ut på om skjønnhetsidealene var usunne eller undertrykte, men at de var urealistiske. De ønsket heller mer naturlige modeller, og ikke bare dyre designerklær, og heller motetips som passet til alle former og størrelser, lommebøker og aldre.

Silje nevner tidligere at hun syntes bladet «Mamma» er mer opptatt av klær og interiør enn hun ønsker. Ved mye nikk og «m-m» blant de andre deltakerne i fokusgruppen, tolker jeg det som at dette er noe de alle er enige om er unødvendig bruk av plass i bladet. Dette er muligens også mye av grunnen til at de heller velger (eller valgte) å lese «Foreldre & Barn» fremfor «Mamma». Det virker ikke som om det å innrede et barnerom er det de trenger mest hjelp til når de har fått babyen hjem. Som Sara nevnte i sitatet over, leste hun «Foreldre & Barn» nærmest som en manual like før barnet ble født. Hun hadde mange spørsmål rundt hvordan stimulere barnet best og liknende, ikke hva slags klær som var mest moteriktig for babyen. Kritikken de har til for mye bruk av mote og interiør, kommer kanskje ikke av at de får så mye dårlig samvittighet ovenfor sin rolle som mor, men bruken av vakre kjendismammaer med enda vakrere barn i nydelige nyoppussede rom, kan få de til å føle seg litt gråere i sammenlikning. Det kan være en negativ faktor for dem å lese om de vellykkede rike mammaene som har så god tid til alt, når de selv jobber mye og prøver å tilbringe så mye tid de kan med barna, og samtidig rydde og lage middag.

De er opptatt av hva slags verdier bladene viser til, som de ikke helt kjenner seg igjen i, og at de har et ønske om at det de ser på som viktige verdier kunne fått mer plass.

«Men tenk om flere, kunne vært flere forum hvor en kunne spurt mor. «Hva er viktig for deg?», og liksom funnet frem til, hvis du finner frem til dine verdier da, så veit du jo hva du har lyst til. Og da er det om å gjøre finne ut, og hvordan kan du få til det? Går det an? Får du til det? Har du støtte rundt deg nok, til å få det gjennomført, være den mora du vil være? For de fleste har jo kanskje mye av de samme verdiene sånn i bunn om man leter, om man får rom, til liksom å utforske det da.. Men det her er jo ikke sånn, "hvem er du" det er mer sånn «dette er disse, dette er sånn. «Sånn andre gjør det». Det handler jo ikke om den enkelte mammaen.»(Line)

Jeg tolker det dit hen at hun ser på fremstillingen av mødre i «mammabladene» som overfladiske, at det blir generelle fremstillinger av dem som da ofte blir veldig like. Det kan

se ut til at hun, med medhold av resten av fokusgruppen, føler at «mammabladene» mangler substans i hva de presenterer, at de savner flere sider av fremstillingen av en mamma.

«Det er sjeldent det står noe om svangerskapsdepresjoner, problemer med mjølka, vonde brystvorter, utflod, krangler og sånne ting. Bare sånne morsomheter! Sånne små ting.»(Nina)

Det kan se ut til at de yngre mødrene søker større rom for å snakke om de mindre positive tingene ved å være småbarnsmor i bladene, ikke bare presentere de lykkelige mødrene. Andre mødre setter kanskje pris på at bladene inneholder mindre av det vanskelige eller det seriøse dersom de er på utkikk etter å bare koble ut, men dersom en ønsker et større spekter, slik som mine informanter søker, blir kanskje fremstillingene noe ensidig. Ut i fra hva de yngre mødrene snakker med hverandre om, ser det ut til at deres erfaringer fra barseltiden og utover, var noe mer trøblete enn hva de lykkelige mødrene i bladene fremstiller. De var da mer på utkikk etter informasjon om hva de skulle gjøre i ukjente og vanskelige situasjoner, som hvordan amming fungerte, var det vanlig og ikke bli overlykkelig med en gang, og andre uvante situasjoner en møter som nybakt mor. Dette er noe de snakker mye om gjennom hele intervjuet, og som jeg kommer tilbake til i kapittel 5.

Ytre-Arne vil med sin artikkel se på hvordan kvinnebladleserne relaterer kvinneblader til identitet, og sammenlikner sine funn med Giddens og Beck sine samtidsdiagnoser om identitet. Anthony Giddens (1991) beskriver det moderne selvet som et refleksivt prosjekt. I følge Giddens (1991) og Beck (1992) er det moderne samfunn preget av refleksivitet, usikkerhet, (for) mange valgmuligheter og abstrakte systemer, og en må konstant bevise hvem man er. For å da oppnå sin identitet, tar en fragmenter fra ulike opplevelser og prøver å integrere det inn i én identitet, som igjen må utvikles gjennom hele livet. Ytre Arne ville i sin artikkel se på om det å lese kvinneblader var et livsstilsvalg for disse kvinnene, om det var en del av identitetsprosessene. I forhold til min undersøkelse kunne det være interessant å se på om det at mine informanter leser "mammabladene" som en del av deres identitetsprosesser? Den kan se ut til at mine informanter vil vise hvem de er ved å holde avstand til bladene, eller at de har en kritisk holdning til dem. Ved å vise til omverdenen at de er kritiske til morsidealet som det blir referert til i mammabladene, ønsker de kanskje å

presentere et bilde av seg selv som en mor som «ikke lar seg lure» av mediafremstillingene., De er bevisst på at det er et ensidig bilde av mødre i de bladene, og de mener de klarer å skille ut den dårlige fra den gode informasjonen.

4.1.2 Kritiske lesere?

Som Ytre-Arne skriver om i sin rapport, så har det i flere av de tekstanalytiske studiene av kvinneblader tidligere kommet frem velfortjent kritikk til stereotyper og innsnevring av kvinneroller (2011). Samtidig har dette ført til antakelser om at kvinnebladlesing har en skadelig påvirkning uten at det finnes empiriske bevis på dette, og muligens undervurdert leserens kritiske sans. Elizabeth Frazers (1987, i Ytre- Arne 2011) studie av jentebladet «Jackie» viste nemlig at Jackie-leserens tolkninger var langt mer varierte og sofistikerte enn hva en enkel påvirkningsmodell skulle tilsi, som igjen da viser at en må ta lesererfaringer mer på alvor (Ytre-Arne 2011). I tilfelle med mine informanter og «mammablader», kan det være slik at denne fokusgruppen er mye mer klar over påvirkningsfaktorer enn en kanskje tror i utgangspunktet. De leser bladene eller liknende informasjonskilder om barn og oppvekst, med visshet om at mye av det som står vil ikke alltid passe for deres familie, og bilder som er retusjert og at idealene er urealistiske. Allikevel kan det kanskje være en påkjønning dersom en ofte blir eksponert for slike fantasiidealer, og ofte blir påmint om alle de tingene en *bør* gjøre med barnet sitt, eller hva en *bør* kjøpe av utstyr og mat. På den andre siden kommer det an på *hvordan* en leser bladene. Hos leserne til Ytre-Arne var det ulike måter å lese bladet KK på, enten bare titte gjennom for å slappe av, eller aktivt bruke det for å finne inspirasjon til klestips, interiør og lignende. Blant mine yngre mødre, ser det ut til at de ble mer stresset og fikk dårlig samvittighet dersom de gikk aktivt inn og leste bladene fra perm til perm på den tiden de var veldig usikre på rollen sin som mor, enn de er nå. Etter hvert som de ble kjent med barnet og mer sikre på seg selv som mor, endret de hvordan de brukte bladene. Enten valgte de å ikke lese det i det hele tatt, eller de brukte mindre tid på det ved å aktivt lete etter noe de spesifikt lurte på.

«Også finner vi da støtte i sånne blader, kanskje. Jeg syntes kanskje at jeg finner litt sånn støtte for sånne tanker jeg har, altså at jeg er uenig, sier dem de? Men allikevel så sjekker jeg på nettet. Jeg ser at de skriver at de skoene er best, men eh... er det nå riktig?» (Nina)

Igjen kommer det frem at de hele tiden er på søken etter nok informasjon til å ta en riktig avgjørelse, og for Nina blir ikke informasjonsbehovet dekket ved kun å lese i mammablader lenger, informasjon på Internett må også være med å bekrefte hennes avgjørelse om kjøp av sko. Hva er det som gjør at de yngre mødrene stoler på hva ekspertene mener i bladene og på Internett?

De yngre mødrene har vokst opp med ukeblader, så en kan kanskje gå ut i fra at de kan sjangeren «glossy» blader. Da de først ble gravide følte de at de fikk hjelp i artikler eller «ekspertråd» som har de har fant i bladene, fordi de stolte på at de som sto der var korrekt informasjon. Dette er noe Giddens adresserer i sine bøker ved å bruke begrepet «ekspertsystemer». Giddens (1991) har vært interessert i å se på hva som ligger i den tillitten vi har til abstrakte systemer. Dette går ut på den økende tendensen til at vitenskapen legger stadig flere felt under sine kunnskapsfelt, som fører til flere abstrakte kunnskapsområder (Giddens, 1991). Han mener tillit er noe som oppstår fra vi er spedbarn. En underliggende tillit til de vi føler vet bedre enn oss selv, ekspertene, og at dette er noe vi må forholde oss til, både på godt og vondt. Ulike magasiner og bøker om barn har nå ofte henvisninger til ulik forskning innen barn, foreldre og forbruk som gjerne gir leseren en følelse om at det de leser er til å stole på. Dette ser ut til å ha en innflytelse på mine yngre mødre også. De sier de har tillit til mye av hva som står i mammabladene og lignende, men når rådene ikke lenger gir dem noe nytt, og mange av dem blir repetert, søker de etter mer informasjon gjennom andre kanaler, som Internettkilder og lignende. Vil de noen gang nå et metningspunkt? Samtidig ser det ut til at noe av informasjonstrangen har redusert seg noe etter noen år med erfaring.

4.2 De eldre mødrenes opplevelser og ytringer omkring "mammablader".

Gjennom å se på hvordan de eldre mødrene samtaler om «mammablader» får jeg innsikt i hvordan disse eldre kvinnene forholder seg til det. Allikevel blir fokuset her mer rettet mot hva de eldre mødrene syntes om bladenes påvirkning på dagens småbarnsmødre, fremfor hvordan det var for dem da de hadde småbarn.

Blant de eldre mødrene, virket det ikke som om de brukte mammablader i like stor grad som de yngre da de var småbarnsmødre. Den første utgaven av "Foreldre & Barn" kom ut i 1977, og det var det eneste de kunne huske at fantes av mammablader på den tiden. To av de abonnerte på det, og alle hadde god kjennskap til det.

«Og det syntes jeg var et veldig støttende og godt blad.» (Marie)

«Ja, jeg syntes det var veldig ålreit å lese i det ja».(Karen)

Derimot er de er kritiske til bruken av reklame og vakre kjendiser i dagens utgaver av «mammabladene».

«Det jeg har lyst til å si om "Mamma", for hvis en sitter å leser noen sånne blader, så er det veldig innsprøytning av sånn kjendisstoff der også. Som overalt ellers. Kjendiser som forteller om... Ja, hva var det hun sa? Elsker å føde? Også er dem freshe. Det er liksom ingen slitenhetstrekk på kjendisene. Mens "Foreldre & Barn holder seg mer nøkterne enda. Jeg vet ikke..»(Marie)

«Ja se her da, hun Kathrine Sørland. Den flotte mammaen der liksom. Det er ikke mye slitenhet der..»(Kari)

«Er ikke mye valker og pløsete greier der, nei.» (Marie)

Deres første reaksjon etter å ha sett i bladene går, som nevnt, i hovedsak ut på kritikk til bruken av reklame og vakre mennesker i bladene. Det er muligens en generell kritikk til

denne sjangeren «glossy» magasiner, hvor alle bilder er presentert veldig vakkert, og forsiden på bladet har et glansende utseende, i det Marie sier at innsprøytingen av kjendisstoff også finnes overalt ellers. En kan gå ut i fra at informantene blant de eldre mødre har god kjennskap til denne sjangeren, så jeg går ut ifra at det er noe av det Marie referer til.

Disse damene bruker naturligvis mye mindre av sin tid på å lese «mammablader» eller andre informasjonskilder om barn enn de yngre mødre, så de uttaler seg mest ut i fra det lille de ser i bladene under intervjuet og fra det de husker fra de var unge førstegangsmødre. Allikevel har de en rekke tanker rundt hva slags påvirkningskraft det kan ha på dagens unge mødre.

«Men slikt kan kanskje ta litt motet fra en som føder som er kjempesliten og føler at, «Det er ikke så enkelt dette her», liksom. Når en får disse der oppi kaffekoppen».(Marie)

Det kommer frem utover i samtalen at «Foreldre & Barn» var et blad som ikke var så mye brukt, men godt likt, og støttende i den første tiden med babyen hjemme. De kommer ikke så dypt inn på om innholdet var veldig annerledes eller ikke, men måten de reagerer på bruken av kjendiser og lignende kan kanskje tilsi at det var mindre brukt da de var lesere av «Foreldre & Barn».

De virker generelt kritiske til «mammabladene», hvordan bladene fremstiller de lykkelige mammaene, som om at det er helt uproblematisk å være småbarnsmor. De snakker ikke eksplisitt om så mange ulike elementer som var utfordrende for dem som småbarnsmødre, men de kan tenke seg at dersom det var like mye av slike «mammablader» da de var unge som det er nå, hadde det var en ekstra påkjenning for dem.

«Ja, men jeg tror det er .. det er ytterligere press. Som vi ikke hadde!»(Anne)

Fokuset deres ligger på skjønnhetsidealet som blir presentert, at det ser ut til at det er viktig å opprettholde en fasade for unge mennesker i dag. De ser for seg at det må være mye usikkerhet blant dagens småbarnsmødre som må forholde seg til dette urealistiske idealet

når det i utgangspunktet skal dreie seg om å skape en relasjon til det nye barnet sitt, og ikke bry seg om utseende, eller hva andre tror.

«Men er litt sånn farlig. Det kan stå at sånn skal ting være, også er det ikke sånn for den småbarnsmora. Også føler .. «Hvorfor er det ikke sånn?» Litt mislykket eller..»(Kari)

«Hvorfor føler jeg ikke den gleden som andre beskriver?» (Karen)

Her kommer det frem mye av det samme som de yngre mødrene kritiserte «mammabladene» for også, at fremstillingene av hvordan ting *burde* være, ikke alltid stemmer overens med hvordan det faktisk *er* for mange, og en kan føle seg mislykket eller utilstrekkelig som mor.

Måten media nå er mye mer tilgjengelig og nærmest umulig å unngå, er en tydelig forskjell mellom de to generasjonene. Den eldre generasjonen følte nok ikke på denne type press fra så mange hold i like stor grad, men de møtte sannsynligvis på andre påkjenninger som kanskje ikke er like fremtredende i dag. De kjente nok også på presset til å tilhøre arbeidslivet, men samtidig ønsket om å kunne være hjemme med barna fra de var små, men de hadde mye mindre permisjon enn hva mødre i dag har. De måtte ofte ut i arbeid igjen etter omtrent tre måneder.

«En annen ting som er ganske annerledes var med eldste mann var jeg ute i jobb etter tre måneder» (Marie)

Da de gikk ut i arbeid igjen etter tre måneder, i motsetning til nå hvor de kan ha permisjon opp mot et år, møtte de på utfordringer som for eksempel amming til riktige tider. De eldre mødrene kjente på dette som en utfordring, og de ser på dagens mødre som veldig heldige som kan være mye lenger hjemme med barnet fra de er nyfødt.

«Så på DET viset tror jeg nok vi hadde minst like strevsomt som de unge mødrene i dag. Siden vi måtte ut i jobb tidligere».(Kari)

«Og amme i matpausen. Jeg fløg med matpakka i lomma» (Karen)

«Også spiste du mens du.. ?» (Kari)

Det er mye latter når Karen illustrerer hvordan hun strevde med å få ammet datteren sin, og samtidig være ute i arbeid. For at både Karen og datteren skulle få i seg mat innen en viss tid, måtte hun gjøre det samtidig. Eksempellet viser at Karen opplevde en hektisk periode i barseltiden, og på måten resten av de eldre mødrene uttrykker enighetsfraser som «m-m», «ja», viser at dette var noe de kjente seg igjen i.

«Det forventes jo veldig mye av oss, da. I en sånn fase..»(Anne)

«Uansett om det er i dag eller 30 eller 50 år siden, så er det hektisk å ha små barn» (Marie)

Allikevel ser det ut til at de har en følelse av at det er noe annerledes for småbarnsmødre i dagens Norge.

«Men det endrer seg litt hva som gjør at det er så hektisk, kanskje?»(Marie)

De eldre mødrene diskuterer hvordan de ikke hadde så mye penger i begynnelsen til å kjøpe alt av møbler og andre ting til huset eller leiligheten, men at de syntes unge mennesker nå har alt. De ser for seg at dette kanskje er et press unge mennesker har i dag som de ikke kjente på, at dette presset kan komme av å lese i ulike mammablader og lignende.

«Det var ikke sånne krav. En måtte ikke ha ALT.» (Eva)

Eva ser for seg at dagens unge foreldre blir påvirket til å måtte ha alt, gjerne gjennom blader, for det ligger en fordring om at dersom en er etablert, har familie, så skal en også ha alt som tilhører.

«Jeg husker det jo bare med møbler og sånn, hvordan vi hadde det i forhold til hvordan de unge har det i dag. Det er jo helt fullt tip top med en gang!» (Kari)

Dette tolker jeg som en type kritikk til både samfunnsutviklingen, kritikk til hvordan unge ikke er tålmodige nok til å vente til de faktisk har råd til å kjøpe seg «alt». Dette er en type distansering jeg vil komme tilbake til i kap. 4.4.

4.3 Sammenlikning og distansering fra "de andre" blant de yngre mødrene.

I dette delkapittelet vil jeg prøve å få frem *hvordan* informantene mine sier noe for å få frem sine meninger. Hvem er det de sammenlikner seg med og deretter distanserer seg fra?

Under fokusgruppeintervjuet, sammenliknet de yngre mødrene seg ofte med «storbymødre», når de ville påpeke hvordan «de andre» mødrene var i forhold til dem selv. De hadde en klar oppfatning av hvem «de» var, og det så ut til at det var stor enighet rundt begrepet de bruker om «de andre».

«De kaffe latte- mødrene. Appellerer veldig til dem. Hvordan kan du matche jakka og vogna...»(Silje)

I dette tilfelle vil "kaffe latte" - mødrene være den type kvinner med høy økonomisk kapital, er spesielt opptatt av å se moteriktig bra ut, bruker fritiden i barseltiden på å møte venninner på kafé, og er da som regel bosatt i en storby. Det er de som kjøper bladet «Mamma» i følge mine informanter. De bruker storbymødrene som eksempel på kvinner som er opptatt av hvordan jakka skal matche vogna, og andre overfladiske ting. De har selv bodd i en storby, og følte de var mer påvirkelige av slike idealer den gangen.

[] «Men nå fnyser jeg jo av folk som gidder å kjøpe sånn, til en baby som bare ligger og gulper som ikke trenger da. Så det... men det Foreldre & Barn og sånne blader spiller mest på er nettopp den usikkerheten. Folk som ikke klarer å ta de vurderingene.» (Silje)

Både Silje og Sara har erfaringer med hvordan det er å bo i en storby med et lite barn, hvor det er butikker overalt som bugner av klær og utstyr til småbarn. Det var kanskje vanskeligere å forholde seg kritisk til det da, som nybakt mor med lite erfaring med den rollen, og kanskje mer fristende siden det var så tilgjengelig. I dette tilfelle er det Silje som muligens følte seg mer påvirket til å kjøpe ting, fordi det var så mye fint, og det var så tilgjengelig da hun bodde i byen.

«Når (første barnet) var liten så kjøpte jeg greia. Jeg bare gikk rett inn i det. Dette var fire år siden da, som nybakt mor, gikk rett inn og ville både ha klærne og interiøret, og bli sånn som de var i bladene».
(Silje)

Sara hadde imidlertid en mer negativ opplevelse ved at ”kaffe latte”- mødrene ga henne en viss grad av dårlig samvittighet for å ikke kjøpe det beste og dyreste til sin datter.

«Jeg gikk jo i barselgruppe på beste vestkant. Midt oppi velstanden. «Kjem fra bygda, mor og far er lærere». Helt andre vilkår, og ikke akkurat den samme materielle standarden. Og møtte veldig det der hysteriet nesten. Kjøpe, skulle være perfekt. Det var lunsjer som var hjemmelaget, økologisk, kjøpt fra den og den butikken. Det var liksom det....Men jeg ble deprimert, jeg klarte ikke helt å nå opp til det.»(Sara)

Resten av gruppen ytrer empati for Sara ved å nikke anerkjennende. Det kan virke som om det er enighet mellom dem om at i den delen av Norge eksisterer det et ytterligere press på å fremstille seg som «den perfekte mor», og at det måtte være en ekstra påkjenning i den første tiden med nyfødt barn. Den typen kvinner Sara refererer til i sin barselgruppe, er en utvidelse av hva Silje kaller ”kaffe - latte – mødre”. Det ser det ut til å være stor enighet blant de yngre mødrene om at de vet hvem de snakker om når de henviser til «de andre mødrene». I tillegg til at de er opptatt av mote og matchende utstyr til barna, er det også et slags statussymbol å kunne ha tid til å lage hjemmelaget lunsj til barna, og det skal helst være så sunt som mulig, og gjerne økologisk.

Det ser ut til at det de yngre mødrene forbinder med å være en god mor, har ikke i like stor grad å gjøre med å kjøpe de fineste klærne, eller det mest riktige av både mat og utstyr, som de forbinder ”kaffe latte - mødrene” med. En skal ikke se bort i fra at dette er fordi de nå har erfart at barna deres vokser mye raskere ut av klærne sine enn en tror, og de nye lekene var bare interessante i én dag. Holdningen deres til nye ting og leker til barna har kanskje endret seg etter at de flyttet ut av byen, da antall butikker myntet på barn er noe færre der de bor nå. Dette er noe Silje forteller, at påvirkningen til å kjøpe unødvendige ting til barna sine var mest fremtredende da hun bodde i en storby. En kan kanskje anta den endrede innstillingen også har noe å gjøre med at hun og partneren også har fått mer erfaring.

«Men med fem år til på rompa da, så kjøper jeg ikke det på samme måte lenger da. Jeg kan mer plukke ut, jeg blir ikke påvirket på samme måte. Tror jeg da.» (Silje)

Det ser ut til at de yngre mødrene har en viss formening om at det å være opptatt av at barna deres skal ha alt av utstyr, eller at mor og barn skal matche, er unødvendig og ønsker å distansere seg fra «kaffe latte-mødrene». Dette gjør de ved å påpeke at de ikke er like opptatt av klær og utstyr som de mener "kaffe latte -mødrene" er, og at de blir ikke påvirket av reklame i like stor grad som storbymødre.

Videre under intervjuet spør jeg dem om de kunne tenke seg å ikke gå tilbake til arbeidslivet etter endt permisjon.

«Nei.. jeg trenger litt stimuli selv rett og slett. Voksenstimuli. Må gjøre ting. For da opplevde jeg, fikk litt liksom litt dårlig selvtilitt av å gå så mye hjemme og ikke snakke med andre voksne, sånn intellektuelt å bli stimulert, at jeg rett og slett ikke trodde på det jeg kunne. At jeg ikke kunne noen ting, så jeg tror det var veldig lurt at jeg ikke var for lenge hjemme. For det tror jeg og skjer med noen som ikke går tilbake til arbeidslivet, de blir gående å tro at de ikke kan noe annet enn å være hjemme med barn, også har de ikke helt "gøtsen" til å tro at arbeidsmarkedet er noe for dem på en eller annen måte.» (Silje)

«Også blir det prosjektet da, det blir familie..» (Sara)

«Ja! og da går de så inn i det, og da blir det sånn der «dette er bra nok! dette ER bra nok!» Ikke våg å fordøm meg som går hjemme.» (Silje)

Her distanserer Silje seg fra «de andre» mødrene som blir lenger hjemme eller blir hjemmевærende på heltid etter endt permisjon, noe Silje ser på som utenkelig for henne på grunn av hva hun erfarte da hun var hjemme med første barnet. Hun har en tanke om at dersom en «bare» er hjemmевærende med barna, og samtidig har høy økonomisk kapital, kan det gå utover måten en oppdrar barna.

«Ja! Og jeg gjorde det da jeg bodde i byen. Og med mitt første barn kjøpte jeg klær på nettet hele tida. Kjøpte dyre ting, flotte flotte ting, syntes det var kjempegøy, det ble litt som en hobby. Og det tror jeg skjer med mødre som har litt for mye penger mellom hendene, og litt for mye tid mellom hendene. Kle på en liten ting som en.. [] kle på som en liten sånn der, som en chihuahua.. «Å så søt, matcher meg helt perfekt..». Og det de viser rundt til omverden hvordan du har skjønnt kodene her i verden, i forhold til DIN smak. Kjøpe dyre ting til deg, men og til barnet ditt» (Silje)

Ved at Silje først ser på seg selv i måten hun var da hun var nybakt mor og bodde i byen, ser hun for seg hvordan andre mødre i byen bruker tiden og pengene sine. Dette tar hun derimot avstand fra, for nå etter erfaring som mor og etter å ha kommet ut av byen, har hun funnet en måte å oppdra barna sine på som hun ser på som mer verdifull for henne. Silje utvider her "kaffe latte"-begrepet til at de også kan være hjemmевærende mødre, i tillegg til at de er opptatt av å matche barnevogn og klær og lager hjemmelaget økologiske lunsjer.

Ragni Hege Kitterød og Marit Rønsen gjorde en undersøkelse som ble publisert i Samfunnsspeilet i 2011 hvor de så på hvem som faktisk er dagens husmødre, og om de skilte seg tydelig fra yrkesaktive kvinner i henhold til utdanning, helse, antall barn, kjennetegn ved partneren og andre faktorer. Er den moderne husmoren et overklassefenomen bestående av kvinner som har råd til å være hjemme på grunn av partnerens høye inntekt, eller er det kvinner som har satset lite på utdanning og jobb? Bruker de tiden på å dyrke egne interesser, eller er de først og fremst opptatt av hjem og familie?

I den offentlige debatten og i media er det blitt en ny interesse for husmorrollen, blant annet gjennom intervjuer med kvinner som har satt karrieren på vent for å konsentrere seg om hjem og familie. Det ser ut til at dette har gitt noen et inntrykk av at det i enkelte miljøer er trendy å være hjemme, særlig blant høyt utdannende kvinner (Kitterød & Rønsen 2011). Det er en viss uenighet om hva slags status og legitimitet husmorrollen skal ha i dag, og hva den egentlig innebærer. Norges Kvinne- og familieforbund hevder at hjemmearbeidende kvinner bidrar til et varmere samfunn og verdiskapning i samfunnet, mens andre hevder det er et luksusfenomen. Moderne boliger er gjerne lettstelte, og pass av barn etter de er ferdig med

bleier, ses ikke som en full jobb.² Kitterød og Rønsen henviser til en artikkel fra Dagens Næringsliv fra 20.juli 2007, hvor det hevdes at hjemmearbeidende kvinner som har velstående ektemenn, er mer opptatt av shopping, egenpleie og hobbyer enn å ta vare på familien, og de har i tillegg ofte betalt hjelp i hjemmet³.

Derimot, gir analysene til Kitterød og Rønsen lite støtte til antakelsen om at dagens husmødre oftest er høyt utdannede som setter karrieren på vent for å fokusere på barn og familie. Det finnes en liten andel av de som er høyt utdannende, men ut i fra deres undersøkelse, er det en langt større andel husmødre som har satset lite på utdanning og karriere, og som har nedsatt helse og er forhindret i å arbeide fullt. Innvandrerkvinner er også en stor andel av de hjemmeværende, noe som kan tyde på mer tradisjonelle familieverdier og praksis i forhold til resten av befolkningen. Samtidig er det en klar sammenheng mellom størrelsen på partnerens inntekt og andelen husmødre. Det er uvisst om han hadde høy inntekt i utgangspunktet eller om den økte i takt med at hun tilpasset seg husmorrollen, men det ser ut til at det var en forutsetning at partneren hadde høy inntekt for at hun skulle konsentrere seg om familien for en periode.

De hjemmeværende mødrene som Silje og de andre yngre mødrene i fokusgruppen distanserer seg fra, ser ut til å være ressurssterke mødre som har muligheten til å være hjemme fulltid med barnet sitt, enten ved at de selv har hatt høy inntekt, eller partneren deres. Det er stor enighet om dette i gruppen, så det ser ut til at de har like konnotasjoner til hva slag kvinner Silje referer til. Ved å ha mye penger og tid, så ser de for seg at foreldrene bruker barna mer som tilbehør enn faktisk å oppdra barnet. Dette er nok mer en stereotypi eller en tendens, enn noe hun faktisk har vært vitne til, da det i virkeligheten er svært få av denne type mødrene, i følge Kitterøds og Rønsens (2011) undersøkelse.

² Olsen, i Aftenposten nettutgaven,

<http://www.aftenposten.no/meninger/kommentatorer/olsen/article3830668.ece#.T-cluhc0POs>

³ Engesland, sitert i Dagens Næringsliv, 20. juli 2007.

http://www.dn.no/forsiden/politikkSamfunn/article1140442.ece?WT.mc_id=dn_rss

Allikevel ønsker de å ta avstand fra denne stereotypen for å vise til hva slags verdier de verdsetter. Måten de distanserer seg fra dem, viser at de ønsker å være mødre som vil være forbilder ved å være yrkesaktive med egne interesser, og de vil ha oppdragelsesrollen selv sammen med partneren.

«Nei, det er liksom noe med, jeg tenker litt på forlengelsen av det. Jeg vil jo være en mamma som barna mine ser at mamma jobber og har et liv, og er interessert i ting utenom barna. Det er viktig, at barna kan huske at mamma var opptatt av det. Og det er noen ting som ikke barna skal liksom.. alt skal være for dem. Noen ting skal være for meg og, for mannen min og.. Sånn er livet, ikke sant? Og det skal de se».
(Silje)

Silje insinuerer her at hun ikke vil være slik som de hjemmeværende mødrene, ved å distansere seg fra det valget de har gjort. Deretter går noen av de over i å sammenlikne det med en type mødre fra generasjonen over, hvor de ser for seg at deres liv dreide seg mest om å leve for barna uten så mange egne interesser, og dette er noe de selv ikke vil oppleve. De er opptatt av at barna deres skal se at de, som både mor og kvinne, også vil opp og frem. Dette gjenspeiler den individualiteten dagens unge mennesker er preget av, hvis en ser det i sammenheng med Beck & Beck- Gernsheims (2001) perspektiver. De definerer seg selv som sterke og likestilte kvinner ved å ta avstand til gamle idealer. De har nå, etter mange andres kvinners kamp om likestilling, alle rettigheter til å velge hva slags liv de ønsker for seg selv, uten å måtte følge tradisjon. Allikevel har de valgt et ganske tradisjonelt livsløp ved at de har etablert seg på landlige strøk, lever i heterofile forhold og fått barn, men allikevel har de alle faste jobber og er opptatt av likestilling av husarbeid og omsorg for barna.

For noen tiår siden var det de yrkesaktive kvinnene som måtte forsvare sine valg. I dag er det valget om å være hjemme som må forsvares og forklares (Danielsen 2002, Syltevik 2000). I den offentlige statistikken blir det ikke lenger referert til som husmor, men hjemmearbeidende. Oppfatningen av ordet «husmor» har endret seg så mye, at en har endret betegnelsen. Dersom en ikke er en del av arbeidsmarkedet, må en forsvare seg med at det å passe barn og hus også er arbeid, og at det er verdiskapende, og kanskje bedre for barna når de er små. Samtidig glamorifiseres hjemmearbeidende i «mammabladene» på en måte som skaper et kulturelt ideal, slik at det ikke behøves å forsvares dersom en ser på det

å være hjemme som mer viktig enn å gå ut i arbeidslivet igjen. Det er vel kanskje det de mødrene som blir intervjuet vil bevise også, at de er ikke tradisjonelle "husmødre", men moderne hjemmearbeidende mødre? Det kan ikke jeg si noe om i denne oppgaven, men det er disse idealene de yngre mødre ønsker å ta avstand fra, at den livsstilen passer ikke for dem. Det kan være snakk om hvilke verdier de yngre mødrene ønsker å videreformidle til sine barn, at det er viktigere for dem å fremstille seg som likestilte kvinner med egne interesser utenom familien, enn å kunne lage økologiske lunsjer og se vakre ut, selv om de samtidig får litt dårlig samvittighet for å ikke klare begge deler.

De yngre mødrene ønsker altså å være forbilder ved å være yrkesaktive, men ikke i en stilling som krever mye overtid mens barna er små, for de ønsker også å skape et trygt fundament ved å være mye hjemme i tillegg. Jeg tolker det som om de ønsker å være litt midt i mellom ytterpunktene, hjemmевærende og karrierекvinne.

«Ja, jeg tenker det er ganske skummelt hvis mine behov for å bli karriere karriere karrierекvinne skal gå på bekostning av at ungen min ikke har fått oppdragelse nok da» (Nina)

Da de snakker om permisjonstiden sin, sammenlikner de seg med mødre i USA hvor det da er tydelig at de ser på seg selv og generelt den norske permisjonsordningen som totalt annerledes enn dem.

«Ja, for fy fader for noen vilkår altså, rundt omkring. Bare i USA, det er kiiiise liksom. Det er helt «galmatias». Det er bare de rike som har råd til å være hjemme med barna sine. Ingen som er fattig som har råd til det.» (Sile)

Ved å bruke ord som krise og «galmatias» om mødre i USA og kalle hjemmевærende, velstående mødre som «kaffe latte»- mødre, distanserer de seg fra de på en humoristisk måte, som går igjen under intervjuet. Ved å ta veldig avstand fra disse «andre» mødrene lager de sitt eget rom hvor de kan slippe unna de kravene de ser for seg at «de andre» må ta mye mer stilling til siden de er mer opptatt av det, som utseende, merkeklær, status, og liknende.

«Så jeg sluttet, jeg fant ut at det bare var en kilde til mer dårlig samvittighet, da som jeg følte på. Så jeg droppa det ut, etter hvert. Også droppa jeg å kjøpe blad. Fant ut at jeg ikke ville ha det. Tenkte at, «Nei, jeg klarer nok, ut fra min utdanning, samvittighet». Klare det selv liksom.»(Sara)

Her belyser Sara en metode som gjør at hun kan komme seg litt vekk fra den dårlige samvittigheten ved og ikke være god nok, og faktisk kutte ut bladene som gjerne er en kilde til dårlig samvittighet og selvtillit i følge mine informanter.

På hvilken måte snakker de eldre mødre om «de andre»? Hvem distanserer de seg fra?

4.4 Sammenlikning og distansering av "de andre" blant de eldre mødre.

Under intervjuet med de eldre mødre, brukes det også mye humor, men de er ikke ironiske i like stor grad som de yngre mødre. Det er en hyggelig stemning gjennom hele intervjuet, men noe anspent i starten. Dette kan være fordi de var nysgjerrige på hva som skulle skje, og på situasjonen, siden det kunne se ut til at de ikke hadde vært med på en slik situasjon før, da de hadde en del spørsmål rundt intervjusituasjonen.

Da de fortalte om de mer negative sidene av morsrollen, slik som amming eller ting de ikke var helt sikre på som småbarnsmor, ble erfaringene fortalt direkte uten at det ble tilgjort eller skjult bak en ironisk eller humoristisk tone. De hadde sannsynligvis en større distanse tidsmessig til dette enn de yngre mødre, og det var lettere å snakke om det og si det direkte.

Ved flere anledninger sammenliknet de eldre mødre seg med kvinner som er småbarnsmødre i dagens samfunn. De ser for seg og tror mye om hvordan «de» har det som mødre, og legger spesielt vekt på at de unge mødre må ha det mye mer hektisk enn de selv hadde det.

«Men nå har ungene våre vokst opp med å ha datamaskiner, og det har blitt en naturlig del av deres hverdag. Det å være på nett, ha mobilen i nærheten. Formidle alt de tenker, gjør og sier til andre. Også skal du da balansere det opp mot det å ha to-tre små unger. Du skal være til stede hos. Det må være en fryktelig balansegang. Det må være stressende» (Anne)

«Ja, det er det. hvis vi tar for eksempel ungdommen på t-banen i Oslo, så sitter den ungdommen med mobilen ikke bare ungdommen, veldig mange sitter med den på t-banen ,enten taster, eller snakker. Helt sånn fraværende i sin egen verden. Ganske moro betraktning noen ganger!»(Kari)

«Ganske slitsomt dette der» (Marie)

De eldre mødrene har empati med dagens unge mødre ved at de har en antakelse om at de har det så travelt. Samtidig så er de kritiske til måten disse travle kvinnene er så avhengig av mobilene sine. Kari betrakter av at unge mennesker i dag sitter i sin egen verden da de bruker sine teknologiske utvinninger, gjør at hun distanserer seg fra dette. Hun har sannsynligvis ikke tatt i bruk mobilen på samme måte, det er noe hun syntes er morsomt å observere, fordi det er så fjernt fra hvordan hun bruker det. Marie påpeker at det må være slitsomt for unge mennesker i dag at teknologi er så stor del av hverdagen, slik var det tydeligvis ikke for dem da de var småbarnsmødre. Den raske endringen av teknologi og hvordan unge mennesker i dag tar til seg dette så raskt er kanskje det de eldre mødrene reagerer mest på, og hvordan dette kan gå utover morskapet.

En annen måte de distanserer seg fra dagens småbarnsmødre, er måten de kritiserer hvordan unge foreldre bruker pengene sine på materielle ting.

«En kjøper ikke lenger det en trenger, man kjøper ting for å gjøre det finere. Skifte ut ting, kaste ut ting..»(Kari)

«Men allikevel, fokuset på interiør og sånn nå, er jo noe heeeelt annet «(Anne)

«Ja, det er i hvert fall sikkert.»(Marie)

Dette er et forbruk de ikke kjenner seg igjen i da de var i etableringsfasen. Det kan se ut til at de eldre mødrene har en formening om at unge mennesker som er i oppstartfasen nå, er mye mer opptatt av fine ting til hjemmet enn hva som er praktisk. Det kan virke som om de ser på småbarnsforeldre i dag som utålmodige, at det er forventet at de skal ha alt av alt, og gjerne med en gang.

«Jeg husker det jo bare med møbler og sånn, hvordan vi hadde det i forhold til hvordan de unge har det i dag. Det er jo helt fullt tip top med en gang!» (Kari)

Dette tolker jeg som en type kritikk til både samfunnsutviklingen, men også en kritikk til hvordan unge ikke er tålmodige nok til å vente til de faktisk har råd til å kjøpe seg «alt».

«Vi tålte kanskje bedre å ha dårlig råd da, jeg vet ikke.»(Marie)

De eldre mødrene sier de tålte bedre å ha dårlig råd, at det ikke var like viktig for dem å ha det nyeste av det nye innen interiør og klær da de var unge mødre. De nevner at de ser for seg at det er viktig for unge mennesker i dag å opprettholde en fasade.

«Fasaden betyr nok mye mer i dag» (Anne)

De sammenligner seg med da de var yngre, hvor de også ønsket seg fine ting med en gang, men de måtte vente til de hadde bedre råd. De lagde egne klær til barna, arvet mye, de hadde generelt mye mindre ting i den første leiligheten enn hva de ser unge mennesker har nå. De eldre mødrene ser da kanskje dette i sammenheng med at blader og andre informasjonskanaler er med på å påvirke småbarnsmødre, og er da kritisk til denne utviklingen. De ønsker kanskje å ta avstand fra dette forbruksmønsteret, da de ser for seg at det må være ekstra utfordrende å ta stilling til interiør, mobil og annen mediebruk i tillegg til det å være småbarnsmor. Det som er en vanlig hverdag for småbarnsmødre nå, kontra hva deres hverdag var da, er såpass annerledes at det kan se ut til at de er bekymret over hva det kan gå utover.

«Men som småbarns mor da, hvordan skal du få plass til det? Orke det? Det må jo gå på bekostning av noe annet da?» (Anne)

De eldre mødrene stiller spørsmålstegn ved bruken av for eksempel Facebook eller mobilbruk. På grunn av deres erfaring som småbarnsmødre, som de syntes tok mer enn nok tid i seg selv, forstår ikke hvordan dagens småbarnsmødre også har tid til å oppdatere seg på alt av sosiale medier som Facebook og lignende. Hva vil det da gå utover?

*«Jeg hører det på jobb. For da hører jeg at de har vært inne på Facebook at de har gjort det og det og det. Godt voksne folk også. Jeg blir helt overrasket jeg, at de orker og tenker, og interesserer seg»
(Karen).*

Samtidig ønsker de å distansere seg fra de glamoriserte mammaene i «mammablader», for å vise sin støtte til dagens småbarnsmødre. De mener bladene ofte fremstiller urealistiske idealer, som igjen gir dårlig samvittighet til unge mødre ved å komme med utsagn om at alt med moderskapet er så enkelt, og ved å retusjere bilder av lykkelige mødre med vakre barn.

«Skal vise at det er mulig å være vellykket. Være mamma og vellykket!» (Karen)

Fokuset ligger kun på det fine, og de kunne kanskje ønske at det også blir et større fokus på de mer krevende sidene med å være småbarnsmor, slik at det ikke blir så overveldende for nybakte mødre.

I følge Ulrich Beck og Elisabeth Beck – Gernsheim har utviklingen av informasjonsblader og bøker økt mye de siste tiårene (1995), og det kreves av dagens foreldre at en skal være eksperter på sine barn, og en er oppdatert på alt en burde vite om vitenskapen rundt barn og barneoppdragelse (Beck og Beck – Gernsheim 1995). Dette kravet var sannsynligvis ikke like fremtredende da de eldre mødrene var småbarnsmødre, og de har muligens ikke den samme forståelsen for behovet for informasjon og på å være oppdatert, som kanskje dagens småbarnsmødre kjenner på.

«Ja, tror det. Vi fulgte vel en mer mainstream.» (Anne)

De sier på en måte at de er glad for at de ikke er småbarnsmødre nå, da det virker mye mer krevende i forhold til det å være oppdatert på sosiale medier, at hjemmet skal se ut som et interiørblad, og samtidig være mye til stede for barna sine. Det ligger implisitt en kritikk til måten småbarnsmødre utøver rollen som mor som skal få til alt på en gang, men også sympati i den forstand at de ser for seg at det er samfunnsutviklingen generelt som gir mennesker flere krav å oppfylle enn før.

Informantene så ut til å være for det meste enige om hvordan det var å være småbarnsmor for snart 30 år siden, da det ikke var så mye av de hete diskusjonene rundt det generelt. Allikevel bruker mødrene her mer tid på å sammenlikne seg med dagens småbarnsmødre fremfor å gå i detalj om hvordan det var for dem da de var unge. Samtidig kan det kanskje si noe om hvordan de utførte sin småbarnsmorsrolle ved at de tar mye avstand fra hvordan det gjøres i dag.

5 Utilstrekkelighetsfølelse rundt morsrollen.

I denne andre delen av analysen prøver jeg å konsentrere meg om spesifikke temaer som var vanskelig som småbarnsmor, som kom frem under diskusjonene.

5.1 Tabu å ikke være lykkelig nok i mammarollen

Det psykologiske institutt ved Universitetet i Oslo, og det norske Folkehelseinstituttet, med utgangspunktet i den store Mor og barnundersøkelsen, har gjort en studie som omfatter 60 000 norske kvinner med små barn. I denne studien har de undersøkt to typer av tilfredshet - tilfredshet med partner og tilfredshet med livet generelt - både når kvinnene var gravide og seinere i spedbarnsalderen og småbarnsalderen (Dyrdal et.al, 2010). I følge Dyrdals (et.al) (2010) studier, viser det seg at mødre er mer misfornøyd enn fedre, alenemødre noe mer misfornøyd, og at det er verst i småbarns- og babyperioden. For hvert barn en får, mørkner hverdagen ytterligere. På slutten av graviditeten og i begynnelsen av barseltiden øker lykken, men når barna blir rundt seks måneder, setter hverdagen inn og tilfredsheten med livet synker, ofte med et nullpunkt når barnet er tre år. Det samme skjer mer romantikken, men forholdet begynner allerede å skranke under graviditeten.

De yngre mødrene forteller om hvordan den første tiden med en nyfødt i hjemmet var, hvor overveldende det kunne føles til tider, og at de sjeldent fant noen som våget å snakke om det som var vanskelig og usikkert. Nina nevnte at hun følte seg litt tilsidesatt i sin barselgruppe, hvor det var flere som fremstilte barseltiden som så enkel og frydefull, og som gjerne tok en ferietur til «syden» i sin periode med fødselspermisjon. De yngre mødrene i fokusgruppen kjente seg igjen i dette, og flere nevnte at de syntes det var vanskelig å finne god informasjon da de ikke visste helt hvem de kunne spørre.

«Og det er det jo mange mange.. Det er jo fortsatt et lite tabu det der, å ikke fikse mammarollen med en gang. Det er jo enormt lite informasjon som er god, jeg tenker jo også at den her type litt feilinformasjonen også får så stort rom. Som du sier, det er den største oppgaven vi noen gang gjør, men det er uten kurs liksom, du kan kjøre bil, så får du liksom, veiledning. [...] Du er nødt til det. Men når du liksom skal oppdra barn, så bare sånn «lykke til!»». (Silje)

Ut i fra det Silje forteller fra sitatet over, vil hun frem til at det å oppdra barn er det viktigste vi gjør, men det er fortsatt ingen riktig måte å gjøre det på, bare anbefalinger. Hun sammenlikner det med å få førerkort, hvor en må gå på obligatoriske kurs før en blir testet om en er en god sjåfør eller ikke. Når en blir mamma eller pappa, er det opp til en selv å lære seg opp til å bli en god forelder, og en vil da søke etter mest mulig informasjon for å gjøre forberede seg, da barneoppdragelse ikke har noen fasit. Det som derimot kan bli et problem ved dette, er som Silje presiserer, er at det finnes også mye feilinformasjon i tillegg til den gode. Ved at en høster inn alt av hva en kommer over av informasjon risikerer en også å komme over mye irrelevant informasjon, og blir mer usikker og forvirret enn selvsikker. Samtidig kan det også være at en etter hvert begynner å søke etter den type informasjon som støtter de tankene en har selv, fremfor å være åpen for alt.

Silje var veldig opptatt av å lese i bladet «Foreldre & Barn» og leste mye i bøker før hun fikk sitt første barn. Til tider kunne hun bruke det nærmest som fasit for barneoppdragelse, og studerte inngående hver eneste side for å finne svar på spørsmål hun hadde.

«Ja, jeg var helt sånn jeg». (med hodet ned i bladet) (Silje)

Underveis i samtalen kommer det frem at de alle av de yngre mødrene hadde en tøff fødsel og at barselperioden var mye hardere enn de trodde. De forteller om episoder som har vært vanskelige, som de kanskje fortsatt sliter litt med når de lar seg selv tenke over det.

«Men er det sånn. For nå har både du og du fortalt at det var tøffe tider rett etter fødsel, og du spesielt for du også var sånn sjuk.. Også sånn hadde jo jeg også det.. og.. og «Det jo ingen andre som har hatt det sånn», liksom, og nå sitter vi jo plutselig tre av fem her..»(Line)

Gruppen av de yngre mødrene deler med resten av gruppen og meg fortrolige erfaringer gjennom hele intervjuet, men spesielt rundt temaet om følelsen av å være utilstrekkelig som mor like etter første fødsel.

«Men jeg husker jo før, de månedene etter at den første sønnen kom, første, så var jeg jo så.. Jeg lå med hjertebank konstant, og jeg fikk ikke ro, jeg gråt, og jeg var helt.. Jeg fikk det ikke til, jeg fikk ikke til, jeg fikk det ikke til. Han var ikke interessert i meg, det spilte ikke noe rolle hva jeg gjorde, han skulle bare ha pupp han, også var han fornøyd. Det spilte ikke noe rolle om jeg var der. Jeg så ikke verdien i meg som mamma da, for han skrek jo likevel. Det spilte jo ikke noe rolle om jeg holdt han liksom. Og det plager meg jo den dag i dag. For jeg tenkte at det har påvirket han.. [] Men allikevel så tror jeg jo at jeg så fornøyd ut, for jeg så jo bilder og sånn.»(Line)

Stemningen blir aldri trykket eller ubehagelig selv om det kommer frem såre historier, som for eksempel Line blir sitert på. Det er og mye forståelse og kjennskap til følelsene de i mellom, og det brukes mye humor mens de snakker, som ufarliggjør det hele. Det er som om de opprettet en egen sjargong seg i mellom helt fra begynnelsen av som går mye på å overdrive og si ting på en morsom måte, men samtidig med en seriøs undertone. Dette kan være en type mestringsstrategi for å gjøre det lettere å snakke om. De bruker mye ironi når de prater seg i mellom for å belyse poeng de har, slik at de slipper å si rett ut hva de mener. Det gjør det kanskje enklere for dem å kunne fortelle hverandre og meg om de utfordrende sidene med å være småbarnsmor.

*«Ja, ingen ville sett deg med de tankene du hadde. Og de tankene der tror jeg **så** mange går med. Men det der snakker man ikke om..»(Silje)*

Dette kan ha en sammenheng med det de diskuterte tidligere, at det står for lite om disse tankene i informasjonskanalene de bruker, og en tror en kanskje er den eneste som føler dette, og holder det for seg selv. Jeg vil anta at de fleste som skal bli foreldre for første gang, har en anelse om at det kan bli utfordrende i begynnelsen, men dersom en utvikler en lett depresjon eller andre vanskelige ting, ser det ut til at en må streve for å få hjelp ut i fra hva mine informanter erfarte. Samtidig er det sjeldent at depresjoner eller liknende nedtrykte følelser rundt fødsel blir presentert som et vanlig problem i de informasjonskilder som er

lette å få tak i. Følgene av dette blir sannsynligvis at det blir lite snakk om det, og flere går alene med disse tankene, slik som mine informanter gjorde.

Et av hjelpeapparatene som skal gi nybakte foreldre råd er helsestasjonen i de ulike kommunene eller bydeler. Aftenposten belyste for ikke lenge siden (Dommerud, 2012) at det er for dårlig kapasitet på helsestasjoner i Oslo, og at det er for få som får hjemmebesøk etter fødsel. Fire bydeler i Oslo har ikke helsesøstre nok til å dra på hjemmebesøk, og ingen av Oslos helsestasjoner følger helsedirektoratets anbefalinger.⁴

Samtlige av mine informanter av de yngre mødrene hadde en dårlig erfaring med helsestasjonen.

«Helsestasjonen har jeg gitt opp, for å si det rett ut! For det er sånn: «Hva tenker dere om.. Nå er han to år, syntes det er sånn og, hva tenker dere og..?» (Nina)

De forventet muligens å få litt mer informasjon om det meste, og bli mer tatt på alvor dersom de hadde det veldig tøft. Helsesøsteren kunne nevne at hun hadde registrert at de hadde det veldig tøft, men feide det bort og mente at dette ville gå over.

«Jeg tror også det at.. for å sette det litt på spissen. Jeg syntes at helsestasjonen er for funksjonsfriske barn med ressurssterke foreldre. For ballen kastes jo over til deg. Og som du sier, det er litt tabu.. Jeg syntes også det med fødselsdepresjoner, det at det kan være tøft i ekteskapet eller med partner etterpå når barnet kommer og sånn. Det er et veldig «touchy» tema, også inne hos helsesøster. [] Når du krysser av dette skjemaet du får da, også kikker de litt på det etterpå.. «Ja, jeg ser du ha krysset litt lenger ned på den skalaen der.. mange kvinner føler det».. Også blir de opptatte, også går de videre.. Også «Lykke til da. Ha det bra. Da har jeg gjort det..»» (Sara)

De yngre mødrene så på dette som et problem i forhold til at de som kanskje virkelig sliter, ikke blir tatt på alvor og at det kan få alvorlige konsekvenser for både barn og mor. Gruppen etterlyser bedre utdanning blant ansatte på helsestasjonen, eller flere som kan ta seg tid til

⁴Risiko-barn følges ikke opp. <http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Risiko-barn-fanges-ikke-opp-6782965.html>

de som ønsker mer hjelp enn en helsesøster kan gi, noen som tør å pirke bort på de sensitive og intime temaene mor kanskje opplever i begynnelsen.

To medisinstudenter, Ingun Hoel Bjorå og Maria Ruud Møller ved UiO, utførte en undersøkelse som en del av en prosjektoppgave i 2010, om nybakte mødres forventninger, opplevelser og mestringsfølelse til morsrollen. Et av hovedfunnene deres gikk ut på at de fysiske og psykiske endringene disse mødrene opplevde etter fødsel kom som et sjokk. Flere forventet at kroppen skulle gå raskt tilbake til slik den var, og ble fortvilet da dette ikke skjedde. De var heller ikke forberedt på de psykiske påkjenningene som nedstemthet, tretthet, angst og frykt for det nye store ansvaret. McConachie, Hammal D, Welsh B, Keane B, Waterson T, Parker L, Cook M. (2008) har publisert en artikkel kalt "Wellbeing of new mothers" hvor det påpekes at selv mødre som ikke er deprimert, vil ofte ha gjentakende negative tanker. Dette er ofte tanker som å bekymre seg for at spedbarnet skal dø eller at de føler et press om å bevise til de rundt seg at alt er bra, selv om det ikke er det. 2/3 av mødre som ikke er deprimerte føler dette de første månedene (McConachie et.al 2008). Mødrene i prosjektoppgaven til Bjorå og Møller (2010) følte de fikk for lite informasjon om hva som ville skje etter fødsel, at det var nesten bare fokus på fødsel. De skulle gjerne hatt mer informasjon om både naturlige humørsvingninger og svangerskapsdepresjon slik at de kunne forberede seg bedre.⁵ Og når det gjelder hvordan disse mødrene faktisk tilegner seg kunnskap, sier de i studien at de opplever en informasjonsjungel som det er lett å gå seg vill i. En kan se dette i sammenheng med mine informanter hvor de også etterspør bedre informasjon om svangerskapsdepresjon og få noen å snakke med om disse følelsene som mange helst ikke ville fortelle om.

Jeg spør deretter mine informanter om de fikk mye hjelp av deres mødre, siden de følte de fikk så dårlig oppfølging på helsestasjonen. Sara forteller om at moren hennes hjalp henne mye i begynnelsen av tiden etter at datteren ble født siden Sara hadde en veldig tøff fødsel og var veldig syk en stund etterpå. De andre damene misunner dette forholdet hun har med moren sin, at hun klarer å la moren komme så nær og delta så mye som hun har gjort. De andre hadde et noe mer anstrengt forholdt til mødrene sine i barselperioden, de ville ha

⁵ Bjorå og Møller (2010) ser for seg at dette kan komme av at svangerskapskontroller reduseres og at liggetiden på sykehuset aldri har vært kortere og er til en viss grad overført til barselhoteller.

mest ro, og følte ikke helt at mødrene kunne gi de så mye mer informasjon enn det de hadde funnet selv. Det virker som at utviklingen har gått fra at det var vanlig å motta hjelp fra generasjonen over (Bjerrum Nielsen & Rudberg 2006), mens det er mer vanlig å heller stole på ekspertinformasjonen en finner selv (Giddens 1991).

Anthony Giddens (1991) ekspertsystemer handler i stor grad om den økende tendensen til at vitenskapen legger stadig flere felt under sine kunnskapsfelt, noe som fører til flere abstrakte kunnskapsområder. I dette tilfelle må en oppnå en mengde kunnskap for å kunne oppdra et barn «riktig», fremfor å stole på sine instinkter eller å motta hjelp fra de som er nærmest, eller mest tilgjengelig. Ettersom flere og flere får utdanning og ser på den verdien kunnskap gir en, ser det ut til at en stoler mer på «eksperterne» fremfor seg selv eller råd fra venner og familie uten fagkunnskapen. For å stole på at en gjør det beste for sitt barn, må det være bevist, helst fra en vitenskapelig kilde eller lignende.

De fleste delte heller ikke de vanskelige følelsene sine med nære venninner

*«Ja, for jeg hadde ikke den praten med venninner, der ble det litt mer sånn, ja, den og den barnevogna..»
(Sara.)*

«Ja, og litt mer sånn «Ja det er tøft, men det går jo bra» Du skal ikke ha det for tøft, for da betyr det liksom at du.. «Å, du fikser det ikke, liksom? Hæ?!»» (Silje)

Den tilliten de har til ekspertsystemene bunner ikke i hvor rasjonelt det høres ut, det er det for abstrakt og komplisert til (Giddens,1991). I "Foreldre & Barn"⁶, henvises det for eksempel til forskning innenfor forbruk (SIFO) og artikler om barneoppdragelse blir gjerne støttet opp med henvisning til vitenskapelig forskning. Dette gir da leserne en trygghet om at disse rådene er trygge å bruke, det er mer «riktig» eller sant enn det venninnen eller bestemor fortalte om. De fleste klarer sannsynligvis å tenke selv og hva som er best for sine barn, men av og til kan det muligens føles mer som en påkjenning om en *ikke* gjør det som er anbefalt av «eksperter».

⁶ nettutgaven, publisert 18.mars.2012, A. B. Henriksen «Tweens, mammas lille forbruker»
<http://www.klikk.no/foreldre/familieliv/article736037.ece>.

De eldre mødre fortalte som nevnt lite om sine erfaringer i detalj om hvordan de erfarte møtet med ulike idealer som ble presentert for dem, men de har flere uttalelser om hvordan de tror det må være for mødre nå, blant annet om hvordan mammabladenes idealer kan ha en påvirkningsfaktor.

«Ja, når unge mødre leser noe sånt. Mange blir jo veldig påvirket av..Tenker at, «er det sånn jeg skal se ut og sånn?»»(Kari)

De eldre mødre kan på et vis være med på å støtte opp den følelsen de yngre mødre slet med da de fødte første gang, og hvordan det fortsatt kan plage dem. De eldre mødre var småbarnsmødre for mange år siden, men det ser ut til at de kan kjenne seg igjen i hvordan de kanskje ville ha følt det dersom de var småbarnsmødre i dag. Samtidig forteller de yngre mødre flere ganger at de føler seg mye mer selvsikre på sin rolle som mor nå etter noen år, noe de eldre mødre også opplevde da de hadde fått erfart noen år som mor. Samtidig er det også andre påvirkningsfaktorer som også kan ha en effekt på hvordan en opplever sin morsrolle. Hvordan opplever for eksempel de yngre mødre arbeidsfordelingen i hjemmet? Har det noe å si for hvordan de utøver sitt moderskap?

5.2 Tabu å ikke være likestilt

Som Dyrdals (et.al, 2010) undersøkelse om mødres tilfredshet med partner viste til, ser det ut til at mange mødres «lykkefølelse» synker noe når en har små barn, og forholdet til partneren kan gå litt dårligere allerede da de er gravide. Mitt utgangspunkt i denne oppgaven er ikke å undersøke mine informanters følelse av lykke eller ikke, men ut i fra den dataen jeg fikk av mine informanter, viste det seg å være en viss form for misnøye når det kom til fordeling av husarbeidet.

De yngre mødre diskuterer fordelingen av husarbeid hjemme hos dem, hvordan det blir fordelt og hvordan de ofte følte at de måtte kompensere ved å rydde mer enn han da de hadde vært hjemme nesten et år med permisjon.

«Jeg tenkte nå lenge at nå har han vært i jobb og jeg har vært hjemme med han. Spesielt når jeg begynte å bli rolig og liksom alt var ganske i skjønneste orden. Så hvis jeg hadde liksom vært ute og besøkt noen eller vært ute på noe, alt i alt hatt en grei dag, så tenkte jeg at jeg måtte gjøre mer når jeg kom hjem igjen, kunne ikke bare lage middag og sette meg å prate. Jeg måtte gjøre noe mer. Jeg måtte ordne mer, for da var jo han så sliten for han hadde vært på jobb.» (Nina)

Etter hvert som barna har blitt eldre, føler de ikke like mye for å rydde mer, men blir heller irritert over at partneren ofte ikke ser rotet foran dem.

«Tenker liksom på i går, vi var på skirenn i går da.. «Fordi dattera mi er så glad i å gå på ski da». Hun er virkelig det da. Men det ender jo med det at ungen står i bue og skriker for hun er sliten og jeg lover med kakao når vi kommer hjem og alt bare går til helvete, og ender med alle klærne bare ligger overalt og jeg stuper utslitt i seng selv. Og er oppe en tur i natt, og min man da liksom har vært oppe i noen timer til da, og klærne ligger fortsatt bare sånn. Og trækker liksom bare over. og da kommer det selvsagt et lite stikk om morgenen, «Hvorfor i helvete ligger de klærne der fortsatt da? Kunne ikke du liksom? Hvorfor er det alltid jeg som må brette sammen det?» Ja.. også er det sånn «Klær? Hvor da?? Åja!»» (Sara)

De andre av de yngre mødrene responderer med liknende eksempler hvor de gjør mer husarbeid enn sin partner, ofte fordi de jobber litt mindre. Dette gjøres også fordi dersom hun ikke gjør det, vil det helle aldri bli ryddet opp. Det er i hvert fall erfaringen flere av dem har.

«Ja, nemlig. Det er det det her handler om. For jeg har prøvd å hatt sånne klær liggende. Det har ligget i tre dager. Tre dager!» (Nina)

«Men det som er problemet likevel, som du si og litt, at selv om jeg jobber da, redusert og gjør veldig mye mer enn mannen min, tar alt det forefallende. Jeg gjør masse greier, og jeg sitter jo virkelig sjeldent, jeg ser jo aldri på tv, leser, aldri på kafe...».(Line)

I dette tilfelle er de yngre mødrene opptatt av at det skal være litt ryddig i hjemmet, og det kan ha en negativ effekt på deres humør dersom partneren deres ikke hjelper til med å rydde etter barna deres. De har kanskje en forventning om at de uoppfordret skal hjelpe til mer, og kjenner at de kan bli litt skuffet dersom forventningen ikke innfris.

Sara forteller også at hun har vokst opp i et hjem hvor mor og far gjorde like mye husarbeid og matinnkjøp, og at far var mye hjemme med henne da hun var liten, noe som var mindre vanlig da. Hun sier videre at hun ser for seg at hun kanskje har vært en litt krevende partner fordi hun har forventet at hennes mann skal gjøre det samme som hennes far, fordi sånn vokste hun opp, og sånn vil hun også ha det. Dette kan også være en påkjenning i småbarnsfasen, og dersom en ikke klarer å fordele slike oppgaver, og en føler at en rydder urettferdig mye, kan det lett gå utover parforholdet mellom mor og far, som også en av undersøkelsene til Folkehelse fant frem til (Dyrdal et.al, 2010). Tilfredsheten med partneren har stor betydning for hvordan mødre opplever livet sitt. Barn og søvnmangel og tidsklemme fører til såpass økt belastning på et forhold at selv små skurringer kan bli en stor konflikt (Dyrdahl, et.al, 2010).

De yngre mødrene bruker ikke så stor del av intervjuet på denne diskusjonen, men det er helt klart at de til tider ønsker en forbedring. Silje og mannen hennes prøvde ut et system hvor de hadde hvert sitt ansvar for forskjellige deler av husholdningen som de fulgte en stund, men at dette sklei ut etter hvert, og det gikk tilbake til at ting blir bare gjort når det må. Når heller ingen føler noe ansvar for det, kan det føre til småkonflikter. Kvinnene ser at de har ofte gjort mer husarbeid fordi de til tider har jobbet litt mindre og har da følt at de må gjøre mer enn partneren. Dette skal da gjerne gjøres ferdig før helgen slik at hele familien kan kose seg sammen hele helgen. Dette førte ofte til at de ble utslitt før helgen.

«Jeg prøvde det. Jeg var så dum og trodde at når jeg da, det var før jeg begynte å jobbe 100 % da, da begynte jeg og å gjøre alt sånne ting, slik at vi skulle ha fri når fredagen kom. Forte meg å gjøre det og det og det og det slik han skulle slippe, og jeg skulle slippe. Men det gikk jo skitt da. Jeg ble jo helt utslitt. Rygg og armer, og stressa av å løpe så mye..» (Nina)

De nevner flere ganger at de er opptatt av at begge parter skal gjøre like mye i hjemmet, men allikevel føles det naturlig å ta hovedansvaret for husarbeid dersom mannen jobber litt mer, slik at begge får fri i helgen. Men så ser det ut til at etter hvert blir dette en påkjenning, og de blir misfornøyde med at partneren ikke gjør like mye, som antakeligvis kommer av at de forventer en mer lik fordeling.

Likevel ser det ut til at de har en forklaring på hvorfor det til tider føles urettferdig

«Og det er det forskning som viser det, har jeg lest faktisk i Foreldre & Barn liksom, og sikkert i avisene eller noe sånt, at det alle på en måte i vår generasjon utdannende mødre da, vi lever i likestilte parforhold oftest ikke sant. Og i det øyeblikket vi får barn, og permisjonen går sin gang, og veldig mange velger å jobbe litt redusert i hvert fall litt etterpå, da blir det som våre egne mødre igjen. Så det er i det øyeblikket vi får barn at plutselig så kommer vi i de gamle kjønnsrollene, men vi vet det ikke. Og vi tror det ikke. Så vi tror vi er likestilte, men hvis vi ser på hvor mange timer vi bruker sånn og sånn på husarbeid, så er det ikke likestilt» (Silje)

En kan se dette i sammenheng med Lynn Jamiesons (1999) kritikk til Anthony Giddens begrep «rene relasjoner». Hun er kritisk til Giddens optimisme i forhold til kjønn og likestilling. Hun henviser til at det finnes flere empiriske studier av heteroseksuelle par hvor man stadig finner skjevfordeling av arbeid i kjærlighetsforhold. Allikevel ser par på seg selv som likestilte, selv om det de ofrer for hverandre gjerne er veldig forskjellig (Jamieson, 1999).

De yngre mødrene snakker om seg selv som relativt likestilte i sine parforhold, de nevner for eksempel at fedrene er mye til stede i hverdagen, og de fleste har en partner som også lager middag og hjelper til med husarbeidet. Samtidig tillegger de at det kan ofte føles som om de gjør mer enn partneren sin, og at dette gjerne kommer av at mødrene jobber litt mindre, og det blir mer praktisk om hun gjør mer husarbeid slik at alle kan kose seg sammen i helgene.

I følge Jamieson (1999) finnes det par som føler de er fritatt fra ulikhetsspørsmålet på grunn av faktorer som de ikke har kontroll over. For eksempel er det ulike muligheter på jobbmarkedet, og hverdagen med småbarn vil ikke gå opp dersom begge jobber 100 %. Det er også foreldre som ser på den tradisjonelle ordningen som det beste, «fordi det var slik vi vokste opp». Det er tatt for gitt at et godt forhold er likestilt og intimt, og Jamieson ser for seg at mye kreativ energi går ut på å forkle ulikheten, fremfor å forsvare sine valg eller gjøre noe med det. Teoretisk sett vil rene relasjoner mellom kjærester/samboere være umulig. Husarbeid og økonomi vil alltid være en faktor som spiller inn gjennom kommunikasjon, likhet eller hierarki, omsorg eller forsømmelse (Jamieson, 1999).

Blant de eldre mødrene var det noe annerledes. De fortalte at de ser på seg selv som den første generasjonen hvor mannen også hjalp mye til med husarbeid og barnepass

«De deltok og i, var flinke til å delta i ansvaret i heimen, disse de vi er gift med i hvert fall». (Kari)

Men de ser for seg at trenden nå er at dagens fedre er enda flinkere til å være med på husarbeid og omsorg for barna.

«Eller så syntes jeg at de deler mye nå, veldig flinke til å delta begge to. Nå snakker jeg igjen ut i fra det jeg ser. Men jeg må jo si at jeg er imponert av sønnene mine, de gjør alt i heimen. Begge er likeverdige til å gjøre oppgaven hjemme. [] Hvis en løfter dem opp til i dag, da, så er det ikke noe problem å få dem til å være med til å gjøre noe. Ikke noe problem.» (Marie)

Maries utsagn om hvor imponert hun er over sine sønner, forteller kanskje noe om hva slags forventninger de eldre mødrene hadde til sine partnere da de hadde småbarn. De syntes deres partnere hjalp mye til i forhold til hvordan det var før, men dersom de hjalp til med husvask eller lignende ble sett mer på som en bonus. Forventningen de yngre mødrene har til sine partnere blir da kanskje mye høyere da det er mye mer «vanlig» at fedrene skal gjøre omtrent like mye av det kjedelige husarbeidet i dag. Dette kan derfor føre til mer misnøye blant de yngre mødrene om mannen ikke gjør like mye, enn det ble hos de eldre mødrene.

Allikevel er det ikke bare fedrenes innsats i hjemmet som påvirker hvordan mødrenes humør og trivsel i en småbarnsfase. I følge mine informanter hadde de et ønske om at det kunne være mer åpenhet om ammepraksiser, da de var i en sårbar situasjon som førstegangsmor. I neste delkapittel prøver jeg å beskrive kort diskusjonen om fullamming som har vært oppe i offentlig diskusjon og hvordan møtet med idealet om fullamming har vært for mine informanter.

5.3 Tabu å ikke fullamme.

Ellingsæter (2005) tar opp ammediskusjonen som preget offentligheten i 2001 da de offisielle ammeanbefalingene ble endret, at det skulle fullammes til barnet var seks

måneder, mot tidligere fire måneder.⁷ Carol Smart (1999, i Ellingsæter 2005) hevder at dersom en gir moderskapet en historie, og vise til at moderskapsinstitusjonen har vært omdiskutert gjennom århundrer, så kan en se på det som noe mer enn bare en ren biologisk prosess. Historien viser at kvinner har vært rasjonelle aktører og valgt å bli mødre i forhold til verdier, kultur, sosiale forhold og muligheter. Ved å gi en historisk innsikt, vil det kanskje bidra til å avdekke de normative betraktningene som får grupper av mødre til å ikke føle seg som en god nok mor fordi de ikke lever opp til idealet.

Under ammedebatten i 2001 var det få som var kritiske til anbefalingene, men en av de få medisinerne som ytret seg kritisk i offentligheten var Anne Eskild, som driver epidemiologisk forskning. Hun stilte spørsmål ved nytten av utvidelsen, og pekte på at mulige uheldige sider for mors og barns helse var utilstrekkelig belyst fra helsemyndighetens side. Ifølge Eskild er det mulig at forekomsten av enkelte infeksjonssykdommer blir mindre hos barn som er ammet lenge, men samtidig mener hun at effekten av det for barn i Norge er svært liten. Samtidig har kritikken hovedsakelig vært rettet mot anbefalingens normative signaler. Utvidelsen kan bli oppfattet som en ekstra byrde på mor, et pålegg for mødre som er opptatt av å gjøre det beste for barna sine, noe som trolig vil gjelde de fleste mødrene. Og dersom de da ikke klarer å amme så lenge som minstekravet, det som er forventet av dem, kan det føre til at de føler seg enda mer utilstrekkelig. I følge kritikerne, så kan det føles som om den eneste måten å være god mor på, er å amme et helt år av fødselspermisjonen. Ellingsæter (2005) har med et sitat fra diskusjonen: *"Det er en morsrolle der ute som svever over vannene. Den er hellig, men udefinert. Den legger seg over barneomsorgen som et ullent teppe og gjør kvinner utrygge og definerer kvinner og menn som udugelige"*.

Flere av informantene mine i begge grupper forteller om deres problemer med amming, og det presset de følte på å få det til med den førstefødte. Nina fra de yngre mødrene følte et veldig press på å klare å amme på det sykehuset hun fødte sønnen sin på. Og da hun ikke fikk til, og ville prøve en alternativ metode slik at sønnen skulle få næring, virket det nærmest umulig å få hjelp til.

⁷ Tidsskr Nor Lægefor (2001)nr. 27 <http://tidsskriftet.no/article/439922>

«Det står jo sjeldent kritikk av amming, for eksempel som jeg selvfølgelig ble irritert over på sykehuset. «Her skal det ammes, her skal det ammes, her skal det ammes!!» Og fikk det jo ikke til det første døgnet, og ba jo om at ungen kunne få det med teskje eller et eller annet. «Nei, det er skumle saker, bryst først!»» (Nina)

Det føles kanskje som et nederlag allerede når en spør om en kan prøve alternative metoder, og når en får avslag da også føles det sannsynligvis ekstra tungt. Og hvordan vil det føles dersom andre gir deg inntrykket at det ikke er bra nok med flaske? De fleste er klar over helsegevinsten som fins ved amming, men for flere kvinner kan det være problematisk eller smertefullt, og maset og stresset over å få det til kan gå utover den generelle psyken til en sliten og uerfaren småbarnsmor.

Mødrene forteller tidligere i analysen at de skulle ønske mammabladene kunne skrive mer om de kjedelige tingene som problemer med amming, eller de smertene etter amming og lignende for å beskrive hvordan verden virkelig er som småbarnsmor. Dersom en har en oppfatning om at amming er så lett for andre, gjennom å lese i «mammablader», kan ammepresset bli en ekstra påkjenning, og moraliserende, særlig da ulike anbefalinger og lignende kommer fra eksperter fra helsemyndighetene.

Hvordan var dette for de eldre mødrene da de var småbarnsmødre?

Ammeproblematikken var noe av det første de eldre mødrene begynte å diskutere seg i mellom, etter å ha sett en artikkel om det i bladet «Foreldre & Barn».

«Ammehjelpa.. Jeg klarte ikke å amme, så husker hvor sårt det var. Altså, jeg ammet ikke fullt. Det var ikke greit.» (Marie).

Maries utsagn om hvor sårt det var, tyder på at det lå et press på henne å kunne gjennomføre ammingen fullt ut, og ved å ikke klare det var det et nederlag for henne som mor. Det ser ut til at det er stor enighet om at den følelsen de fikk ved å ikke amme fullt, var en følelse av utilstrekkelighet. Den offisielle norske ammepolitikkens anbefalinger fremstår

som en moralsk forpliktelse for «den gode mor», der hensynet til barnets beste settes foran andre hensyn. Kvinnen som individ med ulike behov, blir satt til side, og de posisjoner som er tilgjengelig for kvinner snevres inn (Wall, 2001). Retningslinjer for amming representerer autoritetens, vitenskapens, profesjonens og statens språk. Spedbarnsnæring har blitt fakta som kvinner må lære seg og tro på, både medisinsk og maternalistiske reguleringsmodeller bringes inn (Wall, 2001). En kan se dette i sammenheng med Giddens (1991) teori om ekspertsystemer, hvor vi setter vår lit til vitenskapen fremfor oss selv.

«Det er klart at en tenker, «Uff, påfører jeg ungen noe problemer senere med det?», når du hører hvor bra det er med bare morsmelk. Klart en hadde noen tanker rundt det» (Anne)

Anne påpeker også at møtet med helsestasjonen kunne være en faktor. Den holdningen en ble møtt med kunne være avgjørende om en opplevde å få dårlig samvittighet eller ikke i forhold til amming. De forteller ikke sine erfaringer eksplisitt, men det er tydelig de følte på det i dette tilfelle. Samtidig virker det som om de også snakker om hvordan de syntes det burde være nå, at dagens småbarnsmødre ikke skal behøve å få moralens pekefinger opp i ansiktet i en så sårbar posisjon som en er i som nybakt mor, det kan føre til at en kan miste selvtilliten fullstendig.

Dette normative presset på mødre fantes også for over 30 år siden for disse eldre mødrene, selv om de ikke hadde titalls forskjellige mediekkanaler som fortalte dem hva de burde gjøre. Da kan være at det presset de eldre mødrene mener yngre mødrene opplever, kan bli forsterket da det er så mye tilgjengelig informasjon om barn og oppdragelse presentert i fine pakker i disse mammabladene og andre informasjonskilder. Mitt inntrykk av de yngre mødrene er at de er veldig klar over at det er store mengder med unyttig informasjon i mediene de bruker, og at de forstår at ikke alle mødrene der ute er lykkelige hele tiden. Noen av dem sier også eksplisitt at de har tatt et oppgjør med seg selv ved å være mer kritisk til alle tipsene som blir presentert. Allikevel har de alle kjent på følelsen av å ikke møte alle kravene som blir presentert for dem, og dette har kanskje har gitt dem en følelse av utilstrekkelighet? Hvordan håndterer de da hverdagen ved å være yrkesaktive samtidig som de ønsker å kunne være mest mulig hjemme med barna sine?

5.4 “Å jobbe fullt og være god mor som er mye med barnet” – idealet

Ifølge SSB's utdanningsstatistikk, er det stadig en økende andel av mennesker som tar høyere utdanning, og andelen kvinner og menn er omtrent like stor (SSB, 2010). Økningen gjennom ti år, er derimot mye høyere for kvinner.

Beck og Beck Gernsheim (2001) beskriver mange ulike endringer for kvinner gjennom arbeid. For eksempel vil det å være i arbeid få en til å oppleve andre ting enn bare det som skjer hjemme, og en får brukt flere sider av en selv på andre måter. En opplever å ha tid for seg selv, sosial interaksjon med arbeidskollegaer og lignende. Det å tjene egne penger, kan føre til at en oppnår mye mer autonomi enn hva kvinner gjorde på 50-60-tallet. Dette gjelder for både de yngre og eldre mødrene i denne sammenhengen, hvor de alle har vært i arbeid både før og etter at barna deres ble født.

Alle av de yngre mødrene var hjemme med sin nyfødte gjennom hele fødselspermisjonen de hadde til rådighet. Noen av dem var hjemme et par måneder lenger fordi det passet i forhold til jobb og økonomi, men alle plasserte barna i barnehagen fra de var rundt ett år. Samtidig skulle alle ønske de kunne hatt litt lenger permisjonstid, i alle fall at det gikk an å ha de litt mindre i barnehagen de første årene.

«(Datteren) var da akkurat 1 år, og jeg var i ny jobb, her var det bare å kjøre på 100 prosent. Og måtte bare, ikke sant. Det var jo veldig hardt! Men jeg tenkte også for hennes skyld, ikke bare for min skyld at jeg skulle ut. Men da hadde jeg dårlig samvittighet, at jeg var så mye borte fra henne. og.. Ja. Jeg tror at jeg så at i øynene «Har du overlatt meg her alene hos disse menneskene?» Det tror jeg kanskje det hadde vært bedre for henne og for meg, hvis vi kunne hatt et par dager i uka, hvis vi hadde hatt økonomi til det. Så tror jeg at jeg hadde takla litt bedre» (Sara)

Til tross for at Sara hadde et ønske om å komme ut i arbeidslivet igjen, har hun også et ønske om det å kunne ha hatt en ekstra dag eller to hjemme med barna sine. Men det er vanskelig å gjennomføre på grunn av økonomiske begrensninger, som gjør at barna hennes må være mye i barnehagen og at hun og mannen må jobbe så godt som 100 %.

Miriam Peskowitz (2005) tar opp diskusjonen mellom hjemmевærende mødre og arbeidende mødre, som er spesielt hett i USA, noe som selvsagt må sees i forhold til at idealene er annerledes der enn de er i Norge. Hun henviser til en diskusjon som oppsto da Lisa Belkin (2003) skrev en artikkel i New York Times nettavis fra 2003, om kvinner som utdanner seg mye mer enn før, men som ikke fortsetter karrieren i like høy grad som forventet, fordi mange stopper opp når de får barn. De står ovenfor et vanskelig valg. En ønsker å være mye med barna når de er små, men samtidig ikke miste kontakter og lignende i arbeidsmarkedet. Kvinner har tidligere jobbet hardt for å kunne ha like rettigheter i arbeidslivet, og i det hele tatt få lov til å gå på universitetet. Likevel er det mange som utsetter karrieren for å være mer sammen med barna (Peskowitz 2005).

David Leonhardt (2009) kritiserer Belkin for at denne utviklingen ikke er så økende, at det bare er en tendens. Hans forslag til dette er å fokusere mindre på hvorvidt kvinner velger å være hjemme eller ikke, og heller se på hvordan en kan overtale firmaer til å lage bedre løsninger for å jobbe deltid, både for kvinner og menn. Det må presiseres at dette er USA, og ikke Norge. Men kanskje de kjenner litt på det at de *burde* arbeide mye fordi de faktisk har rett til det, og har utdannet seg?

Samtidig er det ingen som hadde ønsket å være hjemme 100 % hjemme med barnet etter permisjonstiden.

«Så jeg tenker liksom sånn, skulle jeg ha vært hjemme et halvt år til, så.. Hadde jeg nok blitt litt rar.. Da kunne det ha bikket over for meg, altså.. Det tror jeg. Såå, for all del altså.» (Ida)(latter)

Det er tydelig at Ida har et behov for å treffe andre mennesker, gjøre noe annet enn å «bare» være hjemme med barnet sitt. Hun antyder at hun kunne «blitt litt rar», som er en komisk måte å fremstille det at hun også må ha noe å gjøre for seg selv, slik som de andre også påpeker at de ønsker, samtidig å kunne være mye tilstede for barnet sitt.

«Ja, jeg følger deg opp, jeg var redd for å bli for svampete om jeg hadde blitt for lenge hjemme. Men jeg kunne godt tenkt meg å ha mye mye lengre permisjon. Mye lengre. For når han begynte i barnehagen når han var 14 måneder eller noe sånt, 15 måneder. Da var jeg ferdig med alt av dette grumsete opplegget, da begynte jeg å få virkelig peiling. Da ble det moro! Og da måtte jeg lete etter jobb, og det var trist...» (Nina)

«Ja, det er noe med den fleksibiliteten, liksom.» (Silje)

Det kan se ut til at noe med ønsket om lenger permisjon, eller fleksibiliteter, er på grunn av at da de endelig ble komfortable med morsrollen, var permisjonstiden over. Det var først da de ble trygge på seg selv, og hverdagen gikk mye lettere, og de taklet den nye rollen som mor. Først da turte de kanskje å gå utenfor de trygge rammene de hadde laget seg hjemme, men da var det tid for at de skulle ut i arbeidslivet igjen, og plassere barnet i barnehagen.

Når er det passe å begynne i barnehagen? Da det ble innført at alle barn fra ett år skulle få barnehageplass, sendte dette et sterkt signal om at dette ikke bare er akseptabelt, men også fortrukket (Stefansen & Farstad, 2010). Dersom en ønsker å vente litt lenger, kan dette gå mye utover familiens økonomi. I følge Stefansen og Farstad (2010) har middelklassen og arbeiderklassen ulike syn på barnets modenhet. Middelklassen ser på ettåringer som robuste, fleksible, mens arbeiderklassen ser på de mer som fortsatt avhengige og sårbare. Arbeideklassemødre kunne da gjerne tenke seg å kunne være lenger hjemme, og ikke sende barnet i barnehagen før det var noe eldre, men har som regel lite valg når økonomien ikke strekker til.

Mine informantenes uttalelser blant de yngre mødrene i dette tilfelle er preget av noe litt i mellom. De er veldig opptatt av å komme seg ut i arbeid igjen og møte mennesker igjen, men allikevel ønsker de å være hjemme med barna et par dager ekstra, da de kan få dårlig samvittighet dersom barna er for lenge i barnehagen. De yngre mødrene havner, etter min mening, i den kategorien som Stefansen og Farstad (2008) kaller kategorien «litt av begge deler». De yngre mødrene syntes barnet er klar for å begynne i barnehagen fra de er rundt ett år, men kanskje ikke hver dag fra de er så små. Samtidig har de et behov for å komme seg ut blant folk og ut i arbeid igjen, men sliter med dårlig samvittighet ved å ha barna i barnehagen for lenge.

[] «Og da er dem på sfo/skole, barnehage klokka sju, også hentes dem da kvart over fire, halv fem, og det er nesten 10 timer! Og det er jo ikke det at dem tar noe skade av å være der i de timene, men dem tar, altså ikke at det at dem tar skade, men det som påvirker dem. Det tenker jeg er mest på er at jeg går og får dårlig samvittighet. Og da blir jeg også påvirket i møte med dem de få timene vi er sammen. Fordi at jeg står å straffer meg selv, og blir liksom litt trist. Også blir jeg stressa for at jeg er sliten også påvirker det liksom tålmodigheten min og interessen min. Så det er jo ikke det at de er i barnehagen, men det er det at når jeg jobber mye, så får jeg ikke kapasitet, og da vil jo det påvirke ungene mine.»[]
(Line)

Dette sitatet kan til en viss grad oppsummere hvordan de yngre mødrene føler det. De ønsker å gå ut i jobb, både for sin egen skyld i forhold til kontakt med andre mennesker og selvtillit, og på grunn av økonomi, og for å sette et godt eksempel for barna sine. På den annen side syntes de det er problematisk å jobbe mye rett etter permisjonstiden, for da må barna også være mye i barnehagen fra de er små. Det går utover samvittigheten deres siden det blir lange dager for barna, og de blir selv slitne etter mange timer på jobb, og har til tider mindre overskudd til barna de få timene de får sammen.

Likevel kommer Silje med uttalelsen om at de egentlig burde være takknemlige for hvor mye permisjonstid en faktisk får i Norge, i sammenlikning med andre land, og hvor mye det har økt gjennom tiden. Deretter går samtalen videre ut på hvor heldige de er, og at de ikke hadde klart å gå ut i jobb etter seks uker, som Silje forteller de gjør i USA.

*«Jeg satt fortsatt i morgenkåpa jeg da! Jeg satt i morgenkåpa. Per kom hjem att, så bort på meg..
[]. også ble jeg så glad når han kom hjem att, at jeg begynte å grine da og!» (Nina)(latter)*

De yngre mødrene ser på denne problematikken hjem/jobb fra flere vinkler, og de kjenner på konflikten mellom hva de ønsker i teorien, og hva de faktisk gjør eller får gjort i praksis. Konflikten oppstår gjerne på grunn av den dårlige samvittigheten de får ved å ikke være mer hjemme med barna. De ønsker å være mer med barna enn de er nå, men samtidig trenger de å være en del av arbeidslivet, både av økonomiske grunner, selvutvikling og samvittighet ovenfor likestilling i arbeidslivet.

Det er en konsensus om at de tilhører generasjonen «mye vil ha mer» som de kaller det, og at de opplever at de selv og generelt dagens samfunnsborgere stiller større krav enn tidligere generasjoner, og at det går på bekostning av samfunnet som helhet.

«Mye vil ha mer» (Ida)

«Men når skal det det gå på bekostning av bruttonasjonalprodukt, ikke sant. Og kvinners likestilling i forhold til å..» (Silje)

«Det er når vi går på den økonomiske smellen. Vi kommer til å gå på den smellen om ikke så lenge, tror jeg.» (Nina)

De er bekymret for samfunnsøkonomien, at dersom alle mødre og fedre skal jobbe mindre, og i tillegg motta all den permisjonsstønad, så «vil en gå på en smell». De er veldig klar over dette, men når en er midt opp i situasjonen selv, er sliten, har dårlig samvittighet for å tilbringe for lite tid med barna, så glemmer en kanskje dette, eller velger å overse det, og ønsker mer av godene for å få hverdagen til å bli enklere.

For å sammenlikne dette med de eldre mødrene, så måtte de som regel ut i arbeid etter tre måneder, om de ikke hadde en spesiell ordning med arbeidsplassen. De var avhengige av å plassere sine spedbarn hos dagmammaer, noen ganger til ukjente.

[] «Altså, jeg hadde jo dagmammaer, og da jeg fikk høre at hun ene dro sønnen min ut på kafeer i sentrum, fy søren så bekymret jeg ble. Det var skremmende! Den lille ungen min som ikke har vært utenfor døra omtrent, plutselig satt han på kafe nedi sentrum!» (Marie)

På slutten av 1970- tallet presenterte Rita Liljeström (1978, i Arnlaug Leira 2004) en familiemodell som forutsatte at familien hadde to forsørgere og omsorgspersoner. Denne modellen brøt på det tidspunktet med normen om den klare kjønnsdifferensieringen av foreldrenes oppgaver. Det hadde tidligere vært en nordisk debatt om den samfunnsmessige likestillingen mellom kvinner og menn, og i Skandinavia ble det argumentert for økt offentlig innsats i omsorgen for små barn, slik at mødre lettere kunne komme ut i arbeid. I Norge

skjedde det flere endringer av morsrollen i begynnelsen av 1970-tallet, men med liten støtte fra offentlige politikk i startfasen (Leira 2004). Det var en ambivalens i forhold til mødres yrkesaktivitet, og den politiske støtten til barnehager var mye lavere i Norge enn i Sveige og Danmark. Allikevel økte antallet med yrkesaktive kvinner, og de ventet ikke på hjelp fra fedre eller offentlig støtte til barnepass. Da lov om barnehage ble vedtatt i 1975, var over 45 prosent av mødre med barn under skolealder registret som yrkesaktive, sju prosent av barna hadde plass i barnehage, og mors permisjon ved fødsel var 12 uker, mens far ikke hadde noe selvstendig omsorgsrett.

Ved at de eldre mødrene hadde mye mindre fødselspermisjon, var kanskje ønske om utvidelse enda større for dem. Allikevel er ikke dette noe de eksplisitt sier under intervjuet, men måten de snakker om å levere barnet sitt til en dagmamma fra de var så små, sier meg at de kunne heller ønske å være lenger hjemme eller at det fantes en annen ordning.

«Det var ikke noe å stå etter det, akkurat.»(Karen)

Anne forteller hun ikke fikk barnehageplass til sin eldste sønn før han var nærmere seks år, så han var for det meste hos dagmammaer, og de er veldig enige om at de syntes det er meget positivt at det er nesten full barnehagedekning i store deler av Norge nå.

På grunn av at den politiske støtten til offentlige barnehager hadde noe motstand, ble ikke loven om offentlig støtte til barnehager vedtatt før i 1975 (Leira 2004). Det var da ikke like enkelt for de eldre mødrene å kunne plassere barna i barnehagen, da det enda ikke var like vanlig, og det var gjerne veldig trangt om plassen. De forteller meg at de kunne tenke seg å få barnehageplass mye tidligere,

«Men det hjalp veldig lite når det ikke var nok plasser». (Anne)

De eldre mødrene brukte dagmammaer for å kunne komme seg ut i arbeid igjen for å få økonomien til å gå rundt i husholdet. Det er noe ulik alder på barna deres, men alle de førstefødte ble født på slutten av 70-tallet, begynnelsen av 80-tallet, midt i denne endringen av familiemodellen. De stilte kanskje ikke så mange krav, da det heller ikke var så mange

andre alternativer. Det var sånn det ble gjort, og de brukte de midlene de hadde, som for eksempel dagmammaer eller venner og slekt.

6 Konklusjon

Utgangspunktet for denne oppgaven har vært å undersøke hvordan de yngre mødrene av mine informanter håndterer sin morsrolle i et senmoderne samfunn, ved å se spesielt på hvordan de møter ulike «den gode mor»- idealer. Jeg har også sett på hvordan de eldre mødrene stiller seg til idealene, og hvordan de gjør dette på en annerledes måte enn de yngre. Hovedfokuset mitt har likevel vært å studere de yngre mødrenes opplevelser av å være småbarnsmødre i dag, og har dermed gitt de en større plass i oppgaven.

I dette siste kapitlet vil jeg prøve å organisere de empiriske observasjonene og refleksjonene jeg har gjort i analysen, ved å svare på problemstillingene jeg la frem i innledningen. Det har blitt lagt vekt på hvordan ulike morsidealer blir presentert i magasiner som fokuserer på barn og oppvekst, her kalt «mammablader», og hvordan de yngre mødrene da forholder seg til disse idealene.

I følge Ellingsæter og Leira (2004), har det vært fokus på hvordan den økende individualiseringen av samfunnet har påvirket endringen av familiemønstre. Samtidig som det har vært en del forskning på fars nye rolle, har også moderskapet vært oppe til diskusjon (Ellingsæter, 2005). Reglene for hva som blir sett på som «den gode mor» etableres på nytt, og nye forståelser for hva som blir sett på som normalt eller ønskelig etableres. I følge Thomas (et. al.2011) er trenden for kvinner i dag, å få barn seinere. Dette er noe som mange vil nå oppfatte som normalt, selv om det også kritiseres i offentlige debatter (Ellingsæter, 2005). Dette er også tilfelle for de yngre mødrene. De ventet til de hadde tatt utdanning og var sikker på at de ønsket å få barn sammen med den partneren de hadde. Barn har da også fått en ny betydning i samfunnet. Før var barn en økonomisk investering, mens de nå er en høy utgift, men samtidig emosjonelt uvurderlige (Zelizer, 1985) Det å få barn blir da ofte noe som er høyt ønsket og planlagt, og et ankerfeste for familien. Det å få barn blir gjerne sett på som det som får en til å tilhøre et sted, mens resten av verden er i konstant forandring (Beck & Beck-Gernsheim, 1995). På samme tid er det opp til en selv som forelder å kunne gjennomføre foreldreskapet på korrekt måte, og dersom noe skulle gå galt, ligger alt ansvaret på foreldrene (Beck & Beck-Gernsheim, 1995). Dette er muligens noe av

forklaringen til informasjonshungeren til moderne mødre i dagens samfunn, og en tyr til eksperter for råd til å gi barnet sitt best mulig livssjanser.

6.1 Utilstrekkelighet

Dyrdal (et.al 2010) undersøkte kvinners følelse av tilfredshet med partner og ellers både under graviditeten og i småbarnsperioden. De fant at tilfredsheten var lavest i småbarnsperioden. Dette kan komme av de mange nye følelsene og endringer som skjer i livet da et nytt menneske kommer til verden og det er bare ditt og partnerens ansvar. Det finnes ingen fasit på hvordan en skal oppdra barn, men anbefalinger. Det blir da opp til foreldrenes å finne en god måte å gjøre dette på (Beck, 1992). Samtidig kan denne valgfriheten også hemme en til å bli mer forvirret og usikker på sin rolle som forelder, og gå seg bort i informasjonsjungelen.

Mange av mødrene i McConachie (et.al, 2008) sin undersøkelse følte blant annet et press om å bevise til de rundt seg at alt var bra, selv om det ikke var det. De yngre mødrene i min oppgave forteller at de opplevde en utilstrekkelighetsfølelse rett etter fødsel, da de ikke fant noen som kunne fortelle dem om de vonde følelsene og tankene de hadde rett etter fødsel. De fant heller ikke mye av dette i bladene de leste. De følte seg veldig alene om de følelsene, da de ikke turte å snakke om det, i frykt av å bli stemplet som kald eller unormal. Senere fant de ut at dette var veldig vanlig å føle, og samtlige av deltakerne i fokusgruppen delte erfaringen.

Det ble da enighet om at de kunne ønske mer åpenhet og bedre informasjon om de mindre morsomme sidene av det å bli mor. På den måten kunne de ha sluppet å føle seg så alene med følelsene, og at det hadde vært mindre tabu å snakke om dette uten å bli stemplet som «ikke god nok mor». Dersom disse følelsene får en større plass i tilgjengelige informasjonskanaler som mammablader, er det kanskje også flere småbarnsmødre som tør å kjenne på følelsene fremfor å holde de inne, da dagens moderne mennesker, i følge Giddens, (1991) har stor tillit til ekspertdiskursene.

6.2 Husarbeidsfordeling etter barn

I følge hva informantene fortalte meg og hverandre, var det i noen tilfeller slik at de yngre mødrene kunne kjenne at arbeidsfordelingen de hadde hjemme, var urettferdig. Dyrdal (et.al 2010) sin undersøkelse om mødres tilfredshet ble også sett i sammenheng med tilfredshet med partner. I tilfelle med mine informanter var det ikke mange historier om utilfredshet med partner, men ved noen kommentarer og lignende kunne det tilsi at det fantes til en viss grad allikevel. Ettersom barnet ble litt eldre og de yngre mødrene begynte i arbeid igjen, økte misnøyen noe over at partneren ikke gjorde mer husarbeid. Mødrene mente de gjorde mer i hjemmet selv om de begge jobbet, og at dette ofte var tilfelle fordi hun jobbet litt mindre enn han. Det ser ut til at de hadde en forventning om at han skulle i utgangspunktet gjøre like mye som henne, siden de var i likestilte forhold.

En av informantene kommer derimot med en forklaring på hvorfor forventningene ikke alltid innfris. Hun hadde lest at med en gang det likestilte paret får barn, går en ofte tilbake til de tradisjonelle kjønnsrollene uten at en egentlig er helt klar over det. Jamisons (1999) kritikk til at Giddens (1991) optimisme i forhold til likestilling mellom kjønn, kan ses som en vekker om at likestillingen i parforhold med barn ikke alltid går så langt som Giddens presenterer. Dette er kanskje også tilfelle for mine informanter. De forventer at det skal være likestilt, men når de faktisk tenker over hvordan arbeidsoppgavene blir fordelt, er det ikke så likt som de tror.

De eldre mødrene mente de var den første generasjonen som hadde en partner som hjalp til mye mer hjemme enn deres fedre gjorde, både med husarbeid og omsorg for barna. De nevner heller ikke særlig misnøye om arbeidsfordeling da de var småbarnsmødre. De jobbet ofte mye mindre enn mannen, og det ble kanskje mer en bonus om han hjalp til med å lage mat eller vasket gulvet. De yngre mødrene har en annen forventning til sin partner, og graden av tilfredshet blir kanskje lavere på grunn av dette.

6.3 Ammingens andre side

Ellingsæter (2005) tar opp ammediskusjonen som var oppe til offentlig debatt i 2001, da nye ammeanbefalinger ble vedtatt. Hun ser på det normative rundt ammeidealene, hvordan en kan føle seg utilstrekkelig som mor om en ikke kan leve opp til idealet.

Flere av de yngre mødrene hadde hatt litt problemer med amming i begynnelsen, og kunne kjenne et type press fra sykehusets ansatte at amming var eneste mulighet. Etter hvert som de hadde fått litt orden på det, og kommet hjem, ble det opp til dem selv å klare gjennomføringen av ammingen. De yngre mødrene skulle da ønske at det var mer informasjon om de vanskelige og vonde tingene rundt amming. Ved å bare vise til anbefalingene, og ikke beskrive alternative metoder i for eksempel mammablader, ga det de yngre mødrene en følelse av at dette var noe de bare måtte klare. Ved at det var så lite åpenhet rundt det slitsomme rundt amming, kunne det gi de yngre mødrene en følelse av å mislykkes som «god nok mor», dersom de ikke fikk til amming i forhold til anbefalingene.

Spedbarnsnæring har blitt fakta som kvinner må lære seg og tro på (Wall, 2001), og det ble vanskelig å komme unna følelsen av utilstrekkelighet dersom en ikke klarer å leve opp til idealet. De eldre mødrene opplevde det som veldig sårt dersom de ikke klarte å fullamme da de fikk barn. For å bli oppfattet som en god mor, følte de at de måtte følge anbefalingene, siden det var for barnets beste.

6.4 Ambivalens

De yngre mødrene hadde god kjennskap til mammabladene «Foreldre & Barn» og «Mamma». De leste spesielt mye i de da de var gravide, og i den første tiden etter at barnet kom til verden. Det kom derimot det frem at de kunne bli provosert av mye unødvendig informasjon, og at bladet skapte flere behov enn nødvendig. De kunne kjenne på følelsen av at de burde prestere bedre som mor i forhold til de idealene som ofte ble presentert i bladene. Flere av dem fikk dårlig samvittighet for ikke å tilbringe nok tid med barna da de leste om de foreldrene i bladene som alltid hadde tid til det, som for eksempel å lage julekaker med barna før jul. Informasjonskilden ble heller en påminnelse om alt det en ikke får gjort, og dermed en kilde til dårlig samvittighet og utilstrekkelighetsfølelse.

Likevel så det ut til at de fortsatt søket etter kunnskap om barn og utstyr til barn. Thomas (et.al 2010) og Beck & Beck-Gernsheim (1995) viser til en endring i samfunnet hvor en som småbarnsforeldre konstant føler en må søke etter den nyeste informasjonen angående barnet sitt. Dersom en ikke utnytter seg av de informasjonskildene som er der ute, vil det gå utover barnet og dets livssjanser (Beck & Beck-Gernsheim, 1995). Dette er noe mine yngre

informanter mente de alle hadde opplevd, og til tross for dårlig samvittighet, søkte de kunnskap blant ekspertene for å besvare noen av sine spørsmål angående barna deres.

Samtidig komme det frem kritikk til at bladene er så tilgjengelige, og at en vil møte på morsidealene enten om en vil eller ikke. De nevner spesielt at det er vanskelig for en nybakt mor å ikke hive seg over informasjonen der de ligger klare på sykehuset og på helsestasjonen, og samtidig stille seg kritisk til hva som står i bladene når en ikke kjenner sin rolle som mor enda. De ser for seg at påvirkningskraften er enda større for mødre som bor i storbyer hvor det finnes flere butikker som spesialiserer seg på barneutstyr, og at det da er lett å bruke unødvendig mye penger på klær og ting som kanskje aldri blir brukt. Dette er noe de selv hadde en erfaring med da de bodde i en storby. De viser til en viss grad forståelse for at det er lett å bli påvirket, samtidig som de distanserer seg i stor grad fra de storbymødre de kaller «kaffe latte-mødre». «Kaffe latte-mødrene» de yngre mødrene refererer til, ser de på som mødre som ønsker å vise samfunnet rundt seg en type identitet som kanskje har å gjøre med økonomisk status. De yngre mødrene ønsker å fremvise en annen type identitet som jeg tolker som har mer å gjøre med den likestilte og omsorgsfulle mor. Hvordan en vil at andre skal oppfatte deg, er viktig i dagens senmoderne samfunn (Giddens, 1991). En må derfor skape sin selvidentitet gjennom livsstilsvalg, og deretter opprettholde de praksisene en velger å følge. Ved å gjøre denne distanseringen ser jeg på det som en type forsvarsmekanisme fra idealene i mammabladene. De ønsker å komme unna noe av presset om å følge alle rådene som mammabladene presenterer, og slippe å kjøpe det nyeste og det beste til barn. Idealet om at en som mor skal tilbringe mest mulig tid med barnet virker som noe de yngre mødrene ønsker å innfri, men at det ofte kan bli vanskelig da de også må innfri normen om å være yrkesaktiv. I følge Kitterød og Rønsen (2011) ser det ut til å være en ny trend for kvinner med utdanning å være hjemmевærende fremfor å gå ut i arbeid igjen etter fødselspermisjon. Slike kvinner blir også omtalt i mammablader, hvor de har «funnet lykken» ved å kunne ha mer tid til barna når de er små, fremfor karrierejaget. Måten mammablader glamorifiserer de nye hjemmearbeidende har kanskje skapt et kulturelt ideal? De yngre mødrene ønsker selvsagt å kunne være så mye som mulig med sine barn, men de har også et behov for å kunne tjene egne penger, møte kollegaer og føle at de bidrar til samfunnet. De prøver da å skjerme seg fra presset om å måtte være mer hjemme enn de er, ved å fortelle meg, seg selv og de andre i gruppen at det

å være hjemmевærende ikke er rett for dem. De er kvinner som ønsker voksenstimuli og et liv utenom å være «bare» mor. For at det skal bli gjennomførbart blir de nødt til å plassere barna sine i barnehagen. Det kan gi de konfliktene følelser, da de ønsker å gjøre noe for seg selv ved å jobbe, men at de samtidig får dårlig samvittighet for at barna må være for lenge i barnehagen. De yngre mødrene hevder at barna deres er klare for flere utfordringer enn de selv kan gi dem når de blir rundt ett år. Når det først skjer i praksis at barna er i barnehagen fra åtte til fire, og de selv er utslitte etter en lang arbeidsdag, blir ønske om en fleksibel hverdag høyt ønsket. Det å kunne ha én dag i uken hvor de hadde fri fra jobb og barnehage, og dermed stilne følelsen av dårlig samvittighet overfor barna sine og husarbeidet. Dette blir vanskelig for de fleste av dem, da inntekten fra begge er viktig for husholdningen. Dersom de da kikker i et av mammabladene de eventuelt har liggende i huset, hjelper det kanskje lite å lese om den og den familien som er så heldige og få til alt, til tross for at begge er yrkesaktive. Hvor er fortellingene om de som ikke får til alt, som må prioritere?

Etter min oppfatning opplever de av en ambivalens i forhold til å ville ta avstand til idealene, men at de ønsker å gjøre det beste for barna, og må forholde seg til idealene allikevel. Det er tydelig at de yngre mødrene syntes fokuset på dyrt barneutstyr og klær i mammablader og lignende er unødvendig i deres morskapsprosjekt. Men det betyr ikke at de ikke leter etter "riktig" informasjon allikevel. De ønsker å være et godt forbilde for sine barn ved å vise at de har et liv og andre interesser utenom barna, samtidig som de skulle ønske de kunne være mer hjemme med dem.

De eldre mødrene hadde et annet forhold til mammabladene, da det fantes bare ett da de var småbarnsmødre. De hadde gode erfaringer med den gangens «Foreldre & Barn», men de kan ikke huske å ha brukt det i så stor grad. De eldre mødrene mente de fulgte en mer «mainstream» barneoppdragelse, at de gjorde det som var vanlig, og som de andre gjorde. Fortellinger som gikk ut på hvordan de opplevde møte med uoppnåelige idealer da de var småbarnsmødre, var få. Store deler av intervjuet brukte de på å diskutere seg i mellom hvordan de tror hverdagen er for dagens småbarnsmødre. Dersom unge og uerfarne mødre leser i flere mammablader, ser de eldre mødre for seg at det kan gi dem dårlig selvtillit på grunn av de skjønnhetsidealene reklame og retusjerte kjendisene fremstiller. De har også en

oppfatning av at mammablader og andre livsstilsmagasiner har andre påvirkningsfaktorer de ser på som en negativ utvikling. De syntes det er unødvendig av småbarnsmødre å være så opptatt av ting og interiør, da de har så mye viktigere ting å gjøre i den tiden. Det ser ut til at de har en type «det var så mye bedre før»- holdning til tider. Denne holdningen ser jeg på som en måte å distanserer seg fra småbarnsmødre i dagens samfunn generelt. De eldre mødrene nevner ved flere anledninger at de syntes unge mennesker i dag er altfor opptatt av teknologi. De har en formening om at småbarnsmødre er mer opptatt av å opprettholde en fasade enn de var, og at dette kan være noe av grunnen til at de også «må ha alt» tidlig i etableringsfasen. Det kan også være en type frykt for det ukjente, og tar heller avstand til dagens standarder enn å se på utviklingen i omsorgsprosjekter.

6.5 Et eget rom

Alle mødrene i denne oppgaven ønsker det beste for sine barn, og gjør derfor sitt ytterste for å gi de dyrebare barna den best mulige oppveksten de kan. For de eldre mødrene var kanskje måten å oppdra sine barn noe enklere ved at de fulgte en sti som de fleste andre også fulgte. For de yngre mødrene har stien kanskje vært noe mer kronglete ved at de til stadighet må ta selvstendige valg som ikke alltid går overens med de idealene som er i de informasjonskildene de har brukt. De pendler mellom det å bli påvirket av idealene og samtidig jobber for å skape et eget rom for sine idealer. De søker informasjon, men prøver å skape avstand fra idealene mens de søker informasjon. Måten å komme seg unna idealene blir for dem å dis-identifisere seg med de idealene de ikke klarer å møte, og heller lage en egen morsrolle som går overens med deres egne idealer, men allikevel med et snev av dårlig samvittighet, enten om de vil eller ikke.

Litteraturliste

Beck, U. (1992) *Risk Society*. London: Sage Publication

Beck, U. & E. Beck-Gernsheim (1995). *The normal chaos of love*. Cambridge. Polity Press

Beck, U. & E. Beck-Gernsheim (2001). *Individualization. Institutionalized individualism and its social and political consequences*. London: Sage publications

Belkin, L. (2003). "The Opt – Out Revolution": *New York Times Magazine*
(<http://www.nytimes.com/2003/10/26/magazine/the-opt-out-revolution.html?pagewanted=all&src=pm>) [lastet ned 02.03.2012]

Bjørå, I. H. og M. R. Møller (2010). *"Intens terror og intens lykke". Morsrollen: Forventninger, opplevelser og mestringsfølelse undersøkt ved fokusgruppesamtaler*. Prosjektoppgave ved det medisinske fakultetet. Instituttet for helse, samfunn. UiO
<http://www.duo.uio.no/publ/medisin/2010/99080/Binder-Bjora-Moller.pdf>
[lastet ned 14. desember. 2011]

Bloor, M., Frankland, J., Thoms, M., & Robson, K. (2001). *Focus Groups in Social Research*. London: Sage

Bourdieu, P. (1986). The Forms of Capital. :241-258. i J.C. Richardson (red) *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York : Greenwood

Bø, T.P. og T.H. Molden (2000): Arbeid, i *Sosialt Utsyn 2000*, Statistiske analyser 35, Statistisk sentralbyrå, 81-100.

Cresswell, J. W (2007). *Qualitative Inquiry & Research Design. Choosing Among Five Approaches*. California: Sage Publications.

Danielsen, H. (2002): *Husmorhistorier*, Oslo: Spartacus forlag AS.

Dommerud, T. (2012). «Risiko-barn følges ikke opp». *Aftenposten, nettutgaven*
<http://www.aftenposten.no/nyheter/iriks/Risiko-barn-fanges-ikke-opp-6782965.html#.T2c8WMUaPuU> [lastet ned 14.03.2012]

Dyrdal, G. M., E. Røysamb, R.B. Nes og J. Vittersø (2010)
Can a Happy Relationship Predict a Happy Life? A Population-Based Study of Maternal Well-Being During the Life Transition of Pregnancy, Infancy, and Toddlerhood
<http://www.springerlink.com/content/n46l37k75u742604/fulltext.pdf?MUD=MP> [lastet ned 12.02.2012]

Ellingsæter, A.L. & A. Leira (red) (2004). *Velferdsstaten og familien. Utfordringer og dilemmaer*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Ellingsæter, A.L. (2005). De "nye" mødrene og remoralisering av moderskapet. *Nytt Norsk Tidsskrift*. Nr 04 s 373-383

Gillies, J.R. 1996. *A World of Their Own Making. Myth, Ritual, and the Quest for Family Values*. New York: Basic Books

Giddens, A. (1991.) *Modernity and self-identity. Self and society in late modern age*. Cambridge: Polity Press

Giddens, A. (1997) *Modernitetens konsekvenser*. Oslo: Pax Forlag

Giddens, A. (2002) *Runaway World. How Globalisation is reshaping our lives*. London: Profile Books

Goffmann, E. (1959). *The Presentation of Self in Everyday Life*. New York: Anchor books

Halkier, B. (2010). *Fokusgrupper*. Oslo: Gyldendals Norsk Forlag AS.

Henriksen, A. B. "Tweens, mammas lille forbruker" i *Foreldre & Barn*, nettutgave
<http://www.klikk.no/foreldre/familieliv/article736037.ece>, [hentet 20. mars 2012]

Holme, I. M., & Solvang, B. K. (1996). *Metodevalg og metodebruk*. Oslo: TANO.

Jamieson, L. (1999). "Intimacy Transformed? A Critical Look at the 'Pure Relationship'". *Sociology*. Nr 33

Johannessen, A., Tufte, P. A., & Kristoffersen, L. (2006). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. Otta: Abstrakt Forlag.

Kaspersen, L. (2007) «Ber kaksekoner klappe igjen» i *Dagens Næringsliv*, nettutgaven http://www.dn.no/forsiden/politikkSamfunn/article1140442.ece?WT.mc_id=dn_rss [lastet ned 5.april 2012]

Kitterød, R.H. (2002) *Store endringer i småbarnsforeldres dagligliv*. Samfunnsspeilet nr. 4-5

Kitterød, R.H. & M. Rønsen (2010) *Yrkesarbeid blant par. Når jobber hun minst like mye som han?* Samfunnsspeilet, nr 1.

Kitterød, R.H. & M. Rønsen (2011). *Husmor i likestillingsland. Hvem er hjemmearbeidende i dag?* Samfunnsspeilet Nr 1.

Kitterød, R.H. & K. H. Bringedal (2012). *Tilsynsordninger for ett- og toåringer. De fleste små barn går i barnehage*. Samfunnsspeilet nr 1.

Kvale, S. (1996). *Interviews. An introduction to Qualitative Research Interviewing*. California: Sage Publications

Krange, Olve (2004): "Grenser for individualisering: Ungdom mellom ny og gammel modernitet". *NOVA Rapport 8(4)*.
http://www.nova.no/asset/4368/1/4368_1.pdf. [lastet ned 5.november 2011]

Krange, O. & T. Øia , 2005. *Den nye moderniteten. Ungdom, individualisering, identitet og mening*. Oslo: Cappelen Akademiske Forlag.

Lareau, A. (2002). Invisible Inequality. Social Class and Childrearing in Black Families and White Families. *American Sociological Review* . Vol 62. Nr 5

Leira, A. (2004). Omsorgsstaten og familien. I, Anne Lise Ellingsæter og Arnlaug Leira.(red). *Velferdsstaten og familien. Utfordringer og dilemmaer*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Leonhardt, D. (2009). "Revisiting the Opt-Out Revolution": *New York Times, Economics* (<http://economix.blogs.nytimes.com/2009/10/01/revisiting-the-opt-out-revolution/>) [lastet ned 02.03.2012]

McConachie H, Hammal D, Welsh B, Keane B, Waterson T, Parker L, Cook M. (2008) *Wellbeing of new mothers*. Community Pract. Mar; 81(3): 19-22
http://findarticles.com/p/articles/mi_m1SFS/is_3_81/ai_n25019812/?tag=content;col1
[lastet ned 12.04.2012]

Morgan, D. (1997). *Focus Groups as Qualitative Research*. London: Sage.

Nielsen, H.B. & M. Rudberg (2006) *Moderne jenter. Tre generasjoner på vei*. Oslo: Universitetsforlaget.

Olsen, I.A. (2010) «Fortsatt kjønnskamp». *Aftenposten, nettutgaven* [lastet ned 20.mai.2012]
<http://www.aftenposten.no/meninger/kommentatorer/olsen/article3830668.ece#.T-cluhc0POs>

Peskowitz, M.(2005) *The truth behind the mommy wars -"Who decides what makes a good mother?"* Canada: Seal Press.

Silverman, D. (2001). *Interpreting qualitative data*. London: Sage Publications.

Statistisk Sentralbyrå.(2010) Utdanningsstatistikk.
<http://www.ssb.no/emner/04/01/utniv/arkiv/> [Hentet 15.09.2011]

Stefansen,K. & G.R. Farstad (2008). Småbarnsforeldres omsorgsprosjekter. *Tidsskrift for samfunnssforskning*, nr 03

Stefansen, K. & Farstad, G.R. (2010). «Classed parental practices in a modern welfare state: Caring for the under threes in Norway». *Critical Social Policy*, nr 30.

Stewart, D. W., P. N. Shamdasini og D. W. Rook (2007). *Focus Groups: Theory and Practice*. Lonon: Sage Publications

Stortingsmelding nr. 41 (2008-2009): Kvalitet i barnehagen.

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/kd/dok/regpubl/stmeld/2008-2009/stmeld-nr-41-2008-2009-.html?id=563868> [lastet ned 3.mai 2012]

Syltevik, L.J. (2000): *Differensierte familieliv. Familiepraksis i Norge på slutten av 1990-tallet*. Senter for samfunnsforskning. Universitetet i Bergen, Rapport 2.

Syltevik, L.J. & K. Wærnes(2004). «Det rasler i lenker- forsørgernormer i endring», i Ellingsæter og Leira (2004) (red) *Velferdsstaten og familien. Utfordringer og dilemmaer*. Oslo: Gyldendal Akademisk

Thagaard, T. (2003). *Systematikk og innlevelse: en innføring i kvalitativ metode*. Bergen:Fagbokforlaget

Thomas, R., M. J.Kehily, L. Hadfield og S. Sharpe (2011). *Making modern moms*. Bristol: Polity Press

Tidsskrift Norsk Lægeforening(2001) nr. 27:121.

<http://tidsskriftet.no/article/439922> [lastet ned 2.februar 2012]

Vincent, C., & S. J. Ball (2006). *Childcare, Choice an Class Practices. Middle-class parents and their children*. London: Routledge

Vincent, C. & S. J. Ball (2007). Making up the middle-class child: Families, activities and class dispositions. *Sociology*, 41: 1061-1077

Wall, G. (2001). «Moral constructions of motherhood in breastfeeding discourse» :*Gender & Society* 15, 4: 592–610.

Widerberg, K. (2005). *Historien om et kvalitativt forskningsprosjekt. En alternativ lærebok*. Oslo: Universitetsforlaget

Wolcott, H. (1994). *Transforming qualitative data description, analysis and interpretation*. Thousand Oaks: Sage Publication

Wærness, K. (2000): *Hvem er hjemme? Essays om hverdagslivets sosiologi*, Bergen: Fagbokforlaget.

Ytre-Arne, B. (2011): «Et eget rom? Leserens erfaringer med kvinneblader». *Sosiologisk tidsskrift* nr. 03

Zelizer, V.(1985). *Pricing a priceless child: The Changing Social Value of Children*. New York: Basic Books.

Aakvaag, G.C. *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt forlag

Aarseth, H. (2011). *Moderne familieliv. Den likestilte familiens motivasjonsformer*. Oslo: Cappelen Damm Akademiske

Alle kilder som er brukt i denne oppgaven er oppgitt.

Antall ord: 37 138

Vedlegg

Informasjonsskrivet: vedlegg nr 1

10.10.2011

INVITASJON TIL Å DELTA.

Invitasjon til å delta i et sosiologisk mastergradsprosjekt om morsfølelsen i dagens norske samfunn.

Jeg heter Marit Dalby, og er mastergradstudent i sosiologi ved Universitetet i Oslo. Jeg er interessert i og utforske hvordan det er å være småbarnsmor i dagens norske samfunn, og deretter sammenlikne dette med generasjonen over. Forskningen vil bli basert på to fokusgruppeintervju med 5-7 stk i hver gruppe, hvor gruppene vil dele følelser, erfaringer og opplevelser om temaet med hverandre, hvor jeg som intervjuer vil holde meg mest i bakgrunnen. Jeg ønsker i den anledning å komme i kontakt med småbarnsmødre mellom 30-40 år ca, med minst ett barn på minst ett år, og kvinner med voksne barn, som ønsker å delta i prosjektet.

Jeg vil understreke at å delta i prosjektet selvsagt er frivillig, og at du hele tiden står fritt til å trekke deg uten å begrunne dette. Forskningsprosjektet er meldt til personvernombudet for forskning, Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste AS.

Fokusgruppeintervjuet vil finne sted i løpet av høsten 2011 på et sted og et tidspunkt som passer best for gruppen. Intervjuet vil vare i ca. 1-2 timer. Jeg vil gjerne ta opp intervjuet på lydbånd, slik at jeg hele tiden kan konsentrere meg om hva gruppen sier, og få med meg viktige poeng.

Under intervjuet har du selvsagt mulighet til å la være å svare på spørsmål, og du står fritt til å avbryte intervjuet om du måtte ønske det.

Anonymisering

Prosjektslutt er satt til 1. mai 2012. Etter at prosjektet er avsluttet vil alle opplysningene bli anonymisert, og lydbåndene slettet. Den informasjonen jeg får fra deg som informant, vil bli behandlet konfidensielt. Jeg vil understreke at det bare er jeg som vil vite hvem som er med i prosjektet.

I oppgaven vil alle informanter bli anonymisert, og det vil ikke på noen måte være mulig å spore de ulike synspunktene tilbake til deg som person.

Som forsker har jeg full taushetsplikt når det gjelder den informasjonen jeg får gjennom intervjuene.

Min oppdragsgiver for prosjektet er Instituttet for sosiologi og samfunnsgeografi ved Universitetet i Oslo, og professor Helene Aarseth er min veileder. Dersom det er noe du lurer på om selve intervjusituasjonen, anonymiseringen eller noe annet om prosjektet, er det bare å kontakte meg.

Jeg håper dette høres ut som et spennende prosjekt som du kunne tenke deg å være med på!

Jeg setter stor pris på om du ville gi meg en tilbakemelding så snart du får tid, og helst innen en uke.

Vennlig hilsen og på forhånd takk.

Marit Dalby

E-post: maritdalby@gmail.com

Mobil: [REDACTED]

Intervjuguide

Fokusgruppeintervju

INNLEDNING:

1)

- a) Om meg selv og hvorfor jeg synes dette temaet er interessant.
- b) Hensikten med studien.
- c) Informasjonssikkerhet: konfidensialitet/taushetsplikt, anonymitet, lydbånd og sletting.

HOVEDDEL:

2)

Runde rundt bordet med navn og hvor mange barn, alder på barn, utdanning, jobb etc.

3)

Sende rundt bladet "Mamma", la de titte i bladet 3-4 min.

a) deres reaksjon på bladet.

- Hvordan føler dere mødre blir representert i dette bladet? (hva med alenemødre)
- Interiør?
- Hva tenker dere rundt klær og utstyr til barna deres? Er kvalitet viktig(ere) enn før?

b) sende rundt "foreldre og barn" bladet.

- deres reaksjoner?
- fritidsaktiviteter
 - Maksimere barns talenter?
 - Selvutviklende subjekt
 - Interesserte foreldre - for interesserte? (utdanning, utvikling etc)

c) Likheter og forskjeller av disse bladene?

- Hva slags følelser oppstår når du/dere leser bladene?
- Informasjonen en får av bladene; god/dårlig?

4) Forskjeller og likheter mellom mødre nå og før:

Yngre mødrene:

a) Føler dere at det å være småbarnsmor i 2011 er mye annerledes enn for deres mødre?

- Hva er eventuelt hovedforskjellen? Hvorfor?
- Vanskeligere/lettere?
- Selvutvikling?

Eldre mødrene:

b) Tror dere at det å være småbarnsmor i 2011 er mye annerledes enn det var for dere?

- Hva er eventuelt hovedforskjellen? Hvorfor?
- Vanskeligere/lettere?
- Selvutvikling?

5) Hva er det beste/verste med å være mamma?

6)

a) For yngre mødrene:

- beskriv en hverdag for deg og din familie

b) For eldre mødrene:

- beskriv en hverdag for deg og din familie da barna var små

AVSLUTNING:

Er det noe om morsfølelsen/dette temaet dere føler vi burde ha snakket mer om, eller føler dere at det meste er dekket?

Da kan jeg gi en kort oppsummering av hovedpunktene i diskusjonen dersom det er noe dere vil tilføye

Så vil jeg takke for hjelpen og fortelle dem, at dersom det er mer de kommer på eller om de har noen spørsmål, er det bare å kontakte meg på epost.